

Täysistunto

Keskiviikko 13.5.2020 klo 14.01—19.20

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 19.20.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.01—16.01) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.01—19.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 12.5.2020 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 53-62/2020 vp.

2.2. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on 12.5.2020 antanut valtioneuvoston asetuksen väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä (M 22/2020 vp) ja valtioneuvoston asetuksen kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja (M 23/2020 vp), jotka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (Kosonen)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 1/2020 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 65/2020 vp

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelulle varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.03 Sisäministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia väliaikaisesti. Muutoksella laajennettaisiin turvapaikanhakijan työnteko-oikeutta. Muutokset koskisivat turvapaikanhakijan työnteko-oikeuden alkamista ja päättymistä.

Ensinnäkin työntöon aloittamista rajoittava karenssiaika poistettaisiin sellaisilta kansainvälistä suojelua hakeneilta, joilla on lain voimaan tullessa kansainvälistä suojelua koskeva asia vireillä joko Maahanmuuttovirastossa tai hallintotuomioistuimessa mutta ei vielä työnteko-oikeutta, koska hakemuksesta ei ole kulunut voimassa olevan sääntelyn mukaista 3 tai 6 kuukauden karenssiaikaa. Nämä turvapaikanhakijat saisivat heti lain voimaan tullessa oikeuden tehdä töitä. Muutos koskisi sekä ensimmäisiä hakemuksia että uusintahakemuksia.

Toiseksi työnteko-oikeuden kestoa laajennettaisiin siten, että työnteko-oikeuden päättymisen ei olisi sidottu ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen. Oikeus tehdä työtä olisi sidottu vastaanottopalveluiden saamiseen. Esityksen mukaan oikeus työskennellä jatkuisi täytäntöönpanokelpoisesta maastapoistamispäätöksestä huolimatta niin kauan kuin ulkomaalaiselle annetaan vastaanottolaisissa säädettyjä vastaanottopalveluja. Tämä muutos koskisi sekä niitä turvapaikanhakijoita, joiden karenssi on edellä kuvatulla tavalla poistettu, että niitä hakijoita, joilla lain voimaan tullessa on ollut työnteko-oikeus olemassa karenssin jo päätyttyä. Muutokset koskevat työskentelyä maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden työtehtävissä. Muiden tehtävien osalta noudatettaisiin edelleen voimassa olevia karenssiaikoja. Muiden työtehtävien osalta myös työnteko-oikeus päättyisi edelleen voimassa olevan sääntelyn mukaisesti maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen.

Esityksen tavoitteena on lisätä työvoiman tarjontaa erityisesti sellaisissa työtehtävissä, jotka ovat huoltovarmuuden tai työmarkkinoiden toimivuuden kannalta välttämättömiä. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on tukea osaltaan huoltovarmuustavoitteiden toteutumista sekä pienentää rajaliikenteen rajoittamisesta aiheutuvia elinkeinoelämän vahinkoja lisäämällä työvoiman tarjontaa alkutuotannon kriittisillä aloilla, joilla poikkeusoloista johtuva ulkomaisen työvoiman puute aiheuttaa merkittävää haittaa. Tässä esityksessä ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, ja laki olisi voimassa loka-kuun loppuun asti tänä vuonna. Esitys liittyy kiinteästi koronaepidemiaan liittyviin poikkeusoloihin, erityisesti rajaliikenteen rajoittamiseen ja siitä aiheutuviin kausityövoiman saatavuusongelmiin.

Poikkeusoloista johtuen ulkomaisen työvoiman maahantulo on vähentynyt merkittävästi, ja ulkomaalainen kausityövoima on viime vuosina ollut tärkeä työvoiman lähde monille

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

alkutuotannon aloille. Haasteena onkin nyt saada riittävästi työvoimaa etenkin kausityöntekijöitä tarvitseville maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden aloille. [Jussi Halla-aho: Tästäkö niitä saadaan?] Töihin tarvitaan monipuolisesti niin kotimaista kuin ulkomaista työvoimaa. Muutoksen myötä Suomessa olevien turvapaikanhakijoiden työvoimapotentiaalia voitaisiin nykyistä paremmin hyödyntää alkutuotannon kausiluonteisissa tehtävissä.

Voimassa oleva karenssia koskeva lainsäädäntö rajoittaa maassa turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan laillisesti oleskelevien turvapaikanhakijoiden hyödyntämisen niillä alkutuotannon aloilla, joille poikkeusoloista johtuen olisi välttämätöntä saada välittömästi lisää työvoimaa. Voimassa oleva sääntely tällä hetkellä ei myöskään mahdollista sellaisten turvapaikanhakijoiden, jotka saavat täytäntöönpanokelpoisen maastapoistamispäätöksen, [Jussi Halla-aho: Kuinka paljon sellaisia on?] työskentelyn jatkumista mainituilla alkutuotannon aloilla, vaikka heidän tosiasiallisesti olisi poikkeusoloista johtuen mahdollista jatkaa työskentelyä. Vallitsevan tilanteen vuoksi maasta poistamisia voidaan käytännössä panna täytäntöön normaalia huomattavasti vähäisemmin, ja myös henkilöiden vastaanottopalvelut jatkuvat poikkeusoloissa. Jos työnteko-oikeus ehdotuksen mukaisesti jatkuisi täytäntöönpanokelpoisesta maastapoistamispäätöksestä huolimatta vastaanottopalveluiden saamiseen saakka, voisi kansainvälistä suojelua hakeneiden työpanosta hyödyntää pidempään, kun he poikkeusoloista johtuen tosiasiallisesti oleskelevat täällä ja ovat vastaanottopalveluiden piirissä. [Jussi Halla-aho: Mikä on työllisyysaste?] Työntekoa voisi käytännössä jatkaa aina siihen asti, kunnes maasta poistuminen voi taas toteutua.

Arvoisa puhemies! Esitys lisäisi työvoiman tarjontaa erityisesti näillä alkutuotannon aloilla, joilla on nyt ongelmia saada työntekijöitä. Kriittisten kevättöiden lisäksi kasvukauden edetessä työvoiman tarve kasvaa, ja se on suurimmillaan sadonkorjuu-aikaan heinä—elokuussa. Vaikka tuon ajan tilanteesta ei ole vielä tietoa esimerkiksi maahantulorajoitusten suhteen, on kuitenkin todennäköistä, että erilaisia Suomessa olevia työvoimareservejä tarvitaan muun muassa hoito- ja sadonkorjuutöissä. [Jussi Halla-ahon välihuuto] Esityksen välittömässä vaikutuspiirissä on noin 1 000 henkilöä, joilta työnteko-oikeutta rajoittava karenssi poistettaisiin ja joiden työskentelyn kestoja pidennettäisiin. Tämän lisäksi esitys mahdollistaisi noin 4 000:n sellaisen turvapaikanhakijan, joilla lain voimaan tullessa on ollut työnteko-oikeus olemassa karenssin jo päätyttyä, työnteon jatkumisen vastaanottopalveluiden päättymiseen saakka. Ilman ehdotettua muutosta niiden määrä, joiden työnteko-oikeus päättyy käännytyspäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden vuoksi, kasvaa sitä mukaa kun Maahanmuuttovirasto tekee turvapaikkapäätöksiä ja hallintotuomioistuimet käsittelevät turvapaikkavalituksia, sikäli kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus evätään. [Mari Rantanen: Kuinka moni niistä on töissä?]

Arvoisa puhemies! Kuten todettu, esityksen ensisijaisena tavoitteena on väliaikaisesti vastata siihen työvoiman tarpeeseen, joka on huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toiminnan kannalta välttämätöntä ja joka on syntynyt, kun ulkomaalaiset kausityöntekijät eivät pääse maahan. [Jussi Halla-ahon välihuuto] Väliaikaisen muutoksen tarkoituksena on ennen kaikkea hyödyntää sitä potentiaalista työvoimaa, joka on jo maassa tällä hetkellä. Esitys on tarpeellinen kausityövoiman saatavuuden turvaamiseksi. [Mari Rantasen välihuuto]

14.10 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Niin kuin me kuulumme ministeriltä, niin tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia väliaikaisesti, ja tavoitteena on

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

lisätä työvoiman tarjontaa erityisesti sellaisissa työtehtävissä, jotka ovat huoltovarmuuden tai työmarkkinoiden toimivuuden kannalta välttämättömiä.

Koronakriisin lisäksi maailmassa on myös toinen kriisi meneillään. Asiantuntijoiden mukaan nälkää näkevien määrä voi vuoden loppuun mennessä kaksinkertaistua. Se voisi tarkoittaa 265:tä miljoonaa ihmistä. Isä meidän -rukouksen sanat ”anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme” ovat näin ollen koronakriisin aikana pysäyttäneet miettimään.

Maatalouden kausityöt on viimeiset parikymmentä vuotta hoidettu lähes pelkästään ulkomaisen työvoiman varassa. Maaseutuyrittäjät ovat esittäneet hätähuutonsa, sillä työvoimapula uhkaa kevätkylvöjä ja pitkittyessään pahimmillaan jopa osaa elintarviketuotannosta. Miten tähän tilanteeseen on tultu? Olemmeko me onnistuneet luomaan sellaisen hyvinvoinnin ja niin tehokkaan vientivetoisen talouden, että tämän päivän nuorison ei tarvitse enää tehdä raskasta kesätyötä mansikkapelloilla, juurestiloilla ja puutarhoissa alle kympin tuntipalkalla? Pohjimmiltaan on kyse siitä, mikä on meidän suhteemme työhön, millaista suhtautumista työntekoon meidän pitäisi opettaa nuoremmalle sukupolvelle.

Värderade talman! Syftet med de föreslagna ändringarna är att stödja uppnåendet av målen för försörjningsberedskapen, samt att öka utbudet av arbetskraft inom de kritiska sektorerna inom primärproduktionen där bristen på utländsk arbetskraft till följd av undantagsförhållandena orsakar betydande olägenheter. Vi får hoppas att vi lyckas trygga den största delen av årets jordbruks-, bär- och grönsaksskörd — med hjälp av både inhemsk och utländsk arbetskraft.

Toivottavasti onnistumme saamaan suurimman osan tämän vuoden juures-, vihannes- ja marjasadosta pelastettua, oli se sitten kotimaisen tai ulkomaisen työvoiman varassa, ja toivottavasti maatalouden ja maataloustyön arvostus nousee pysyvästi [Riikka Purra: Ei ainakaan näin!] tämän kriisin jälkeen. Muutaman vuosituhannen vanha sananlasku sanoo: ”Hyvä on miehelle, että hän kantaa iestä nuoruudessaan.” Hyvä on, jos osaisimme edelleen opettaa lapsemme tekemään nuoresta pitäen monenlaista työtä. Ahkeruus ja monipuolinen osaaminen ovat hyvää pääoma elämään.

14.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kyseessä on todellakin väliaikainen laki, jolla annetaan turvapaikanhakijoille työnteko-oikeus ilman tätä kolmen tai kuuden kuukauden karenssiaikaa, ja niin kuin tuossa edustaja Östman edellä toi esille, kyse on nimenomaan meille huoltovarmuuden kannalta kriittisten alojen eli maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden alojen työtehtävistä. Ajattelen näin, että kun henkilöt joka tapauksessa ovat Suomessa, he ovat vastaanottopalveluitten piirissä ja tukien piirissä, niin se, että he hakeutuvat töihin, on tietenkin erinomaista siltäkin kannalta, jos ajattelemme, miten heidän työstänsä alkaa sitten kertyä veroeuroja ja — siinä mielessä voisi sanoa — ikään kuin vastinetta sille, että he ovat myöskin näitten vastaanottopalveluitten piirissä.

Ainut asia, mitä toivon, että valiokunnassa vielä tarkasti katsotaan tässä lakiesityksessä, on mielestäni tässä kielteisen päätöksen saaneitten työnteko-oikeuden jatkumisessa, ollenkin, että ne liittyvät tähän vastaanottopalveluitten piirissä olemiseen. Tämä on kohta, jota toivon, että valiokunnassa vielä huolellisesti katsotaan.

Mutta muilta osin voi ajatella, että todellakin kysymys on siitä, onko meillä ensi talvena Suomessa maatalouden tuotteita pöydässä, ja siitä, että me pystymme huolehtimaan, että

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

meillä esimerkiksi marjatiiloilta ja vihannestarhoilta saadaan sadot kerättyä. Tällä hetkellä tuolta maatalousväestöltä tulee kyllä varsin huolestuneita ja, voisi sanoa, ihan ahdistuneita yhteydenottoja. Siellä on paljon niitä pieniä tiloja, jotka tietävät, että näitä niiden työhakemuksia ei ole katsottu kuuluviksi näitten kriittisten työntekijöitten lukumäärään. Sinne on nyt Ukrainasta haettu lisätyövoimaa, ja kyllä siellä tosiaankin mietitään ja ollaan hätäissään siitä, kohtaavatko nyt sitten todellisuudessa tämä näitten TE-palveluitten kautta ilmoittautuneitten määrä — myöskin ihan kantasuomalaisia työnhakijoita — ja sitten toisaalta työpaikat, joita on tarjolla. Sitten siellä pienillä tiloilla pohditaan myös sitä, kuinka paljon aikaa menee uusien, kokemattomien työntekijöitten opastamiseen. Siellä ovat viljelijät sanoneet esimerkiksi, että he joutuvat ihan toisella tavalla suunnittelemaan esimerkiksi oman työpanoksensa käyttämisen tässä vaiheessa, koska siitä on selkeästi käytettävä niin paljon enemmän opastamiseen ja muuhun.

Mutta niin kuin edustaja Östman tuossa edellä totesi, maailmalta kuuluu huolestuttavia uutisia siitä, että kun ruokaketjut eivät toimi, niin maanviljelijät jopa tuhoavat omaa satoansa ja teurastavat omaa karjaansa, ja ihan tätä näkökulmaa kun miettii, niin tässä voi todellakin olla maailmanlaajuisestikin vielä kovat ajat edessä ja Suomen vastuu puhtaan ja jäljitettävän elintarvikeketjun maana maailman ruokatuotannossa saattaa [Puhemies ko-puttaa] merkittävällä tavalla kasvaa.

14.16 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Turvapaikanhakijoilla on jo voimassa olevan lain mukaan oikeus tehdä ansiotyötä oleskeltuaan maassa kolme tai kuusi kuukautta. Tästä huolimatta heidän työllisyysasteensa on maassamme hyvin alhainen. Koska edes työluvalliset turvapaikanhakijat eivät mene töihin, on selvää, että lainmuutoksella ei tule olemaan sellaisia vaikutuksia, joita sillä todellisuudessa haluttaisiin olevan. Tämä tunnustetaan myös hallituksen esityksessä itsessään, jonka mukaan esityksen käytännön työllisyysvaikutusten voidaan kokonaisuudessaan arvioida olevan kenties vain joitain kymmeniä työntekijöitä esityksessä tarkoitetuille aloille.

Hallituksen esitys on muutenkin ongelmallinen sekoittaessaan toisiinsa turvapaikka- ja työperäisen maahanmuuton ja mahdollistaessaan työperäistä oleskelua koskevan lainsäädännön kiertämisen, turvapaikkajärjestelmä kun ei ole tarkoitettu työvoiman maahanmuuttoon.

Ongelmallista on myös, että ulkomaalaisen sallittaisiin yhä jatkaa työskentelyä täytännönpanokelpoisen maastapoistamispäätöksen saatuaan. Työnteko-oikeus ei kannusta näitä ihmisiä poistumaan maasta vapaaehtoisesti, ja heidän maasta poistamisensa myös poliisin toimesta voi vaikeutua. [Leena Meri: Se on juuri näin!]

14.18 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Aiempina vuosina ulkomaalaista kausityövoimaa Suomen pelloilla, marjatiiloilla ja vihannestiloilla on ollut jopa 15 000, ja nyt kun rajat ovat sulkeutuneet, niin näiden määrä on hyvä jos kymmentä osaa tästä tällä hetkellä. Mielestäni tässä täytyy kaikki kivet ja kannot kääntää, jotta saamme työntekijöitä pelloille, niin että sato saadaan korjattua ja meillä on mahdollista saada kotimaista ruokaa myös jatkossa. Siksi pidän tätä esitystä hyvänä lisänä ja yhtenä rakennuspalikkana tähän tavoitteeseen pyrittäessä, mutta kyllä tässä tilanteessa pääpaino tietenkin on siinä, että me saisimme niitä suomalaisia lomautettuja ja työttömiä ja koululaisia ja opiskelijoita tätä työtä tekemään.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Itse pidän positiivisena tätä esitystä ja hiukan ihmettelen sitä kritiikkiä, joka tähän on kohdentunut. Toki ymmärrän sen kritiikin, että on pelättävissä, että kovin paljoa tästä muutamien tuhannen potentiaalista [Jussi Halla-aho: Tuhannen?] ei realisoidu, mutta sitä parempi, mitä useampi tähän ratkaisuun päätyy. Onhan se nyt parempi, että turvapaikanhakija on mansikoita poimimassa kuin siellä vastaanottokeskuksessa huoneessaan makaamassa korona-aikana.

Muistutan siitäkkin, että turvapaikanhakijoiden vastaanotto maksaa. Se maksaa keskimäärin yli 40 euroa per vuorokausi, [Riikka Purra: Ja maksaa tämän jälkeenkin!] ja meillä vastaanoton piirissä olevia henkilöitä on vuositasolla ollut lähes 10 000, eli periaatteessa suuresta ryhmästä on kysymys.

Myöskin jos pelätään, että maastapoistamispäätöksen saanut sitten katoaa, tai jos on ongelmallista, että hänelläkin olisi vielä oikeus työntekoon niin kauan kuin vastaanottopalvelut jatkuvat, niin itse ajattelen, että silloinkin kyllä voisi olla parempi, että hän on siellä pelolla työnantajan silmän alla kuin mahdollisesti sitten katoamassa ja piileksimässä tätä päätöstä. [Jussi Halla-aho: Ei työnantaja ole viranomainen!] Työnantajalla ei tietenkään ole velvollisuutta [Puhemies koputtaa] häntä vahtia, mutta totta kai hän on silloin paremmin ikään kuin muiden silmän alla, [Puhemies: Aika!] kun hän on täällä.

14.21 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on ulkomaalaislain väliaikainen muuttaminen. Tässä on eräs erikoinen ja outo valuvika. Hallitus panostaa vahvasti maahanmuuttoon, mutta koronan varjolla Suomeen voivat jäädä työskentelemään henkilöt, joilla on olemassa maastapoistamispäätös. Siis koronan varjolla Suomeen voivat jäädä työskentelemään henkilöt, joilla on olemassa maastapoistamispäätös. Hetkinen — kun oikein tätä ajattelee, signaali ja viesti on aika erikoinen. Maastapoistamispäätökseen on aina jokin syy. Siis jos esimerkiksi henkilö on tehnyt jonkun rikoksen tai on maahantulokielto tai vaikka on vaaraksi yleiselle turvallisuudelle tai järjestykselle, silti tulee oikeus olla töissä. Tuleeko tästä seuraava viesti maailmalle, että nyt on Suomessa vetovoimatekijät kohdallaan? Tässä on riski, ja se riski ei olekaan ihan pieni, se on suuri riski. [Arto Satosen välihuuto]

14.22 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kriittiset alat, niin kuin tässä esityksessä esille tuodaan, tarvitsevat työvoimaa. Tämä työvoimatarpeen ratkaiseminen on aivan keskeinen asia meidän huoltovarmuuden näkökulmasta ja suomalaisen ruoantuotannonkin varmistamiseksi. Välillä kuitenkin tuntuu siltä, että nämä työt ovat sellaisia, että ne voisi tehdä meistä ihan kuka tahansa. En ainakaan itse koe olevani sellainen, että pystyisin niitä tekemään tuosta noin vain. Ne ovat myös tehtäviä, joihin tarvitaan perehdytystä, koulutusta, opastusta ja ohjausta, ja sen takia itse olen nähnyt erittäin tarpeelliseksi, että näitä ponnisteluja laitettaisiin ennen muuta sen eteen, että me saisimme noin 15 000–20 000 lähinnä Ukrainasta tullutta kausityöntekijää Suomeen. Ja kun olen ymmärtänyt, että Ukraina on näyttänyt nyt vihreää valoa, että sieltä kausityövoima voisi maailmalle lähteä, myös Suomeen, niin ihmettelen, miksi tämä on nyt rajautumassa kuitenkin tämän työntekijäjoukon osalta 3 000 henkeen. Jarruttaako tätä joku Suomessa, vai onko tämä rajoite Ukrainan suunnasta? [Leena Meren välihuuto] Nämä henkilöt ovat niitä, jotka ovat jo olleet näissä tehtävissä, ovat osaavia, koulutuksen saaneita ja neuvottuja.

Sen sijaan tämä esitys, jolla nyt yritetään tähän samaan ongelmaan antaa jonkinlaista vastausta, ei itse asiassa ole ongelmaton. Tämän karenssipurun jollain tavalla voi ymmär-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

tää ja sen, että tavoite kausityövoiman lisäämiseksi on oikea, mutta keino on kyllä valitettavasti aika lailla väärä tai ainakin vaikuttavuudeltaan vähäinen, jopa olematon. Ei tämä tule ratkaisemaan meidän maatilojen ja suomalaisen ruoantuotannon kausityövoimaongelmaa, ja kysyisinkin ministeriltä: Mikä teidän arvionne on, kuinka monta näistä tarvittavista 15 000–20 000 kausityöntekijästä olisi nyt tämän lainsäädännön kautta löydettävissä? [Jussi Halla-ahon välihuuto] Vai olisiko järkevämpi laittaa nämä työpanokset ja ponnistelut sen eteen, että me voisimme sieltä Ukrainasta saada niitä, jotka ovat näitä tehtäviä olleet tekemässä, työnjohdollisiin tehtäviin, mutta myös siihen suorittavaan tekemiseen? He ovat iso osa ammattilaisia tällä sektorilla.

Arvoisa puhemies! Totesin, että tuon karenssin purun jotenkin ymmärrän, mutta kielteisen päätöksen saaneiden työssäkäyntiä en pysty kyllä olemaan kannattamassa. Tämä heikentäisi meidän turvapaikkajärjestelmän uskottavuutta nimenomaan sen loppupäästä. Maastapoistamispäätöksen [Puhemies koputtaa] pitää olla johdonmukainen ja tarkoittaa myös henkilön pikaista poistamista maasta myös korona-aikakaudella. [Aki Lindén: Tämä ei muuta tätä! — Leena Meri: Hyvä, Heinonen, loppu oli hyvä!]

14.25 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Erityisesti marjatilojen kausityöt on vuosien saatossa ulkoistettu ulkomaisen työvoiman varaan, ja nyt, kun ulkomaista työvoimaa ei saadakaan, nämä tilat ovat ymmärrettävästi vaikeuksissa. Sen sijaan, että määrätietoisesti ohjattaisiin työttömiä tai lomautettuja suomalaisia töihin maatiloille esimerkiksi kouluttamalla tai erilaisin kannustimin, hallitus tuo eduskuntaan lakiesityksen, jonka mukaan turvapaikanhakijoiden tulisi saada välitön työnteko-oikeus ilman karenssia.

Valitettavasti tällä esityksellä ei auteta kriittisten alojen ahdinkoa, vaan se on jälleen puhtaasti hallituksen ideologista näpertelyä. Esityksessä arvioidaan, että työllistyneiden määrä olisi joistakin kymmenistä parhaimmillaan joihinkin satoihin. Vihervasemmisto pääsee kertomaan äänestäjille parantaneensa turvapaikanhakijoiden oikeuksia, ja keskusta ilakoi hallituksen luoneen työkalun, jolla marjatilojen ahdinkoon olisi muka vastattu. Koronan varjolla ideologinen politikointi saa tämän esityksen siivittämänä siis ikävää jatkoa.

Turvapaikkajärjestelmää rapautetaan olennaisesti, kun karenssiajat poistetaan. Esityksen mukaan työoikeus säilyy maastapoistamispäätöksestä huolimatta niin pitkään kuin turvapaikanhakija on vastaanottopalveluiden piirissä. Pahimmassa tapauksessa tällä esityksellä ollaan luomassa aivan uudenlainen järjestelmä, jossa työllistämisen varjolla luodaan jälleen uusia reittejä maahan houkuttelemiseksi ja lopulta sellaiset halpatyömarkkinat, ettei suomalaisen kannata haaveillakaan saavansa näiltä aloilta sellaista työtä, jolla voisi tulla toimeen — väliaikaisilla muutoksilla kun on usein tapana jäädä voimaan, vaikka ne vaativatkin uuden käsittelyn. [Anders Adlercreutz: Ai kun jäisikin!] Emme sitä paitsi tiedä, kauanko poikkeustila kestää ja onko marjatiloilla kenties pulaa työntekijöistä vuodenkin päästä. Onko hallituksella todellinen aikomus tehdä tästä itse asiassa pysyvä mekanismi?

Arvoisa puhemies! On muistettava, että hallitus on jo hallitusohjelmassaan linjannut, että työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella. Hallitus nojaa omien sanojensa mukaan aina asiantuntijoihin ja tutkimustietoon, mutta tutkimustieto maahanmuuttajien elinkaarikustannuksista yhteiskunnallemme ei jostain syystä kelpaa. Jo nyt maassamme on turvapaikanhakijoita, joilla olisi oikeus tehdä töitä tälläkin hetkellä, mutta työt eivät kelpaa — eivät maaseudulla eivätkä kaupungeissa. Tämä hallituksen esittämä työkalu on siis ajantuhlausta, ja

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

sen valmistelun sijaan olisi voitu valmistella jotain paljon tehokkaampaa tapaa saada työvoimaa maaseudulle.

Arvoisa puhemies! Todettakoon vielä sekin, että vastaanottokeskuksissa on ollut koronartartuntoja eivätkä turvapaikanhakijat ole noudattaneet viranomaisten ohjeita. On huomattava tartuntariski, jos vastaanottokeskuksista [Puhemies koputtaa] aletaan kulkea toisissa elintarviketuotannossa marjajaloilla ja puutarhoilla.

14.29 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen on määrä tuoda poikkeusoloissa eduskuntaan vain koronaan liittyviä ja välttämättömiä esityksiä. Tämä esitys ei ole sellainen. [Kimmo Kiljunen: On koronaan liittyvä!] Vaikka tästä jälleen väitetään olevan hyötyä maatalouden työntekijöiden saatavuuteen ja ruokahuoltoomme, ei siitä ole. Esitys on huonosti valmisteltu, eikä se perustu tosiasialliseen tietoon, ei tilastoihin, ei kansainväliseen vertailuun, ei taloudellisiin laskelmiin. Kyseessä on hanke, jolla halutaan helpottaa maahanmuuttoa ja heikentää maasta poistumisen kannustimia niiden ihmisten kohdalta, joilla ei ole oikeutta suojeluun.

Turvapaikanhakijat saavat jo nyt työskennellä kolmen kuukauden jälkeen, mikäli papereja ei ole hukattu, ja kuuden kuukauden kuluttua, mikäli ne on hukattu. Nyt halutaan poistaa tämä karenssi. Suomessa on jo nyt hyvin helppo jäädä maahan ja turvapaikka- ja työperäistä maahanmuuttoa yhdistelevä sääntely on moniin maihin verrattuna liberaalia. Näitä asioita ei säädellä vihreiden ja RKP:n kiusaksi, vaan siksi, että niin yritetään paitsi suojella työmarkkinoitamme myös huolehtia siitä, että kansainvälistä suojelua annetaan sitä tarvitseville, mutta ei muille.

Jo nyt yksinkertaisesti hakemalla Suomesta turvapaikkaa voi koko työlupaprosessin käytännössä kiertää. Suomeen voi tulla vuosiksi eli koko turvapaikka- ja uusintahakemusten rullajanssin ajaksi tekemään työlupajärjestelmän ohittavia valvomattomia töitä. Viimeinen rajoittava tekijä, karenssi, poistetaan nyt — väliaikaisesti, mutta enpä luottaisi tähän. Näin siis jopa ihminen, josta emme tiedä, kuka hän on, voi mennä pellolle töihin heti. [Kimmo Kiljunen: Se on erinomaista!]

Arvoisa puhemies! Täällä salissa on jo lakimuutokseen liittyen kuultu väitteitä, että kaikkien työpanos pitää hyödyntää ja että ei laista ainakaan mitään haittaa ole. Tämä ei pidä paikkaansa. Turvapaikanhakijoiden työllisyys ja vuosikausia maassa asuneiden kyseisistä maista tulleiden työllisyys on hyvin alhainen. Karenssi ei ole syy siihen.

Toisekseen lakimuutoksesta on merkittävää haittaa. Se entisestään romuttaa turvapaikkajärjestelmää, koska ei ole mitään väliä, onko ihminen suojelun tarpeessa vai ei — hän kuitenkin jää maahan. Siirtymällä työmarkkinoille hän voi myöhemmin hakea työntekijän oleskelulupaa ja olla osa jatkuvasti paisuvia maahanmuuttovaltaisia matalapalkka-aloja, joilla palkat nousevat hitaasti, joilla on paljon väärinkäytöksiä ja joilta saatavalla palkalla ei elä ilman, että veronmaksaja maksaa tulonsiirrot.

Laki kannustaa väärinkäytöksiin. Suomessa ilmenee alipalkkausta, työehtojen rikkomuksia, hyväksikäyttöä juuri niin paljon kuin jaksetaan selvittää. Turvapaikanhakijoita heikommassa asemassa työmarkkinoilla ovat ainoastaan laittomasti maassa olevat, joille hallitus haluaa oikeuden työskennellä maataloudessa ilmeisesti seuraavaksi. [Kimmo Kiljunen: Miksi ei, se olisi loistavaa! — Leena Meren välihuuto] Nyt käsillä oleva esityshän jo lähestyy tätä mahdollistaessaan kielteisen päätöksen saaneiden työskentelyn. Espanjassa ja muualla Etelä-Euroopassa näin tehdään: pelloilla työskentelee laittomasti maassa oleskelevia afrikkalaisia, ja viranomaiset katsovat toimintaa sormiensa läpi, jotta tomaatit

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

pysyvät halpoina. [Puhemies koputtaa] Tämähkö Suomeen? Ei ole perussuomalaisten näkemys hyvästä Suomesta.

14.32 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset kansanedustajille hyvistä huomioista. [Aki Lindén: Eivät ne niin hyviä olleet!] Aloitan tästä loppupäästä.

Edustaja Purralle: Mietin tätä, että pidän ehkä itse hieman huolestuttavana sitä, että täällä esitetään pohdintoja, ehkä jopa syytteitä, siitä, että näille ihmisille ei maksettaisi tarpeeksi rahaa tiloilla. [Jani Mäkelä: Ei makseta!] Tämä on mielestäni erittäin huolestuttavaa tilanteessa, jossa viljelijät tarvitsevat työvoimaa. Me tarvitsemme kaikki niitä tuotteita sieltä. Tämä yhteiskunta on monella tavalla riippuvainen siitä, että työt tulee hoidettua. [Mari Rantanen: Montako henkilöä tällä tulee sinne pellolle?]

Edustaja Simulalle: Mitä tulee tähän ideologiseen politikointiin, mikä täällä mainittiin, ehkä itse pidän erikoisena myös sitä, että kun on tilanne, jossa näille ihmisille tulisi mahdollisuus tehdä töitä aloilla, joilla työntekijöitä tarvitaan, niin nyt ymmärrän, että sieltä suunnalta esitetään, että olisi parempi, että nämä ihmiset eivät tekisi mitään. Toisin sanoen he vain olisivat tässä maassa, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] koska tällä hetkellä maasta poistaminen näissä poikkeusoloissa on huomattavasti vähäisempää, esimerkiksi saattaen poistamisia ei tällä hetkellä tehdä poliisissa yhtä lailla kuin normaalioloissa. [Mari Rantanen: Miksi ei?] On siis ehkä hieman erikoista, että nämä turvapaikanhakijat eivät nyt sitten voisi olla hyödyksi tälle yhteiskunnalle. [Jussi Halla-aho: Entäs ne, joilla on jo työluupa?] Moni heistä haluaisi tehdä töitä.

Maatalouden toimijoiden yhteydenottoja nyt sitten, totta kai, tullaan tarvitsemaan. Vastaanottokeskusten suuntaan tullaan tarvitsemaan koordinaatiota siinä, että viesti kulkee, että nämä ihmiset ovat käytettävissä. Jos he haluavat töitä tehdä, niin heidät kannattaa sinne tiloille hakea. Tästä muun muassa MTK:n suuntaan on oltu yhteyksissä, ja he ovat pitäneet tätä ehdotusta hyvänä ja kannatettavana.

Hallitus on todella sitoutunut käymään läpi kaikki ne ihmisryhmät, jotka tässä poikkeuksellisessa tilanteessa jo ovat maassa. Toisin sanoen ei tuoda lisää ihmisiä rajojen yli, koska riski, että tämä tauti leviäisi entistä enemmän, on edelleen olemassa. Se tauti on edelleen tässä maailmassa, monessa muussa paikassa vielä pahempana kuin täällä Suomessa. Tämä esitys on nimenomaan yksi palanen. Edustaja Räsänen nosti hyvin esille, että tietenkään tämä ei ratkaise koko tätä kysymystä, mutta minä sisäministeriön osalta, maahanmuuttopolitiikan osalta pystyn vaikuttamaan tähän palaseen, ja sitten yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön kanssa me katsomme ne muut keinot, joita on mahdollista muilla lainsäädäntöhankkeilla edistää.

Edustaja Räsänen nosti esille myös tärkeän huomion siitä, että tällä hetkellä osa ihmisistä todella katoaa siinä vaiheessa, kun vastaanottopalvelut lakkaavat, ja tämä on totta kai toinen iso osakokonaisuutensa, johon hallitusohjelmassa on jo linjauksia. Paperittomuuden estäminen on yhteisenä tavoitteena hallituksella, mutta se on toinen keskustelu. Siihen ei sinänsä vaikuteta tällä kokonaisuudella.

Edustaja Reijoselle: On ihan selvää, [Puhemies koputtaa] että totta kai rikosperusteiset henkilöt tälläkin hetkellä palautetaan. Sisäiselle turvallisuudelle tästä esityksestä ei missään tapauksessa ole mitään haittaa. Pelkoa tai riskiä siitä, että tämä olisi joku turvallisuusuhka — en haluaisi [Mauri Peltokangas: Oliko lupaus?] pitää tällaista keskustelua yllä. [Puhemies: Aika!] Ukrainan kanssa keskustelu on ollut hyvää, ja tämä rajoite siitä, että miksi emme ota enempää kuin 3 000 nyt Ukrainasta, tulee lähinnä siitä, että rajojen yli ei

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

kannata tällaisessa tilanteessa tuoda ihmisiä, kun ihmiset ovat jo maassa. Kannattaa käydä läpi kaikki, ketkä voivat töitä tehdä.

14.35 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä tulee esille se, että tämän esityksen tavoite on hyvä ja tarpeellinen: turvata meidän ruoansaanTIMME. Tässä keskustelussa on nyt myös tullut esille erilaisia uhkakuvia, ja ehkä sen vuoksi haluaisin todeta sellaisen kauniinkin kuvan tältä viikolta. Ennen kuin lähdin tänne Helsinkiin, laitoimme kotonamme auringonkukan siemeniä multaan kasvamaan. Nyt keväällä me saamme ihailla kasvun ihmettä, ja tähän kasvun ihmeeseen perustuu myös meidän ruokapöytäme. Se, että me saamme jatkossakin omasta maasta ruokaa, on erittäin tärkeää.

Niin kuin todettu, tämä hallituksen esitys on pieni osa kokonaisuutta, eikä kukaan ole niin sanonut eikä varmasti usko, että tämä ratkaisee meidän ruoantuotantoamme. Mutta niin kuin todettu, jos hallituksen esityksen lukee tarkasti — se kannattaa lukea aivan ajatuksella ja tarkasti — siellä esimerkiksi maasta poistamisesta todetaan: ”Työoikeuden jatkuminen ei vaikuttaisi täytöntöönpanokelpoisen maastapoistamispäätöksen toimeenpanoon. Ulkomaalainen voitaisiin edelleen poistaa maasta sikäli kuin maasta poistaminen on mahdollista.”

Me elämme nyt poikkeusoloissa, ja tämä on väliaikainen lainmuutos, jonka tarkoituksena on saada meidän maatioillemme työvoimaa, eikä tässä esityksessä ole kyse turvapaikkapoliittisesta linjanmuutoksesta vaan ruoantuotantomme turvaamisesta poikkeusaikana. Kyse on väliaikaisesta muutoksesta. Olen aivan samaa mieltä siitä, että on parempi, että turvapaikanhakija tekee töitä kuin on joutilaana, ja jos me tällä saamme työtä maatioille, niin se on ilman muuta positiivinen asia. Mutta niin kuin tässä keskustelussa on tullut esille, niin ei ole hyvä, että meidän ruoantuotantomme, huoltovarmuutemme on tällä tavalla ulkomaisen työvoiman varassa, vaan kun tämä kriisi on ohi, meidän on ehdottomasti löydettävä sellaisia pitkäkestoisia, kestäviä ratkaisuja siihen, että olisimme omavaraisia myös työvoiman suhteen niin pitkälle kuin se on mahdollista.

Uskon, että sellaisetkin ihmiset, jotka ovat aikaisemmin halunneet patistella turvapaikanhakijoita töihin ja ovat moittineet, että he elävät yhteiskunnan tulonsiirtojen varassa, ovat nyt tyytyväisiä, kun hallitus nimenomaan haluaa kannustaa heitä osallistumaan työntekoon ja siihen, että me saamme jokapäiväisen leipämme.

14.38 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Esityksellä siis laajennettaisiin turvapaikanhakijoiden työoikeutta Suomessa määräaikaisesti. Tavoitteena on lisätä työvoiman tarjontaa huoltovarmuuden kannalta tärkeillä aloilla, kuten maataloudessa. Tämä tavoite on tärkeä ja kuulostaa hyvältä meidän kaikkien mielestä, mutta tämäkin esitys on täysin riittämätön täyttämään 16 000 kausityöntekijän tarvetta ja aiheuttaa muita ongelmia.

Jo hallituksen esitystä lukiessa voi havaita, että työvoiman saatavuus tällä lakimuutoksella ei lisäännä kuin muutamilla kymmenillä henkilöillä. En vähättele tätäkään määrää — yksittäisille tiloille muutamalla työntekijällä voi olla merkitystä. Päätöksellä voi olla kuitenkin rapauttavaa vaikutusta turvapaikkapolitiikkaamme ja koko järjestelmään. Eli tässä asiassa pitää nähdä metsä puilta.

Esityksen mukaan Suomessa on tällä hetkellä noin 6 000 turvapaikanhakijaa, joista 4 000 on nyt työmarkkinoiden käytössä. 1 000 henkilöä on niin sanotussa karenssissa eli oman hakuprosessinsa alussa. Tämä kestää 3—6 kuukautta. Sen jälkeen pääsee vaikka töi-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

hin, jos sellaisia on tarjolla. Hallituksen esityksellä poistettaisiin tämä karenssi. Se voidaan minunkin mielestäni tehdä.

Toinen elementti on se, että nyt esitetään, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut ja palautusta kotimaahansa odottava voi esityksen mukaan mennä töihin, jos hän on vastaanottopalvelujen piirissä. Tämä on mielestäni iso periaatteellinen kysymys. Olen tätä asiaa puntaroinut monelta eri puolelta. Lausunnot maataloustuottajien suunnalta ovat olleet siinänsä suopeita, ehkä vähän kohteliaitakin, mutta työvoiman saatavuuden kannalta esityksellä ei ole suurta merkitystä, se on tullut selväksi. Pidän ongelmallisena työnteko-oikeuden myöntämistä maastapoistamispäätöksen jälkeiselle ajalle.

Tämän johdosta en kannata tehtyä hallituksen esitystä kuin niiltä osin, mitkä koskevat tämän alkukarenssin purkua. Minusta Suomen turvapaikkapolitiikan pitää olla kriisinkin aikana pitkäjänteistä.

14.41 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Vielä 1980-luvulla Suomen mansikkatiloilla työskenteli suomalaisia kausityöntekijöitä. Aikojen kuluessa on myös mansikkatilojen työntekijöiden alkuperä muuttunut. Suomalaiset kesätyöläiset ovat siirtyneet muihin töihin, ja alan ovat vallanneet ulkomaalaiset työntekijät. Suomen puutarhaviljely on tullut riippuvaiseksi ulkomaalaistaustaisista kausityöläisistä. Kun koronakriisi sulki valtioiden rajat, vaikutti se myös globaaleihin työmarkkinoihin. Kausityöläisten rekrytointi ei enää sujunut entiseen tapaan, ja Suomen kaltaisessa pinteessä ovat myös muut Euroopan maat.

Lakiesitys on osa kokonaisuutta, jolla pyritään vastaamaan maatalojen kausityöongelmaan koronaepidemian aiheuttaessa rajoituksia Suomeen matkustamisessa. On hyvä, että pyritään edistämään toimia kotimaisen työvoiman saamiseksi maatalouden kausitöihin, mutta olemme niin vakavassa tilanteessa, että on otettava käyttöön kaikki keinot sadonkorjaamisen varmistamiseksi.

Käsillä oleva lakiesitys poistaisi määräaikaaisesti työnteon aloittamista rajoittavan karenssiajan turvapaikanhakijoilta. Maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan puhutaan kymmenistä, enintään sadoista turvapaikanhakijoista, jotka saadaan töihin tämän ratkaisun myötä. Väliaikainen säätely olisi voimassa lokakuuhun saakka kuten myös työ- ja elinkeinoministeriön puolella tehdyt kausityövoiman tarpeeseen vastaamiseksi säädetyt väliaikaiset säädöksetkin. Työkarenssin poistaminen koskee vain maa-, metsä-, kala- ja puutarhatalouden töitä.

Arvoisa puhemies! Kun vaihtoehtona on kylvötöiden tekemättä jättäminen, sadon pelloille pilaantuminen tai marjojen poimimatta jättäminen, on tehtävä kaikki mahdollinen tarvittavan työvoiman saannin varmistamiseksi. Hallituksen esitys on yksi keino muiden joukossa ja luonteeltaan väliaikainen. On toisen ajan keskustelun paikka miettiä, miten voisimme jatkossa luoda sellaiset kausityömarkkinat, että ne kiinnostaisivat nykyistä enemmän suomalaista työvoimaa, jolloin käsittelyssä olevan lakiesityksen kaltaisia esityksiä ei täällä tarvitsisi käsitellä. [Leena Meri: Eihän niitä tarvitse käsitellä, jos niitä ei tuoda!]

14.43 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Olemme tosiaan tekemässä lakia poikkeusoloissa, ja tällä lakimuutoksella ehdotetaan ulkomaalaislain muuttamista väliaikaisesti loppuun asti niin, että työntekoa rajoittava 3—6 kuukauden karenssiaika poistettaisiin sellaisilta turvapaikanhakijoilta, joilla on lain voimaan tullessa kansainvälistä suojelua koskeva asia vireillä Maahanmuuttovirastossa tai hallintotuomioistuimessa. Ja lisäksi, ku-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

ten täällä on todettu, työnteko-oikeuden kesto laajennettaisiin niin, että oikeus työskennellä jatkuisi täytäntöönpanokelpoisesta maastapoistamispäätöksestä huolimatta niin kauan kuin ulkomaalaiselle annetaan vastaanottopalveluja.

Ehdotetut muutokset koskisivat työskentelyä nimenomaan huoltovarmuuden kannalta tärkeillä maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden aloilla. Tavoitteena on siis lisätä työvoiman tarjontaa alkutuotannon kriittisillä aloilla, joilla poikkeusoloista johtuva pula ulkomaisesta kausityövoimasta aiheuttaa tällä hetkellä suuria ongelmia. Tästä syystä esitys on kannatettava, ja se on tarpeellinen. Tämä todella on yksi keino varmistaa kotimainen ruoantuotanto näissä poikkeusoloissa.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä lakimuutoksen arvioidaan koskevan noin tuhatta turvapaikanhakijaa. Epäsuorasti esitys vaikuttaa noin 4 000 henkilöön, joille saattaa tulla täytäntöönpanokelpoinen maastapoistamispäätös milloin tahansa. Muutoksen myötä Suomessa oleskelevien turvapaikanhakijoiden työpanosta voidaan hyödyntää nykyistä paremmin tehtävissä, joissa pandemian aiheuttamassa tilanteessa puuttuu tekijöitä. Tämä lakimuutos täydentää Suomessa oleskelevien mahdollisuuksia kantaa kortensa kekoon suomalaisen ruoan riittävyden ja huoltovarmuuden turvaamisen eteen. Yrittäjillä ja erityisesti maanviljelijöillä on suuri kausityövoiman tarve. Samaan aikaan monilla turvapaikanhakijoilla on kova motivaatio työntekoon. Tässä tilanteessa ei ole järkevää pitää ihmisiä toimeettomana odottamassa lopullista päätöstä omaan asiaansa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että tällä työnteko-oikeudella ei ole vaikutusta henkilön maastapoistamiseen kuten täällä ministeri Ohisalokin on todennut. Ja edelleen totean sen, että lakia sovelletaan niihin, jotka ovat tehneet kansainvälistä suojelua koskevan ensimmäisen tai uusintahakemuksen ennen tämän lain voimaantuloa — puhumme siis hyvin poikkeuksellisesta lainsäädännöstä tähän maailmanaikaan, mitä nyt elämme.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että on todella tärkeää, että hallitukselta löytyy tahto hyödyntää yhä useamman Suomessa oleskelevan työpanos koronakriisistä selviämisessä tässä poikkeuksellisessa tilanteessa, eikä tämä esitys ole millään lailla ristiriidassa niiden muiden keinojen kanssa, joita meidän täytyy löytää ja joita parhaillaan etsitään, jotta saadaan kausityövoimaa ja ylipäänsä riittävästi työvoimaa näille meidän kriittisille maatalouden aloille.

14.47 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia väliaikaisesti, eli muutoksella laajennettaisiin kansainvälistä suojelua hakeneen työnteko-oikeutta.

Juureni ovat maalla, ja olen jatkuvasti tekemisissä viljelijöiden kanssa. Tiedän ja tunnen sen tarpeen, mikä heillä on kausityöntekijöiden saatavuudessa. Työntekijöitä on vuosien mittaan tullut muun muassa Ukrainasta, koska kotimaista työvoimaa ei ole riittävästi saatu.

Kuitenkaan tämä hallituksen esitys 65 ei ratkaise tätä ongelmaa. Tarvittaisiin pitkälle tulevaisuuteen johtavia toimenpiteitä, joilla kausityöntekijöiden määrä saataisiin riittämään.

Viljelijöiden ongelmana on myös kannattavuuden jatkuva heikkeneminen. Viljelijöiden tulot ovat romahtaneet muutaman vuoden sisällä jopa 40 prosenttia, koska tuotantokustannukset ovat kasvaneet, ja se ei ole viljelijöiden vika. Omavaraisuuden pitäminen 80 prosentissa ja jopa kasvattaminen on todella ehdottoman tärkeää myös tulevaisuudessa, ja se pitää varmistaa.

Tämä hallituksen esitys sallisi maastapoistumispäätöksen saaneen ulkomaalaisen työskentelyn, eli muutettaisiin turvapaikkajärjestelmäämme. Turvapaikkajärjestelmää ei ole

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

tarkoitettu työvoiman maahanmuuttoon. Tällä hetkellä turvapaikanhakijat työllistyvät heikosti, ja lisäarvo hallituksen esityksessä ei todella parantaisi kausityöntekijäpulaa juuri olenkaan.

Entäs korona-ajan ongelmat? Vastaanottokeskuksista työpaikalle menevät kävisivät siten pellolla ja sitten takaisin vastaanottokeskukseen ja pellolle ja näin pois päin. Se on vaarallista, ja kaiken lisäksi voi olla, että vastaanottokeskusten lähellä ei ole edes peltoja ja viljelijöitä, jotka tarvitsisivat näitä henkilöitä töihin — ja me puhumme todella pienestä määrästä.

Jos ajatellaan turvapaikkajärjestelmäämme, sitä ei pidä missään tapauksessa nyt vaarantaa tämän hallituksen esityksen vuoksi. Totta kai me pyrimme, ja meidän pitää pyrkiä, kotimaisen työvoiman lisäämiseen myös kausityövoimassa, mutta nyt tämä tilanne on vähän erilainen, ja siksi haluaisinkin kysyä kokonaisuutta ministeri Ohisalolta: Onko teillä suunnitelmaa kausityöntekijöille, jotta tulevaisuudessa viljelijät saisivat heitä tarpeeksi? Onko teillä pitkän ajan suunnitelmaa, koska tämä hallituksen esitys ei tätä tilannetta paranna olenkaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Tiedän, että ministeri Ohisalo joutuu lähtemään valtioneuvoston istuntoon, joten puhevuoro nyt Ohisalolle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä, täh?]

14.50 Sisäministeri Maria Ohisalo: Kiitokset edustajille.

Kuten edustajat Aittakumpu ja Elo molemmat hyvin tässä esille nostavat, niin todella kyse on väliaikaisesta muutoksesta ulkomaalaislakiin, kuten se moneen kertaan on täällä sanottu ja hallituksen esityksessä myös hyvin kerrottu.

Ensinnäkin laki olisi voimassa lokakuun loppuun asti. Toisekseen laki on myös rajattu selkeästi näille ruoantuotannon kannalta erittäin tärkeille, kriittisille aloille, joilta itsekin saan paljon palautetta, että siellä on nyt ahdinko, siellä tarvitaan apua, jokainen käsipari on tervetullut. Laki on lisäksi rajattu niihin ihmisiin, jotka ovat tulleet maahan lain voimaan tullessa, siihen mennessä. Sen jälkeen tulevat ihmiset eivät ole tämän lain piirissä. Tämä on siis hyvin tarkkarajainen, selkeärajainen esitys, ja tästä ei silloin voi sanoa, että tällä luotaisiin jonkinlaista vetovoimatekijää, kuten joissain puheenvuoroissa ehkä tällaista nostettiin esille.

On myös niin, kuten keskustelussa on hyvin pointattu ja nostettu esille, että työnteko-oikeus ei estä maastapoistamista, jos täytöntöönpanokelpoinen maastapoistamis päätös on tullut ja henkilö voidaan täältä poistaa. Nyt tässä tilanteessa kyse on kuitenkin poikkeusoloista, joissa poistamisia ei pystytä tekemään samoissa määrin kuin normaalisti. Meillä ei ole yhteyksiä, eurooppalaiset rajat ovat monin paikoin suljettuja — tämä on ongelma.

Edustaja Elomalle: Tämä on yksi askel, kuten aiemmin mainitsin. Sisäministeriön osalta maahanmuuttoon liittyvät kysymykset kuuluvat omalle tontilleni, ja olen omalta osaltani kantanut huolta viljelijöiden ja muiden tuottajien tilanteesta ja pyrkinyt omalta osaltani tuomaan tänne esityksen, joka edes vähän auttaa tässä kuviossa. On fakta, että tulemme tarvitsemaan tuhansia käsipareja enemmän, ja silloin työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, myös ulkoministeriö ovat tässä kuviossa mukana, yhdessä käymme jatkuvasti keskustelua siitä, miten voimme turvata lisäkäsipareja tänne. On ihan selvä, että moni nuori ei ole saanut kesätöitä tälle kesälle. No, tässä on täydellinen paikka täällä oleville nuorille työllistyä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Toisaalta kuten äsken mainitsin, niin Ukrainan kanssa yhteistyö toimii nyt hyvin. Ukrainassa on löytynyt yhteisymmärrys sisäpoliittisesti siihen, että ihmisiä voidaan maasta lähettää töihin, ja totta kai täällä tuottajat ovat myös sitoutuneet siihen, että pitävät huolen näistä hygieniaseikoista ja siitä, että tauti ei varmuudella pääse leviämään tiloilla. Eli käymme totta kai jatkuvasti keskustelua hallituksen sisällä siitä, miten näitä lisäkäsipareja saataisiin myös vaikkapa sieltä Ukrainan suunnasta. Tämä 3 000:kaan itsessään ja 1 500 aiemmin päätettyä eivät vielä tule riittämään.

Tilanne on kriittinen, ja sen takia kaikki kivet pitää kääntää, niin kuin täällä edustajat hyvin ovat todenneet.

14.53 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Minusta olisi kuitenkin hyvä, että nämä kellotettaisiin niin, että näinkin merkittävässä ja ristiriitaisissa asioissa ministereillä olisi mahdollisuus olla paikalla. Olisin puhemiesneuvostossa kyllä tähän puuttunut, jos olisin tiennyt, että täällä ministeri ei ole vastaamassa sitten. [Maria Ohisalo: Tässähän minä olen!]

Mutta joka tapauksessa keskusta on todennut, että tämä on pieni osa ja että tämän jättämättä tekeminen olisi pahempi asia ja että kaikki keinot pitäisi kääntää. Tämä on vahva signaali, jos me ajattelemme laittomasti maassa olevaa henkilöä: ei tarvitse noudattaa päätöstä, ja me emme lähdekään siitä, että nyt poistutaan maasta, että se ei ole enää lähtökohta, eikä se ole se, että ihminen on esimerkiksi säilössä, mikä olisi perussuomalaisten lähtökohhta — ei, vaan nyt lähdetään siitä liudentamaan, ja ei muuta kuin töihin. Voinko minä, kun saan tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen, ilmoittaa, että en noudata tätä? No, en todellakaan voi. Minusta tämä niin suuri asia, tämä on semmoinen fundamentaaliasia, jos puhutaan oikeusvaltiosta ja oikeusvarmuudesta, että täällä onkin päätöksiä, joiden noudattaminen nyt on vähän niin ja näin.

Meillä olisi ollut keino: me perussuomalaiset esitimme täällä, että tällä hetkellä työttömille ja lomautettuna oleville annettaisiin työttömyyskorvaus, siis Suomessa jo oleville suomalaisille ihmisille. He voisivat mennä maataloille töihin. Tätä te hallituspuolueet ette voineet hyväksyä. Sanoitte, että kaikki keinot pitää käyttää. Käytittekö te kaikki keinot? Tämän ideologisen keinon te kyllä haluatte erittäin mielellänne käyttää. [Mauri Peltokankaan välihuuto — Välihuuto keskeltä]

Mutta tämä ei ole yllätys. Sosiaalidemokraattinen puolue kertoi Antti Rinteen suulla jo ennen vaaleja, että he tulevat edistämään kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden työllistymistä. Näin kävikin, hallitusohjelmastahan löytyy tämä. Ja todella oli näin, että tämä tuli kansan tietoon ennen vaaleja ja monihan ajatteli, että se on varmaan lipsahdus, mutta ei se ollut lipsahdus, se oli ihan tarkoituksellinen asia.

Tätä samaa ideologiaa löytyy muualtakin. Nyt tällä hetkellähän hallitus ajaa turvapaikanhakijoiden oikeusturvan parantamista, ja ministeri Ohisalo sanoikin marraskuussa 14. päivä viime vuonna, että tällä varmistetaan se, että jokainen saa asiallisen, oikeudenmukaisen käsittelyn. Viime hallituskaudella, kun näitä muutettiin, niin perustuslakivaliokunta kävi ne muutokset läpi ja yksimielisesti katsoi, että ne täyttävät ihmisoikeussopimukset ja perustuslain kirjaimen, ja siellä oli mukana myös muun muassa esimerkiksi vihreiden edustaja Ville Niinistö. Mietinkin, että onko viime kaudella perustuslakivaliokunta tehnyt jotenkin sellaisia päätöksiä, että ne eivät kestäisi kaikkea tarkastelua siitä, että elämme oikeusvaltiossa. Kyllä tämä on ideologian toteuttamista, ja minä olen aivan varma siitä, että tämä on keino saada liudennettua ja hämärrytettyä sitä, mikä on laittomasti maassa oleva ja mikä ei.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

14.56 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme tervetullutta esitystä maassamme jo oleskelevien turvapaikanhakijoiden mahdollisuudesta osallistua ilman karenssia maatalouden kausityöhön lokakuuhun asti. Tämä on tarpeellinen työvoimajoukko, etenkin kun koronakaranteenin vuoksi vuosittainen tavallisesti puutarhatyöhön saapuvien määrä on huomattavasti aiempaa pienempi — näin myös esimerkiksi Ukrainan omasta toiveesta, mitä edustaja Heinonen täällä kyseli.

Valmistelu on vienyt kauan, ja viljelijöiden viestit kertovat, että työntekoon pääsyä on jouduttu odottamaan. Työnantajilla on myös ollut arkuutta vahvistaa työsuhteita, kun on odotettu myös mahdollisia ulkomailta saapuvia, jo aiempina vuosina koulutettuja työntekijöitä. Samoin kaikista sopivimmaksi työksi on arvioitu sadonkorjuutyö, joka alkaa kunnolla vasta kesäkuussa. Kausityön rekrytointi on ollut aktiivista, ja siihen on syntynyt hyviä uusia alustoja. Näissä palveluissa ja etenkin viranomaisten viestinnässä on panostettava myös maahanmuuttajataustaisiin ryhmiin, jotta tiedot tehdyistä muutoksista ja työmahdollisuuksista tavoittavat kaikki potentiaaliset työntekijät.

Maahanmuuttoviraston arvion mukaan vastaanottojärjestelmässä on tällä hetkellä yhteensä noin 6 000 työikäistä turvapaikanhakijaa. Heistä noin 1 000 on sellaisia, joilla ei ole karenssiajasta johtuen työnteko-oikeutta. Arviot tällä esityksellä saavutetusta kausityövoimasta liikkuvat kymmenissä ja sadoissa. Nykysäädöksemme määräävät turvapaikkaprosessin käynnistävälle työnteko-oikeuteen kolmen kuukauden karenssin, jos hakijalla on matkustusasiakirja, ja kuuden kuukauden karenssin, jos asiakirjaa ei ole.

Jatkuvaa työntekijöiden tarvetta on esimerkiksi hoiva-, rakennus- ja siivousalalla. Palautetta karenssin haasteista tulee hyvin monen sektorin työnantajilta, jotka ovat panostaneet, perehdyttäneet ja kouluttaneet maassa pitkään oleskelleen turvapaikanhakijan, josta on tullut osaavaa ja tarvittua työvoimaa yritykselle. Saadessaan kielteisen turvapaikkapäätöksen, joka saattaa perustua järjestelmämme virheisiin — ihan järjestelmämme itse tekemän selvityksen mukaan — ja uuden lupa- tai valitusprosessin alkaessa myös työllistyneen hakijan olemassa oleva työsuhde katkeaa uuteen karenssiin. Usein tässä tilanteessa on myös työlupaperusteinen oleskelulupa haussa ja työvoimaviranomaisen puolto luvalla, mutta myös työlupaprosessi kestää usein luvattoman kauan. Olisi siis ollut suotavaa, että ainakin uusintalupakäsittelyn karenssi voitaisiin poistaa pysyvästi.

Tiedämme, että maahanmuuttajien työllistyminen on ollut kantaväestöä heikompa. Työ- ja elinkeinoministeriön kotoutumisen kokonaiskatsauksessa vuodelta 2019 tämä ero on 10—15 prosenttia kantaväestöön. [Puhemies koputtaa] Tosin viime vuosina juuri nuoremmissa ryhmissä on nähty positiivista kehitystä. Näyttää siltä, että yhä itse jatkamme integraation vaikeuttamista ja pilkomme ihmisten alkaneita [Puhemies: Aika!] työpolkuja otamalla työllistyneetkin karenssilla pois töistä.

14.59 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa menevät nyt pahasti sekaisin puurot ja vellit, auringonkukat ja perunan taimet. Eihän hallitus itsekkään tunnu uskoavan, että tällä esityksellä saataisiin huoltovarmuuden kannalta merkittäviin tehtäviin sopivaa työvoimaa, joka olisi motivoitunutta näihin kyseisiin tehtäviin. Ovathan tuottajat monissa tapauksissa linjanneet niinkin, että Suomestakaan ei löydy työttömiä tai lomautettuja, jotka sopisivat tehtäviin.

Suomalaisten ahkeruutta ja osaamista on kyseenalaistettu suoraan sanoen epäisänmaallisella tavalla. On esitetty jopa kommentteja, että yksi ukrainalainen vastaisi viittä suomalaista. Kuitenkaan sille ukrainalaiselle ei makseta viiden suomalaisen palkkaa, vaan 0,5

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

suomalaisen palkkaa. Ollaanko siis siinä tilanteessa, että väitetty työvoimapula onkin todellisuudessa taas palkanmaksun pula?

Epäily turvapaikkajärjestelmän väärinkäytöstä on, että tätä kyseistä kylmän sodan aikaista itäblokin loikkareiden vastaanottamiseen tarkoitettua järjestelmää alettaisiin käyttämään laajamittaisen siirtolaisuuden mahdollistajana ja halpatyövoiman tuojana. Tämä lakiesitys, vaikkakin väliaikaisena, antaa periaatteellisesti vaarallisen esimerkin ja ennakkotapauksen juurikin näiden pelkojen toteutumisesta. Suomalainen sosiaaliturva on turvapaikanhaun kannalta keskeisissä lähtömaissa äärimmäisen korkea elintaso. Sen piiriin pääsemiseksi vaikka sitten halpatyötä tekemällä on moni valmis tekemään aivan mitä tahansa. Sen pitäisi olla meille kaikille selvää, että maastapoistamispäätöksen jälkeen työnteko ei mitenkään voi jatkua, muuten romuttuu koko turvapaikkajärjestelmämme uskottavuus.

Kun jossain aiemmassa puheenvuorossa kysyttiin, jääkö tämä järjestely tosiasiallisesti pysyväksi, hallituspuolueiden riveistä kuului välihuuto: ”Ai kun jäisikin!” — Niin, mikä oli todistettava.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä varattujen puitteissa kaksi puheenvuoroa.

15.01 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä, joka meille tänne eduskuntaan tuodaan, ei ole minkäänäköisiä vaikutusarvioita. Siis käytännössä katsoen siellä on 4 000 sellaista turvapaikanhakijaa, jolla on työoikeus, ja nyt tämä koskisi 1 000:ta, mutta ei ole mitään tietoa, kuinka moni näistä 4 000:sta on nyt töissä. Jotta voitaisiin tehdä päätelmiä siitä, kuinka paljon tämä 1 000 työllistää, niin olisi syytä kyllä hallituksen selvittää, kuinka monta näistä 4 000:sta on töissä.

Nyhtäni tässä on se tilanne, että tämä kyseinen esitys tarkoittaa sitä, että käytännössä niiltä henkilöiltä, joiden henkilöllisyyttä ei tiedetä, poistetaan tämä karenssi, ja samoin tämä tarkoittaa sitä, että tässä tuodaan työoikeus niille henkilöille, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen. Nämä kaksi asiaa ovat nyt tietysti... Herää kysymys, mitä hallitus on ajatellut: he haluavat töihin henkilöitä, joiden henkilöllisyyttä ei tiedetä, ei tiedetä keitä he ovat, ja sitten hallitus haluaa töihin niitä henkilöitä, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen. Tämä on täysin kestävä ja ideologinen esitys.

On perin erikoista myöskin se, että tämä koskettaa niitä henkilöitä, joilla on vastaanottopalvelut käynnissä. Se tarkoittaa siis käytännössä sitä, että asuminen on ilmaista, ruokailu on ilmaista, terveydenhuolto on ilmaista. Jos te, hallitus, haluatte kerran ihmisiä töihin tänne maataloille, niin miksi te ette esitä tuhannelle työttömälle ilmaista majoitusta, ilmaista ruokaa ja ilmaista terveydenhuoltoa sekä muutama henkilö siihen tukemaan tätä työtä? Eli jos te haluatte töihin, niin tehkää tämä sitten työttömille suomalaisille.

Täytyy kyllä sanoa, että keskusta on onnistunut tässä kääntämään kyllä kelkkansa totaalisesti. Keskusta on täällä puhunut kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille jalkapannoisista, mutta se muuttuikin nyt työluviksi, [Naurua — Perussuomalaisen ryhmästä: Juuri näin!] niin että kyllä tämä on melkoinen pyöräytys kepulta. Muilta tämän nyt kyllä voisi kuvitella, [Leena Meri: Ei tuu yllätyksenä!] että ei tule yllätyksenä tämä esitys, mutta keskustaa ihmettelyn suunnattomasti.

Eli toisin sanoen, kuinka te kehtaatte tuoda tällaisen esityksen, jossa ei ole minkään näköisiä vaikutusarvioita siitä, kuinka moni näistä tuhannesta olisi menossa töihin? Ja toiseen jostain kumman syystä sisäministeriö puuhaa kyllä Kreikan leireiltä Suomeen

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

175:tä turvapaikanhakijaa, mutta sen sijaan Suomesta ei voi lähteä pois. Teillä on pikkasen ristiriitainen ja ehkä vähän väritynyt tämä näkemys.

15.04 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Mielestäni on asiatonta yksinkertaistaa tämä lakiesitys sellaiseen muotoon, että eikö ole hyvä, että turvapaikanhakijatkin menevät töihin. Jos asia olisi näin yksinkertainen, karenssihan pitäisi poistaa pysyvästi eikä määräaikaisesti, kuten hallitus nyt tekee.

Kun lakeja muutetaan, täytyy punnita haittoja ja hyötyjä. Aloitetaan hyödyistä. Tämän muutoksen arvioidaan johtavan parinkymmenen henkilön työllistymiseen. Suurimmat työllisyysvaikutukset tulevat todennäköisesti siitä, että viranomaisresursseja pitää lisätä, jotta väärinkäytökset pystytään estämään. Kun puhutaan työvoimapulan ratkaisemisesta ja huoltovarmuudesta, tämä esitys ei ole edes rikka rokassa — tämä esitys on huono vitsi.

Ensinnäkin laki on rajattu koskemaan ainoastaan jo jätettyjä turvapaikkahakemuksia. Kuten tiedämme, viimeisen parin kuukauden aikana uusia hakemuksia ei ole juurikaan tullut. Ne ihmiset, joita tämä esitys koskisi, vapautuvat karenssin piiristä joka tapauksessa lähikuukausina ennen sadonkorjuuta, koska kolmen tai kuuden kuukauden aikaraja täyttyy.

Toiseksi työskentelyoikeuden puuttuminen ei ole syy turvapaikanhakijoiden surkeaan työllistymiseen, ja tästä seuraa, että työskentelyoikeuden laajentaminen ei paranna työllisyyttä. Suomessa on tällä hetkellä noin 4 000 turvapaikanhakijaa, joilla on työlupa. Esimerkiksi kaikilla vuonna 2015 saapuneilla on oikeus tehdä työtä. Kuitenkin heidän työllisyysasteensa on TE-keskuksesta riippuen jossakin nollan ja kymmenen prosentin välillä. He eivät työllisty, koska he eivät osaa mitään, mitä suomalaiset työmarkkinat tarvitsisivat, eikä työhalujakaan juuri ole, koska saman rahan saa notkumalla kauppakeskuksissa. [Veronika Honkasalon välihuuto — Vihreiden ryhmästä: Ei ole totta!]

Arvoisa puhemies! On surkukupaisaa, että eduskunta ei saa edes kysymällä ministeriöstä tietoa turvapaikanhakijoiden tähänastisesta työllistymisestä. Tämähän on aivan oleellinen tieto, kun arvioidaan sitä, onko työskentelyoikeuden laajentamisesta mitään hyötyä. Ministeriöstä ei liioin saa vastausta siihen, millä keinoin hallitus on patistellut tai aikoo patistella 4 000:ta työluvullista turvapaikanhakijaa tai tuhansia joutilaana olevia jo oleskeluluvan saaneita henkilöitä kausitöihin. Jos siitä porukasta ei ole tekemään töitä maataloilla, minun on vaikea ymmärtää, miten Irakista tai Somaliasta juuri saapuneesta henkilöstä on.

Keskustasta on kysely, mitä haittaa tästä nimenomaisesta lakiesityksestä voisi olla, vaikka sillä ei työllisyysvaikutuksia olisikaan. No, ensinnäkin henkilöllä säilyisi työntekooikeus jopa kielteisen turvapaikkapäätöksen ja jopa lainvoimaisen maastapoistamispäätöksen [Puhemies koputtaa] jälkeen. Tämä ei kannusta kyseistä henkilöä poistumaan maasta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Ohisalo, tähän keskusteluosuuteen viimeinen puheenvuoro, minuutti.

15.07 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Edustaja Merelle: Hallituksen turvapaikkapolitiikka on kirjattu hallitusohjelmaan. Sitä hallitus edistää, ja se on oma kokonaisuutensa. Tämä lakiesitys on oma kokonaisuutensa, [Leena Meri: Sen kyllä huomaa!] jolla vastataan tilojen vaikeaan työntekijäpulaan tällä hetkellä. Tämä vastaa kriisioloihin. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] On toki niin, että jos täältä tulee viestejä, että tällaisia esityksiä pitäisi laajentaa, niin ainahan sellainenkin mahdollista voi olla.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Edustaja Hopsu nostaa esille sen, mihin myös edustaja Halla-aho viittaa, eli ongelma karensseissa on se, että kun ihminen on ehkä työssä tällä hetkellä, hän jättää uusintahakemuksen, niin oikeus työntekoon loppuu. Se voi olla kolme kuukautta, voi olla kuusi kuukautta, jolloin tämä ihminen ei voi työskennellä. Näitä ihmisiä on kyllä itse asiassa kymmeniä ja satoja, jotka jättävät uusintahakemuksia, ovat mahdollisesti olleet maassa jo pidemmän aikaa, ja ajattelen, että on hyvä, kuten täällä hienosti muun muassa kristillisdemokraattien puolelta nostettiin esille, että ihmiset voisivat työskennellä, kun heille siihen mahdollisuus annetaan, [Jussi Halla-ahon välihuuto] sen sijaan, että he ovat vain vastaanottokeskuspalveluiden piirissä [Puhemies koputtaa] eivätkä voi tehdä mitään.

Itse ajattelen, että tässä tilojen huolta pitää nyt kuulla tarkasti.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.08.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.25.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

18.25 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Samaan aikaan kun maaseudulla tarvitaan todellista osaavaa kausityövoimaa — siellä siis kaivataan sellaisia toimia ja ratkaisuja, joilla asia hoituu — niin meillä käsittelyssä on hallituksen tähänastisista ideologisista älynväläyksistä kyllä taatusti lahjakkain ja mielestäni ylivoimaisesti turhin eli esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta.

Koronatilanteen varjolla meille syötetään, että tämä lakimuutos turvaisi puutarha-, maatalous- ja luonnontuoteteollisuudessa olevaa työvoimapolua. Ei tämä turvaa mitään. Äkikseltään laskettuna tämä lakimuutos koskisi noin tuhatta Suomessa kolmen tai kuuden kuukauden karenssissa olevaa turvapaikanhakijaa, kun työluvullisia loisii maassa toimeettomana nelisentuhatta, ja niistä hallitus itse myöntää työllistyvän vain noin muutamia kymmeniä kriittisille kausityöaloille. Mikä tässä on se hallituksen logiikka ja, mikä tärkeintä, missä kohtaa sijaitsee se järki tässä lakimuutoksessa?

Arvoisa puhemies! Kun hallitus itse myöntää esityksessään, ettei tällä lakimuutoksella tule olemaan juuri minkäänlaisia työllistäviä vaikutuksia kyseisille aloille, eli koko hömppään käytetty aika ja valtavat resurssit ovat olleet ja tulevat olemaan täysin turhia tarkoitettun lopputuloksen kannalta, niin pahoin pelkään, että työllisyysvaikutukset henkilömäärinä tulevat olemaan paljon vähäisemmät kuin se määrä kansanedustajia, asiantuntijoita ja eri instansseja, joita esitystä varten on kuultu. Tällaisena aikana tällainen resurssien käyttö on käsittämätöntä. Istutaan siis isolla porukalla väentämässä työlupia laittomasti maassa oleville — laittomasti maassa oleville.

No, miksi tätä lakimuutosta niin fanaattisesti kaikesta huolimatta sitten ajetaan? Se on taatusti yksi tämän päivän aiheellisimpia kysymyksiä. Oma pelkoni on, että toteutuessaan

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

tämä lakimuutos laajennetaan koskemaan lopulta muitakin aloja. Tässä maassa on aika monta väliaikaista lakimuutosta vieläkin voimassa alkaen autoverosta. Tiedämme, että väliaikaista ei välttämättä ole mikään, mitä hallitus kansalle sellaisena syöttää. No, en odota hallitukselta vastausta, koska olemme kuulleet ne mantrat jo niin usein hartaasti ja pisteitä painottaen, että vähempikin toisto voi aiheuttaa kuulijalle psykoosin.

Arvoisa puhemies! En todellakaan odottanut, että hallituksen pyyntö työrauhasta koronaviruksen selättämiseksi saisi aikaan näin järjetöntä maailmanhalaamisideologiaan perustuvaa lakimuutosehdotusta. Ei jatkoon. Ja tähän perään syvä huokaukseni: voi Suomi-parkaa. — Kiitos.

18.28 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kausityövoimasta on huutava pula. Olen kevään kuluessa saanut uusmaalaisilta maatalousyrittäjiltä paljon yhteydenottoja. Osa on suunnitellut aiempaa pienemmän määrän kylvämistä tai istuttamista, osa on tehnyt kylvön ja istutuksia isolla riskillä. Ilman tarvittavaa kausityövoimaa satoa jää maahan aiheuttaen yrittäjille ja Suomelle ison menetyksen. Kysehän on siitä, saammeko ensi talvena marjoja, vihanneksia ja juureksia kaupasta. Hallitukselta tarvitaan nyt vaikuttavia keinoja ja pian työvoiman turvaamiseksi.

Nyt käsillä oleva hallituksen esitys on valitettavasti keinona järjetön, jopa haitallinen. Muutoksella poistettaisiin turvapaikanhakijoilta karenssiajat, eikä työnteko-oikeuden päätyminen olisi enää sidottu maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen. Esitys koskee siis paitsi Suomeen viime kuukausina saapuneita turvapaikanhakijoita ja uusintahakijoita, myös jo kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan muutoksen vaikutuspiirissä on noin tuhat henkilöä.

Esityksen vaikutusarviointi on lähes olematon. Se on tässä: ”On todennäköistä, että maa- ja puutarhatilat voisivat sadonkorjuuajanaan työllistää nykytilanteessakin koko maan tasolla kymmeniä, parhaassa tapauksessa jopa satoja turvapaikanhakijoita.” No, sen tiedon valossa, joka meillä on työskentelyoikeuden jo omaavien turvapaikanhakijoiden työllisyysasteesta, hyvin matalasta työllisyysasteesta, voimme tehdä varmaan sellaisen valistuneen arvion, että esityksellä saadaan tuskin edes kymmeniä henkilöitä töihin.

Puhemies! Huoltovarmuuden ja maatalousyrittäjien kannalta hallituksen esitys on siis lähes merkityksetön. Turvapaikkajärjestelmän uskottavuudelle se on kuitenkin merkittävästi haitallinen, koska se romuttaisi maasta poistumisen kannustimet. Ensinnäkin on riski bulvaanityöpaikkojen muodostumiselle, joilla kierrettäisiin turvapaikkajärjestelmää. Toiseksi, jos joku laittomasti maassa oleskeleva saataisiinkin määrääjäksi maataloushommiin, tulee palautuksen toimeenpanosta myöhemmin vaikeaa, ellei mahdotonta. Kolmanneksi, turvapaikkajärjestelmän uskottavuuden kannalta tämä esitys on todella haitallinen, ja se veisi kielteiseltä turvapaikkapäätökseltä käytännössä kokonaan pohjan. ”Ei” ei voi tarkoittaa ”kyllä”, ”ein” pitää tarkoittaa ”ei”.

Hallituksen ratkaisuesitys kansalliseen kriisiin on siis se, että jokunen laittomasti maassa oleva ehkä saadaan marjatilaille töihin. No, jokainen ymmärtää, että hallitus leikkii tässä nappikauppaa ja leikin säännöt perustuvat ideologiaan, eivät kansalliseen tarpeeseen. Miksi ihmeessä keskusta lähti tähän mukaan? Ylipäätään hallituspuolueiden [Puhemies koputtaa] edustajilta haluan kysyä, miten tämä umpipoliittinen esitys edes liittyy korona-kriisiin. Kuinka moni maatila [Puhemies koputtaa] teidän arvionne mukaan aikoo palkata henkilön, jonka paperit eivät ole kunnossa?

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

18.31 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Todellakin tässä on monta kertaa tänään mainittu, kuinka montaa henkilöä tämä koko homma edes koskisi, ja ihmetyttää todellakin, että etenkin keskusta on ollut huolissaan siitä, että ei saada osaavaa ukrainalaista työvoimaa tänne Suomeen ja että suomalaisilla ei nyt välttämättä mukamas pystyttäisi korvaamaan näitä, kun ei ammattitaitoa ole. Minä vain ihmettelen, että nämä turvapaikanhakijatko, nämä 10—20 tai mitä sinne menee, ovat nyt sitten oikeasti se pelastus tähän hommaan?

Koko koronan aikana on paljon puhuttu siitä, että asioilla ei pitäisi politikoida. Meitä syytetään heti suurin piirtein, jos me olemme tuolla vähän pistämässä kapuloita rattaisiin, että politikoidimme sillä ja me politikoidimme tällä ja koronan varjolla teemme sitä sun tätä. Minun on pakko kysyä teiltä kaikkien hallituspuolueitten edustajilta: eikö tämä ole juuri politikointia? Tässä ei ole mitään muuta taustalla kuin pelkkä ideologia. Minä ihmettelen, mitä lehmänkauppoja siellä on tehty, että keskusta esimerkiksi on lähtenyt tällaiseen leikkiin mukaan. Tässä ei ole oikeasti mitään järkeä. Äärettömän hyvin puhui ensin edustaja Peltokangas ja äsken kokoomuksen edustaja Vestman siitä, että tämä on täysin nappikauppaa. Minkä takia tähän oikeasti käytetään aikaa näin paljon? Tässä jutussa ei ole helmen järkeä oikeasti. Kun siellä on 4 000 ihmistä tälläkin hetkellä käytettävissä tähän samaan hommaan, niin miksi sinne tarvitsee saada se yksi tuhat lisää? Miksei käytetä ensin niistä 4 000:sta? Tässä ei oikeasti ole mitään, tämä on täysin järjetön koko esitys. [Jenni Pitkon välihuuto] Ja sitten meillä on olevinaan täällä jonkunnäköinen tiukka tilanne, että meidän pitäisi oikeasti keksiä — just puhutaan, kehutaan, kuinka nopeasti pystytään jotain asioita tekemään, kuinka vähän meillä on aikaa. Meillä on täällä hoidettavana paljon tärkeämpiäkin asioita, joilla saadaan oikeasti jotain aikaiseksikin. — Kiitos.

18.34 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Coronavirusepidemin gör det svårare att åtgärda bristen på arbetskraft på landsbygden eftersom 16 000 utländska säsongarbetare inte kan komma till Finland som tänkt. Därför är detta lagförslag som medför slopande av karenstiden som vanligtvis gäller asylsökande också en viktig del i helheten. I och med detta kan asylsökande omedelbart förvärvsarbeta inom jordbruket, skogsbruket, trädgårdsodlingen och fiskerihushållningen där det finns ett akut behov av arbetskraft. Eftersom vårens arbete är mycket viktigt tillåter man i enlighet med regeringens riktlinjer att 1 500 utländska säsongarbetare anställs. Utöver dessa tillåter regeringen från och med den 14 maj att 3 000 arbetstagare från länder utanför EU kommer till Finland.

Detta är dock inte i närheten tillräckligt för att täcka arbetskraftsbehovet, vilket innebär att vi är i stort behov av inhemsk arbetskraft under den kommande säsongen. Därför är lagförslaget om slopande av karenstiden för asylsökande också viktigt. Att asylsökande utan karenstiden på 3 eller 6 månader får förvärvsarbeta kan också vara en ljusglimt i dessa människors liv, eftersom arbete kan ge en känsla av meningsfullhet i väntan på beslut om asyl.

Arvoisa puhemies! Koronavirusepidemian nopea ja ennalta arvaamaton kehitys on monien yritysten kohdalla johtanut kriisiin, joka on vaatinut nopeita toimia ja laajaa yhteistyötä. Erityisesti maataloudessa on tarvetta valtakunnalliselle yhteensovittamiselle.

Julkisilla TE-toimistoilla on keskeinen rooli kausityöpaikkojen ja työntekijöiden kohtaamisessa. Siksi on erittäin hienoa, että kolme merkittävää maaseutujärjestöä, MTK, ProAgria ja Suomen Kylät, ovat yhdessä panostaneet Töitä Suomesta -nimiseen sivustoon ja yhtiöön, jonka kanssa alueelliset TE-toimistot voivat yhdessä auttaa maaseutuyrityksiä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Töitä Suomesta -palvelun kautta toimistot voivat nopeasti palkata alueellisia työvoimaneuvoja ja käyttää maaseutujärjestöjen laajaa asiantuntemusta sekä valtakunnallista verkostoa, jolloin apua voidaan tarjota koko maassa. Lisäksi voidaan vastata helpommin erityistarpeisiin, kuten tilauslentojen järjestämiseen ulkomaalaisille kausityöntekijöille.

Ilahduttavaa on myös se, että kiinnostusta maaseudun työpaikkoja kohtaan näyttäisi olevan. Pääsiäisen tienoilla työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti maatalouden kotimaisen työvoiman hankintaan tähtäävän kampanjan, ja kampanjasivuilla oli runsaan kahden viikon aikana 160 000 ainutkertaista kävijää.

Ärade talman! Avslutningsvis: Situationen är utmanande, men på samma gång som många finländare blivit permitterade och arbetslösa har vi också öppna arbetsplatser inom bland annat jordbruket. Dessutom verkar det finnas intresse för dessa. Har man förlorat arbetet eller sommarjobbet borde man titta på möjligheten att jobba inom lantbruket, där det är ett stort behov av arbetskraft, och för att trygga vår matförsörjning. I likhet med vad minister Leppä tidigare sagt, tror jag att det kommer se bra ut på ens CV om man denna sommar i dessa undantagstider har arbetat inom lantbruket. — Tack.

18.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä ulkomaalaislain väliaikainen muuttaminen koskee tätä turvapaikan anojien karenssiaikaa ja sitä, että tässä halutaan väliaikaisesti poistaa se, että he ovat vailla työnteko-oikeutta.

Tässä kannattaa nyt heti alleviivata kolmea seikkaa: tämä on siis väliaikainen ulkomaalaislain muutos, tämä koskee kausityövoimaa ja kausityövoiman tarvetta Suomessa, ja kolmanneksi tämä on rajattu koskemaan alkutuotantoa. Nämä näitä ovat selkeitä rajauksia.

Me olemme tässä tämän päivän kuluessa kuulleet aikamoisen messun — Suomi-ressukka-termiä on käytetty — ja täällä on pitkään puhuttu siitä, kuinka tämä on ihan kohtuuton tilanne, kun tämä on näin nappikauppaa kuitenkin loppujen lopuksi tuloksensa kannalta. Tuntui vähän siltä, että ilmaiset ovat olleet ylimitoitettuja suhteessa siihen itse asiaan, mihin tässä nyt puututaan, mitä tässä halutaan avittaa. Tämä ensinnäkin tästä keskustelusta tältä päivältä.

Mutta enemmän minua ihmetyttää se looginen ajattelutapa, mikä tässä on osittain taustalla. Olemme usein kuulleet niiden tahojen, jotka tänään ovat voimakkaimmin olet äänessä, puhuvan siitä, että turvapaikanhakijat tulevat Suomeen sosiaalietuuksien vuoksi. Tänäänkin olemme kuulleet sitä, että nämä turvapaikanhakijat eivät osaa, heillä ei ole työhaluja viime kädessä ja he ovat joutilaana ja niin edelleen ja niin edelleen. Nyt tässä kuitenkin on ehdotuksena sitten se, että jos on haluttomuutta ja joutilaana olo ikään kuin se määrävä piirre näillä turvapaikanhakijoilla, niin nyt heitä yritetään rohkaista sitten, että he saisivat työtä, niin kuin ministeri sanoi. Hyödynnetään sitä työvoimaa, joka Suomessa on väliaikaisesti, kausitöihin liittyen tässä alkutuotantovaltaisessa ympäristössä, jossa muutenkin on voimakas kausityövoiman pula. Tässä jollain tavalla jää käteen ainoastaan se, että tässä on joku erikoinen ulkomaalaisvastaisuus eikä tässä pohdita tätä ilmiötä syvemmin. Tässä suhteessa haluaisin nyt, että hieman katsottaisiin tarkemmin ja syvemmin tätä ilmiötä. Meillä on aito pula kausityövoimasta — se on aito pula, kun Suomen rajat ovat vielä nyt pitkälti kiinni tällä hetkellä. Meillä on ennen kaikkea nimenomaan nyt näissä kausitöissä tätä ongelmaa, ja sen takia tässä on nyt pieni tapa lähestyä sitä ilmiötä, ja pidetään se tässä mittasuhteessa.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

18.40 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin myös pistää tämän asian oikeisiin mittasuhteisiinsa. Tässä itse asiassa kokoomuksen maa- ja metsätalousvaliokuntaryhmä, joka tätä asiaa on jo käsitellyt valiokunnassa, on jättänyt tähän varsin järkevän eriävän mielipiteen, joka vastaa myös omaa näkemystäni.

Tietysti ensinnäkin on ihan selvää, että tämä ei tule ratkaisemaan kausityöntekijäongelmaa kuin hyvin pieneltä osin, koska tässä puhutaan todennäköisesti kymmenistä ihmisistä — korkeintaan sadoista, mutta todennäköisimmin kymmenistä — eli sen suhteen isossa kuvassa tämä ei sitä ratkaise, vaan me tarvitsemme ne ukrainalaiset sinne ja me tarvitsemme myöskin suomalaista väkeä sinne enemmän, mutta tämä on yksi rikka rokassa siinä kuviossa.

Mutta sitten, kun tullaan vähän niin kuin tähän periaatteellisempaan puoleen siitä, mihin myöskin edustaja Kiljunen puheessaan viittasi, niin tähän on asia, joka on vuosia täällä ollut poliittisessa keskustelussa esillä. Tähän asti sitä, että turvapaikanhakija ei välittömästi saa työnteko-oikeutta, on perusteltu sillä, että se luo vetovoimatekijän hakeutua Suomeen turvapaikanhakijaksi, jos välittömästi pääsee töihin. Minä uskon tähän selitykseen kyllä, että näin on, mutta nyt siinä tilanteessa, missä me tällä hetkellä olemme, se ei ole vetovoimatekijä, kun rajat ovat kiinni ja kukaan ei tänne pääse, eli nyt kyse on siitä, onko sitten viisaampaa, että niiden, jotka ovat täällä jo sisällä, täytyy odottaa tämä kolme kuukautta tai kuusi kuukautta, ennen kuin he saavat tämän työnteko-oikeuden. Minun mielestäni ei ole, eli tässä tilanteessa minun mielestäni, kuten myös tuossa kokoomuksen eriävässä mielipiteessä maa- ja metsätalousvaliokunnassa todetaan, karenssin osalta on ihan perusteltua tässä tilanteessa määräaikaisesti poistaa tämä karenssi ja antaa heidän mennä sitten maataloustöihin, marjanpoimintaan ja muualle, sikäli kuin sieltä löytyy väkeä, jotka ovat heti tulleet.

Jokainen tietää sen, että varsinaisen kotoutumisen kannalta olisi tärkeää, että päästäisiin heti töihin. Se on itsestään selvä asia mielestäni, mutta sitten tullaan siihen toiseen kysymykseen, jossa en kannata tätä lakiesitystä eikä myöskään kokoomus. Kokoomuksen eriävässä mielipiteessä on tämä sama asia sanottu, ja se on se, että sitten jos henkilö on saanut kielteisen päätöksen, kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin siinä vaiheessa kyllä järjestelmän pitää toimia niin, että silloin keskitytään siihen, että henkilö palautetaan ja hän poistuu Suomesta. Okei, sitä poistamista ei voida ehkä juuri nyt tehdä tämän koronan takia, mutta siitä huolimatta mielestäni on väärin siinä kohtaa antaa työnteko-oikeus, vaan silloin on osoitettu, että hän on hakenut turvapaikkaa, sille ei ole perusteita, ei ole perusteita antaa myöskään työnteko-oikeutta.

Eli peräänkuuluttaisin tämmöistä maalaisjärjellä suhtautumista [Puhemies koputtaa] tähän, että annetaan niille mahdollisuus, joilla on prosessi vielä kesken, mutta ei niille, jotka ovat kielteisen päätöksen saaneet.

18.43 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymyksessä tämmöinen laki ja lakiesitys, joka minun mielestäni tuntuu hyvin ideologisesti ajetulta tänne, näpertelyltä, jolla ei ole mitään merkitystä. Olen ymmärtänyt, että tämä koskee noin tuhatta henkilöä, ja sen verran olen keskustellut noitten puutarha-alan yrittäjien kanssa, että hän — on pakko sanoa, että hän — joka on työllistännyt turvapaikanhakijoita, arvioi, että kaksi ja puoli prosenttia näistä sopeutuu tänne, eli silloin voi ajatella, että tuhannesta henkilöstä 25 henkilöä on se määrä, joka sopeutuu työskentelemään puutarhalla. Tämä on erittäin pieni määrä. Tämä ei ratkaise tätä ongelmaa.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Meillä on Neuvostoliiton hajoamisesta lähtien rakentunut ja rakennettu tämmöinen järjestelmä, että meille on tullut viime vuosina noin 16 000 kausityöntekijää pääosin Ukrainasta. Täällä on yksi puolue, keskusta, ollut hoitamassa maatalousministerin hommaa pääosin. Silloin tällöin on saattanut olla kokoomus mukana. Tämä on keskustalaisen maatalousministerin ohjauksessa rakennettu järjestelmä, ja nyt kyllä todella kovasti ihmettelen sitä, kun he ovat itse rakentaneet tämän järjestelmän, että nyt, kun he ovat hallituksessa mukana, he sallivat sen, että tänne tulee 3 000 ihmistä nyt sieltä Ukrainasta ja että nyt näperrellään tämmöisen pienen pykälän kanssa, joka saattaa siihen tuoda lisää työntekijöitä muutamia kymmeniä, mikä nyt on siellä papereissakin tunnustettu.

Meillä on ihan oikeasti semmoinen tilanne, että tämän salin ihmisten pitää olla todella huolissaan siitä, mitä me syömme ensi talvena, onko meillä hedelmiä ja vihanneksia ja juureksia. Tämä on erittäin tärkeä kysymys. Vestman puhui hyvin tästä asiasta. Olen kanssasi ihan täysin samaa mieltä. Ei saisi näperrellä tällaisten pikkujuttujen kanssa. Tämä on iso asia. Tämä on iso huoltovarmuuskysymys, ja nyt täällä näperrellään tämmöisten pikkusten asioiden kanssa. Tähän käytetään virkamiehiä ja kansanedustajia, ja he käyttävät tähän aikaa vaikka kuinka paljon. Tämä on varmasti työllistänyt jo enemmän kuin tunteja saadaan siellä varsinaisessa puutarhatyössä sitten.

Se, mikä tässä on hyvä asia: Toivon, että hallitus nyt tämän kokeilunsa tuloksena tekee selvän taulukon, [Puhemies koputtaa] montako on työllistynyt, moniko on hakeutunut näistä tuhannesta, ja moniko on pysynyt siellä töissä ja pystynyt sieltä nauttimaan esimerkiksi kuukauden ajan palkkaa.

18.47 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Moni meistä on ollut lapsena ja nuorena kasvimaalla töissä. Moni meistä on saanut kesätyötienestinsä puutarhahommissa, metsän istutuksessa tai mansikan poimimisessa. Viime vuosina Suomen lapset ja nuoret ovat saaneet kesätyönsä muualta, esimerkiksi palvelutehtävistä, tai kaikki eivät ole oppineet tai tottuneet tekemään työtä lomillaan, kun raha on tullut heille itsestään.

Alkutuotannon kausityöntekijöitä on tarvittu jo vuosikausia muualta. Moni viljelijä on kehumut minulle ulkomaalaisia ahkeria työntekijöitään. Osa on kertonut, että suomalaisia ei ole saanut töihin. Täällä on puhuttu näpertelystä, mutta olen sitä mieltä, että tämän haastavan ongelman ratkaisemisessa kaikki kivet tulee kääntää.

Tämä laki on osa hallituksen isompaa kausityöpakettia, johon liittyvät työttömyysturvan suojaosan määräaikainen korotus, liikkuvuusavustukset, luopumistuen ansiotulorajan määräaikainen soveltamatta jättäminen ja tämä turvapaikanhakijan karenssiajan määräaikainen poisto, joka herättää nyt paljon keskustelua. Tämä on siis osa suurempaa pakettia ja vastaa osaltaan maa-, metsä-, kala- ja puutarhatalouden kausiongelmaan, joka on suurimmillaan heinä—elokuussa.

Näitä karensseja puretaan väliaikaisesti lokakuun loppuun saakka mutta kuitenkin erittäin tiukoin rajoituksin. Tässä ei ole tulossa mitään rajoittamatonta työoikeutta. Koska karenssia kevennetään vain niiden henkilöiden osalta, jotka ovat jo valmiiksi maassa, tästä ei synny vetovoimatekijää Suomeen tulemiselle.

On ilmiselvää, että alkutuotannon alat tarvitsevat työntekijänsä. Asia tulee ratkaista, jotta meillä on ruokaa pöydässä. Tätä keskustelua kuunnellessani olen iloinnut siitä, että niin monet puolueet ovat kertoneet arvostavansa suomalaista ruokaa ja tuottajaa. Nämä puheet mitataan sitten, kun tehdään päätöksiä vaikkapa maatalouden tukemisesta katovuonna. Maatalous on ollut lujilla pitkään, ja siinä on vielä paljon tekemistä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Toki meidän tulee edistää sitä, että lomautetut ja työttömät löytävät maataloustyön, ja osana jatkuvan oppimisen uudistusta olisikin hyvä kehittää käteviä täydennyskoulutuksia, jotta ihmiset saavat valmiudet toimia alkutuotannon tehtävissä. Toki meidän täytyy huolehtia myös siitä, että koululaiset ja opiskelijat saavat kesätöitä.

18.50 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan kysymys hyvin lyhytaikaisesta, väliaikaisesta muutoksesta ulkomaalaislakiin, jolla pyritään lähinnä poistamaan työhön liittyviä karensseja turvapaikanhakijoilta. Tämä on käytännössä kokeilu, joka kestää muutaman kuukauden ja jonka tuloksista voimme sitten päätellä tulevaisuudessa erinäisiä asioita.

Yksi asia, joka tästä on pääteltävissä, on se, että tämän koronakriisin myötä tapa, jolla globaalit hankintaketjut liittyen myöskin työperäiseen maahanmuuttoon, tulee muuttamaan. Tässä suhteessa voimmekin kokeilla, miten suomalaiset saataisiin uudestaan tekemään tätä alkutuotantoa ja olemaan näissä mukana. Samalla voidaan katsoa uudestaan, voimmeko me opiskelijoita rohkaista kohti tätä työtä. Tämä kriisi vaatii sentyyppistä toimintaa. Ja koska tämä kriisi vaatii sitä, että teemme hyvin monipuolisesti erilaisia ratkaisumalleja, yksi näistä kokeiluista voisi olla tämä karenssin poisto liittyen näihin turvapaikanhakijoihin. Tuhat ihmistä — hyvä otanta sille, että näemme, miten he työllistyvät, missä he työllistyvät ja miten he integroituvat esimerkiksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Onhan se niin, että mikään ei lämmitä suomalaisen keski-ikäisen miehen sydäntä paremmin kuin hänen vierellään toimivan toisen ihmisen apukädet, olkoot ne sitten vaikka tämmöisen turvapaikanhakijan tai maahanmuuttajan tai ulkomaalaisen. Kunhan hän vain on ahkera, niin silloin mennään saunomaan yhdessä ja tehdään yhteistyötä tulevaisuudessakin. Tämähän voi olla positiivisen muutoksen aikaa yhdelle sun toiselle.

Sanoisin, että ainakin meille sd-ryhmälle tämä on positiivista siksi, että saamme yhä useamman ihmisen töihin. Näemme, että tämä on positiivista myös siksi, että ihmiset eivät enää kuluta yhteiskunnan yhteisistä varoista käytettäviä palveluita, joiden parissa he ovat nyt viettäneet aikaa. Lakimiespalveluita voitaisiin sitten tulevaisuudessa maksaa omasta palkkapussista, mikä on ansaittu mansikkamaalla ja pellolla. Tässä samanaikaisesti saadaan säästöjä. Siinä mielessä tämä on kannatettava kokeilu, ja sen vuoksi tuummekin vahvasti tätä hallituksen hyvää esitystä.

18.52 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä ja tärkeä lakiesitys, joka auttaa ratkaisemaan omalta osaltaan tätä ongelmaa, jonka edessä me nyt Suomessa olemme tämän koronakriisin takia.

Tähän esitykseen ovat erityisesti työnantajat suhtautuneet positiivisesti. Kaikki apu on heille tarpeen, jotta nämä työt siellä kausityöstä riippuvaisessa maataloudessa ja marjataloudessa ja metsätaloudessa, kalataloudessa saadaan tehtyä, kuten on suunniteltu. Kaikki keinot tosiaan tarvitaan käyttöön. Kyse on meidän koko ruoantuotannosta, tai osasta ruoantuotantoa toki, mutta siinä mielessä meidän koko huoltovarmuudesta. Kyse on siitä, haluammeko me, että Suomessa vapaana oleva työvoima ja työvoimaa tarvitsevat työalat kohtaavat toisensa vai haluammeko me lailla tällaisessa näin vaikeassa tilanteessa sitä vaikeutta.

Täällä on sanottu, että tämä lakiesitys on ideologinen. Jos on ideologista auttaa tämän kohtaanto-ongelman poistumista, niin sitten se on. Itse en näe mitään syytä, miksi tällaista

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

ei kannattaisi juuri nyt tehdä. Tämä mahdollistaa nimenomaan työnteon ja mahdollistaa työvoiman saamisen.

Tämä muutos ei tosiaan koske pelkästään tuhatta ihmistä, kuten täällä on sanottu, vaan tämä muutos koskee tällä hetkellä kaikkia turvapaikanhakijoita, joita on tosiaan noin 6 000 ihmistä, sillä jo niiden ihmisten, joilla tällä hetkellä on työnteko-oikeus, palkkaaminen voi olla vaikeata työnantajalle, jos vaarana on se, että tämä työnteko-oikeus katkeaa hetkellä millä hyvänsä, kun se päätös turvapaikasta tulee. On vaikeaa sitouttaa henkilö työhön, kouluttaa, perehdyttää, jos se työnteko-oikeus voi milloin tahansa loppua. Tämän lakimuutoksen myötä tämä työnteko-oikeus saisi jatkua, vaikka henkilö saisi kielteisen turvapaikkapäätöksen, siihen asti, kunnes hän maasta sitten lähtee.

Kuten ministeri Ohisalo täällä aikaisemmin korosti, tarvitaan tiedottamista, mikäli tämä lakimuutos tulee hyväksytyksi, että sekä turvapaikanhakijat että työntekijät voivat hyödyntää tätä. On ollut hieno huomata, kuinka moni suomalainen myös on kiinnostunut maatalouden kausitöistä, kun mediassa on suuresti kerrottu näistä vapaana olevista paikoista. Toivotaan, että kausityöt löytävät tekijänsä ja me saamme suomalaista hyvää ruokaa pöytiimme jatkossakin.

18.56 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisia kuunnellessa ei voi kuin ihmetellä, kun ukrainalaisetkin työntekijät kelpaavat mutta maassa jo oleskelevat turvapaikanhakijat eivät. Karenssien poisto olisi normaalitilanteessakin järkevä toimi. Alkaneet työsuhteet eivät katkeaisi, yrittäjien koulutuspanokset eivät valuisi hukkaan, kotoutuminen ja kielenoppiminen työn ohessa voisi alkaa heti maahan tultua. Tämä esitys on kuitenkin rajattu koskemaan nimenomaan lyhyttä aikaa ja kausityötä nyt korona-aikana. Vaikuttaa siltä, että perussuomalaiset maalaavat uhkaa vetovoimatekijöistä tilanteessa, jossa koronan vuoksi niin saapuminen maahan kuin palautukset ovat pysähdyksissä. Uhka ei ole todellinen.

Olisin vielä kysynyt edustaja Mäenpään informaatiosta: Hän kertoi yrittäjästä, joka sanoi, että kaksi ja puoli prosenttia turvapaikanhakijoista on työkykyisiä. Silti hän on ilmeisesti palkannut tällaisen määrän työntekijöitä voidakseen arvioida tätä osuutta. Itse olen saanut aivan päinvastaista viestiä työnantajilta, ja nimenomaan työnantajat ovat nostaneet tämän karenssiasian haasteena, kun se työsuhde, joka on hyvin käynnissä, on katkennut kesken kaiken.

Jatkan vielä päivällä käymääni pohdintaa siitä, kuinka emme ole aiemminkaan osanneet yhdistää työntekoa ja kielenoppimista, maahanmuuttajataustaisten naisten pääsyä työelämään ja lasten kannustamista varhaisemmin varhaiskasvatuksen pariin. Meillä riittää työllistymiskysymyksissä korjattavaa ja haasteita. 2015 saapuneet nuoremmat turvapaikanhakijat ovat olleet motivoituneita kielenoppimiseen ja työntekoon, mutta turvapaikkajärjestelmämme tukkeuduttua moni heistä on jäänyt epävarmaan tilanteeseen aivan liian pitkäksi aikaa niin inhimillisesti kuin taloudellisestikin katsottuna. Samalla tiedämme, että maamme ikärakenne on sellainen, että työvoiman tarve kasvaa. Vuoteen 2030 mennessä työikäisten määrä vähenee 130 000:lla. Erityyppisellä maahanmuutolla ja onnistuneella kotoutumisellakaan ei voida tätä yksin ratkaista. Siksi käynnissä olevan jatkuvan oppimisen työryhmän pyrkimyksetkin ovat erittäin tarpeellisia.

Ei ole isänmaallinen linja ummistaa silmiään Suomen tulevaisuuden haasteilta. Tämä esitys on pieni parannuspalanen ulkomaalaislainsäädännössä — pieni, kuten täällä moni on

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

todennut. Siksi en ymmärrä tätä suurta haloota, joka tästä on noussut. Se on johdonmukainen korona-ajan huoltovarmuuteen vastaamisessa.

18.59 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä pandemia on tietysti vakava uhka paitsi kansanterveydelle myös kansantaloudelle. Se haastaa suomalaisen huoltovarmuuden siltä osin, miten saamme riittävästi työväkeä huolehtimaan niistä maatalouden kausitöistä, joihin normaalioloissa on tullut vuosittain noin 15 000 ulkomaalaista työntekijää.

Suomi on kuitenkin oikeusvaltio myös poikkeusoloissa, ja sen vuoksi hieman ihmettelyn joitakin tämän hallituksen esityksen piirteitä. Se, että annettaisiin lupa tehdä töitä henkilölle, joka on laittomasti maassa, ei varmastikaan voi olla lähtökohtainen ratkaisu siihen, että saamme työvoimaa näille huoltovarmuuden kannalta kriittisille aloille. Ensinnäkin kysymyksessä työvoimapotentiaalina olisi täysin marginaalinen joukko, mutta periaatteellisesti tämä on sitäkin suurempi hyökkäys oikeusvaltiota kohtaan. Kyllä myös poikkeusoloissa täytyy pitää kiinni siitä, että henkilöt, jotka ovat laittomasti maassa, ovat velvollisia maasta lähtemään, ja sen vuoksi tämä hallituksen esitys mielestäni kyllä nyt hieman väärin poikkeusoloja hyödyntäen lähtee esittämään tällaista työntekomahdollisuutta niille, jotka maassa ovat väärin perustein.

Näin lyhyesti tästä asiasta, arvoisa puhemies. Maa- ja metsätalousvaliokunta lausuu asiasta hallintovaliokunnalle huomenna.

19.01 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ovat todeneet tässä yksi toisensa jälkeen, että kaikki keinot tarvitaan, jokainen kivi on käännettävä, jotta suomalaisen ruoan tuotanto voidaan turvata. Me olemme kokoomuksessa tarjonneet hallitukselle vaikuttavia ratkaisuja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Me olemme esittäneet lomautettujen ja työttömien kannustimien korjaamista siten, että oikeus työttömyysturvaan säilyisi tänä vuonna, vaikka ottaisi vastaan työtä huoltovarmuuden kannalta kriittisillä aloilla.

Olen itse valmistellut lakialoitteen opintotuen tulo rajoista luopumiseksi tänä vuonna. Opiskelijathan ovat Suomessa aivan merkittävä työvoima, ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan opiskelijat kuitenkin rajoittavat työntekoaan juuri tulo rajojen vuoksi. Tämän lakialoitteen vaikutuksen piirissä on yli puoli miljoonaa opiskelijaa, ja ihmettelenkin, miksi hallitus puuhastelee tuhatta ihmistä koskevan ulkomaalaislain muutoksen parissa ja jättää samaan aikaan hyödyntämättä yli puolen miljoonan opiskelijan työvoimapotentiaalin.

Tätä lakialoitetta ei ole allekirjoittanut ainutkaan hallituspuolueiden edustajia, vaikka nyt täällä peräänkuulutetaan, että kaikki keinot täytyy käyttää. Valitettavan harva on nyt enää paikalla, mutta ne hallituspuolueiden edustajat, jotka ovat, niin käykää toki allekirjoittamassa nyt tämä lakialoite, niin saadaan kaikki mahdolliset keinot käyttöön ja hyödynnettyä myös opiskelijoiden merkittävä työvoimareservi.

19.02 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä siis mahdollistettaisiin väliaikaisesti turvapaikanhakijan työskentely maa-, metsä-, puutarha- ja kalataloudessa ilman nykyisenlaista maassa oleskelun alkamisesta käynnistyvää kolmen tai kuuden kuukauden karenssia, jos henkilö on ehtinyt tehdä turvapaikka- tai jatkohakemuksen ennen lakimuutoksen voimaantuloa. Samassa yhteydessä siis mahdollistettaisiin myös väliaikaisesti työskentelyoikeuden jatkuminen täytäntöönpanokelpoisesta maastapoistamis-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

päätöksestä huolimatta niin kauan kuin ulkomaalaiselle henkilölle annetaan vastaanotto- palveluja.

Tässä siis tämän lakiesityksen tausta pähkinänkuoressa. Mielestäni se on periaatteellisesti hyvinkin ongelmallinen, varsinkin lainvoimaisen kielteisen turvapaikkapäätöksen jälkeisen työskentelyn mahdollistamisen osalta ja vuoksi. Olisi selkeästi kaikkein parasta, ja selkeintäkin, että henkilö poistuu tai poistetaan tällaisissa tilanteissa maasta ilman tarpeetonta viivytystä ja ylimääräisiä sitoumuksia, esimerkiksi työsuhteeseen liittyviä sitoumuksia. Muun muassa työtehtävät tai palkanmaksu ovat voineet jäädä kesken ja niiden jälkikäteen selvittely voi olla mahdotonta.

Arvoisa puhemies! Myös käytännössä ja tässä lakiesityksessä mainittujen perustelujen mukaan tällä muutoksella tuskin saataisiin kausityöhön kuin korkeintaan muutamia kymmeniä turvapaikanhakijoita, eikä sekään todennäköisesti onnistuisi ilman merkittävää alkukankeutta. Tulee muistaa muun muassa se, että työluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden työllisyysaste on jo nyt hyvin alhainen, eikä myöskään tarvittavaa lisäbyrokratiaa, mikä tästä lakiuudistuksesta seuraisi, voi jättää huomioimatta.

Arvoisa puhemies! Sitä vastoin huomattavan suuri työvoimareservi on suomalaisissa työttömissä ja lomautetuissa henkilöissä. Heidän määränsä on kasvanut rajusti koronaepidemian myötä. Perussuomalaiset ovatkin ehdottaneet, että suomalaisille työttömille ja lomautetuille myönnettäisiin oikeus ryhtyä maatalouden töihin ilman työttömyysturvan menetystä. Mielestämme tällainen kannustin olisi erityisen tärkeää varsinkin alalla, jolla työt ovat raskaita ja palkka pieni, siis maatalouden töissä. Lisäksi parantaisimme tällä tavoin merkittävästi tosiasiallista huoltovarmuuttamme, joka ei millään muotoa voi levätä ulkomaisen työvoiman varassa, kuten toisinaan on kyseenalaisesti ja kummallisesti esitetty.

Arvoisa puhemies! Suomea koettelevan koronakriisin aikana kotimaisen työvoiman on ehdottomasti oltava etusijalla, eikä turvapaikkapolitiikkaakaan ole syytä muuttaa esitetyllä tavalla edes väliaikaisesti. Siksi katsonkin, että tämä lakiesitys vie asiantilaa täysin väärään suuntaan ja on siksi hylättävä.

19.06 Hussein al-Taeed: Arvoisa puhemies! Tässähän on hyvä tilaisuus myöskin kokeilla sitä, miten tällaiset ulkomaalaiset, turvapaikanhakijat, jotka eivät ole Suomessa kovinkaan pitkään olleet, muutamia vuosia korkeintaan, voisivat lähtökohtaisesti liikkua kaupungista toiseen työn perässä. Heillähän ei ole samanlaisia sitoumuksia tai sitoutumisia erilaisiin maakuntiin ja kaupunkeihin, koska he eivät välttämättä omista mitään eikä heillä ole sen suurempia ihmissuhteita — siis joillain on, mutta monilla ei ole — niin että he joutuisivat olemaan yhdessä paikassa, jolloin tämä liikkuminen olisi hyvinkin mielenkiintoista.

Siksi ohjaisin kaikkia heitä, jotka tätä keskustelua kuulevat, kokeilemaan esimerkiksi sellaisen järjestön palveluita kuin Startup Refugees, jossa on tällä hetkellä 60 työnhakijaa, turvapaikanhakijaa, jotka odottavat pääsyä maatalon töihin, mansikanpoimintaan. He ovat nyt siellä, ovat ilmoittautuneet olevansa vapaasti käytettävissä, ja tämä järjestö on nytten pyytänyt työnantajia rekrytoimaan näitä ihmisiä. Eli jo pelkästään tämän yhden järjestön toiminnan kautta saadaan mahdollisesti 60 ihmistä töihin, ja tämä trendi voisi jatkua monen muun järjestön ja toimijan kautta. Täällä on aikaisemmin mainittu erilaisia sivustoja, missä tätä palvelua on. Siinä mielessä tämä on hyvä, kannatettava kokeilu.

Sitten vielä, kun täällä puhutaan siitä, että laittomasti maassa oleva saisi jatkaa työskentelyä niin kauan kuin vastaanottopalvelut jatkuvat, niin nehan jatkuvat sen 30 päivää, ja rei-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

lusti tätä ennen poliisi ilmoittaa työnantajalle, että tämän henkilön osalta nämä palvelut tulevat päätymään ja hänet tulisi irtisanoa työsuhteestaan ja niin edelleen. Ennen ne loppuivat käytännössä kuin seinään, nyt annetaan se lieka, 30 päivää, ihmisen järjestellä elämänsä niin, että ei joutuisi kadulle saman tien. Ottaen huomioon myöskin tämän koronakriisin tämä henkilö ei välttämättä pääsisi kotimaahansa kovinkaan helposti, ei välttämättä edes poistumaan Suomesta vapaaehtoisesti, joten siinä mielessä tässä on tällainen hyvä inhimillinen ulottuvuus tämältyypisille ihmisille.

19.08 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja al-Tae nosti esille sen, että meidän täytyy auttaa suomalaisia löytämään maataloustyöt uudelleen. Maa- ja metsätalousministeriön mukaan satokaudella on tarvetta myös vähemmän kokemusta omaavalle työvoimalle. Kun nyt selätämme epidemiaa, meidän tulee katsoa myös eteenpäin, sen yli. Maatalouden kausitöiden palkkauksen nostaminen on mahdollista, jos huolehdimme maatalouden ja alkutuotannon kannattavuudesta aikaisempaa paremmin.

Kun laadimme tässä samalla parlamentaarista koulutuspoliittista selontekoa, työelämän tarpeiden ja osaamistarpeiden parantaminen tulee siinäkin ottaa huomioon. Koulupolun varrella on tarpeen oppia sellaisia taitoja ja tietoja, joita tarvitaan esimerkiksi alkutuotannon tehtävissä. Ajattelen lämmöllä kaikkia toiminnan poikia, joiden vahvuudet eivät välttämättä koulupolun varrella tule esille. Meidän tulee auttaa toiminnan tytöt ja pojat löytämään nämä maanläheiset maatalouden työt. Koulujen kannattaisi vierailla vaikkapa maatiloilla, jotta lapset eivät vieraannu viljelemisestä ja varjelemisestä. Tämä voi olla hyvinkin luontevaa myös maahanmuuttajien kohdalla.

Meidän tulee huolehtia siitä, että koululaisille ja opiskelijoille löytyy sopivia töitä, että he oppivat tekemään työtä ja oppivat sen, että raha ei tule itsestään vaan sen eteen on mukavakin nähdä vaivaa ja saada sen jälkeistä hyvää mieltä. Opiskelijoiden reservi on siis hyvä saada käyttöön. Edustaja Vestmanin lakialoite kertoo siitä, että osalla opiskelijoita on töitä mutta niin ei kuitenkaan ole jokaisen opiskelijan ja koululaisen kohdalla.

Arvoisa puhemies! Koronan vuoksi turvapaikanhakijoiden palautus on käytännössä jäissä kasvukauden ajan. Tällaisissa tilanteissa on järkevää, että vastaanottopalvelujen piirissä olevat voivat joutenolon sijaan tehdä työtä. Tämä ei ole kuitenkaan pysyvä muutos, vaan väliaikainen laki, joka on osa laajempaa kokonaisuutta. Aivan oma, tästä erikseen oleva pohdinnan paikkansa on sitten se, että työnteko on parasta kotoutumista, kielten oppimista ja näytön paikka osoittaa halukkuutensa toimia aktiivisena kansalaisena mahdollisessa uudessa kotimaassa.

19.11 Petri Huru ps: Arvoisa puhemies! Yle uutisoi huhtikuussa koronan vaikutuksista. Se kertoi poikkeusajan syrjäyttävän nuoria nyt, kun valmistuvilta katoaa työ- ja harjoittelupaikkoja.

Tällä käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta todennäköisesti työllistetään ainoastaan jokusia turvapaikanhakijoita tai jopa laittomasti maassa olevia. Herääkin kysymys, eikö hallituksen tulisi tehdä kaikkensa nuortemme työllistämiseksi, millä voidaan myös estää nuorten syrjäytymistä. Nuoria ja työttömiä sekä lomautettuja työllistämällä helpotettaisiin myös vallitsevaa työvoimapulaa ja turvataisiin tämän kauden työt maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden työtehtävissä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Rajauksista huolimatta on lisäksi mahdollista, että tästä määräaikaiseksi tarkoitettusta lakimuutoksesta tuleekin seireenin kutsuhuuto hakeutua Suomeen. Siksi tämä lakiesitys ei ole kannatettava.

19.13 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Esimerkiksi Portugalissa on annettu väliaikainen oleskelulupa kaikille maassa oleville turvapaikanhakijoille suoraan. Se ei ole ollut seireenin huuto eikä kutsu ihmisten hakeutua Portugaliin. Edes Suomesta käsin liikkuminen ei ole ollut mahdollista, ja heidän väliaikainen päätöksensä voidaan muuttaa sitten siellä maassa siinä vaiheessa, kun koronaepidemia hieman hellittää ja matkustaminen on mahdollista. Saksassa on hyviä muita päätöksiä. Suomi ei missään tapauksessa tällä hyvin lyhytaikaisella, väliaikaisella lainmuutoksellaan ole liberaaleimpien maiden joukossa.

Täällä on puhuttu oikeusturvasta, oikeusvarmuudesta ja oikeusvaltiosta siitä näkökulmasta, että laillisen maastapoistamispäätöksen saaneen henkilön tulisi poistua Suomesta, ja siitä näkökulmasta, että jos sellainen saisi jäädä maahan ja töihin, niin tämä kyseenalaisiksi turvapaikkaprosessiamme ja maahanmuuttopolitiikkaamme kokonaisvaltaisesti. Huomionarvoistahan se on. On myös huomionarvoista oikeusvaltion näkökulmasta ottaa huomioon, että suomalainen virkakunta on tehnyt omasta työstään tutkimuksen sekä Migrin eli Maahanmuuttoviraston että muiden toimijoiden tekemisiin liittyen, ja siellä on havaittu oikeusvarmuuteen liittyviä virheitä, pienempiä ja suurempia, ja laillisuusvalvonnan kautta näitä virheitä on sitten myöhemmin pyritty korjaamaan.

Kävin itse joitain päiviä sitten poliisilla alkuhaastattelussa erään turvapaikanhakijan kanssa. Huomasin alle puolessa tunnissa 12 kielenkäännösvirhettä, joko suurempaa tai pienempää, jotka olisivat taatusti vaikuttaneet tämän ihmisen asian jatkokäsittelyssä sekä Maahanmuuttovirastossa että myöhemmissä asteissa. Eli prosessimme ei ole oikeusvarma tällä hetkellä, ei täysin. Siellä tapahtuu paljon inhimillisiä virheitä, ja me jatkuvasti mukaudumme ja korjaamme tätä, ja olen tyytyväinen siitä, että nimenomaan Maahanmuuttovirastossa tällä hetkellä pyritään korjaamaan näitä asioita.

Onhan se hyvin monelle turvapaikanhakijalle, joka on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, laiha lohtu nyt sanoa, että mene poimimaan mansikoita, vaikka tällä henkilöllä saattaisi olla tutkinto jostakin... Ei siinä työnteossa ole mitään pahaa, ja sillä hän ansaitsisi rahaa, ja se on hienoa, mutta en ole ihan varma, [Puhemies koputtaa] onko se inhimillistä, täysin inhimillistä, tämän ihmisen kannalta. Sen vuoksi on hyvä, että kun pohdimme oikeusturvaa ja oikeusvarmuutta ja oikeusvaltiota, me otamme myöskin tämän ihmisen tilanteen paremmin huomioon, ottaen ajatuksiimme sen, [Puhemies koputtaa] että ehkä hänen kohdallaan hän ei ole saanut hyvää kohtelua.

19.16 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Olemme onnekkaita siinä mielessä, että meillä maailman puhtain maaperä ja maailman puhtain ilma, puhtaat vedet sekä toisaalta tämän arktisen kasvukautemme pitkä vuorokausi ja sen tuomat aromit takaavat sen, että suomalainen ruoka on paitsi maailman turvallisinta ja terveellisintä myös ravitsevaa ja hyvää. Tässä mielessä on tietysti todella tärkeää, että saamme satokauden antimet hyvin talteen.

Hallituksella on tosiaan esityksiä siitä, miten tähän maatalouden uhkaavaan ja jo käynnissä olevaan työvoimapulaan voidaan vastata, mutta tällä puheenvuorolla haluaisin kannustaa hakemaan oikeasti vaikuttavia toimenpiteitä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Täällä edellä edustaja Vestman kuvasi hyvin omaa lakialoitettaan opiskelijoiden opintotuen vapaan tulon tulo rajojen väliaikaisesta poistamisesta. Tästä on tutkimustietoa Palkansaajien tutkimuslaitokselta, että näiden rajojen nostaminen 50 prosentilla ei aiheuttaisi valtiolle alijäämää, vaan päinvastoin se lisäisi opiskelijoiden työntekoa opintojen ohella niin paljon, että valtio voittaisi siinä 9 miljoonaa euroa, mutta nyt tässä akuutissa tilanteessa sen sijaan, että esimerkiksi tehtäisiin tällainen 50 prosentin nosto, tulorajat tulisi poistaa kokonaan. Perustelen tätä sillä, että monet opiskelijat ovat omaa elämäänsä sillä tavoin laskeneet, että kun opintojen ohella talven aikana tekevät ahkerasti töitä, heillä on keuhalla hyvä matkakassa, jonka turvin voivat sitten matkustella Euroopassa tai kauempanakin maailmalla.

Kun nyt tilanne on se, että mihinkään matkustelemaan ei pääse mutta ei se kaukokaipuu mihinkään katoa, niitä matkoja halutaan varmasti tulevaisuudessakin tehdä, niin monelle opiskelijalle tilan työt tarjoaisivat hyvän mahdollisuuden nyt sitten tienata lisää tienestiä vaikka matkakassaan tai yleensä elämiseen. Opiskelijat ovat kuitenkin siinä määrin fyysisesti hyväkuntoista nuorta väkeä useimmiten, että he näistä tilan fyysisesti varsin vaativista töistä voisivat kiitettävästi selvitä. Toki tietysti kannustan kaikkia suomalaisia, joilla on mahdollisuus, tarttumaan nyt näihin työtilaisuuksiin, kun tarvitsemme sinne välttämättä työvoimaa.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä lyhyesti haluan sanoa myös metsämarjan poiminnasta. Siltä osin kuin teolliseen jalostukseen on metsämarjoja saatu, niin marjanpoiminnasta ovat käytännössä vastanneet ulkomailta tulevat poimijat, ja haluan kannustaa hallitusta nyt sitten varmistamaan sen, että myös tulevan satokauden kotimaisia, maailman puhtaimpia ja parhaimpia marjoja saataisiin talteen. Totta kai, arvoisa puhemies, haluan kannustaa myös kaikkia [Puhemies koputtaa] suomalaisia, niin perheitä kuin jokaista meistä, osallistumaan tähän, mutta uskon niin, että jos teollisessa mittakaavassa haluamme toimia, niin tässä tarvitaan nyt hallitukselta toimenpiteitä työvoiman saamiseksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Muu asia: Valtioneuvoston asetus väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä

Muu asia M 22/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle työ-elämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Keskustelu

15.09 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensimmäisen valmiuslain 93 ja 94 §:ien nojalla annettujen soveltamisasetuksien voimassaoloaika päättyi 13.4.20, ja sen jatkoksi annetun toisen asetuksen voimassaolo päättyy nyt tämän kuun 13. päivä.

Nyt sitten tällä asetuksella, joka on hallitukselta annettu, pyritään huolehtimaan siitä, että tämän virusepidemian olosuhteissa toiminta terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa pystytään turvaamaan vielä 13. päivä toukokuuta jälkeen. Poikkeusvaltuudet eivät sen sijaan ole käytössä 13.5. jälkeen seuraavissa toimitissa: pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa eikä poliisitoimessa. Näiden sektoreiden osalta välttämättömyyedellytysten ei katsottu enää täyttyvän. Uuden asetuksen voimassaolon on tarkoitus ulottua kesäkuun loppuun saakka.

Virusepidemian levitessä on todennäköistä, että työnantajalle syntyy aiempaa suurempi työvoimapula palvelutarpeen kasvaessa kansalaisten lisääntyneen sairastumisen, henkilöstön sairastumisen tai myös karanteenin johdosta. Työvoimapula puolestaan voi vaikeuttaa merkittäväällä tavalla näiden yhteiskunnallisesti kriittisten palveluiden toimintaa. Tällä asetuksella pyritään osaltaan varmistamaan työnantajan käytössä oleva riittävä henkilöstömäärä virusepidemian aikana.

Tällä asetuksella mahdollistetaan siis poikkeaminen tietyistä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksistä. Poikkeuksia saadaan soveltaa terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa koko valtakunnan alueella. Poikkeusvaltuuden käytön edellytyksiä on nyt asetuksessa tarkennettu. Valtuuksia saa käyttää vasta, kun työvoiman riittävyttä ei voida turvata voimassa olevaa lainsäädäntöä tai työehtosopimuksia soveltamalla. Lisäksi toimivaltuuksien käytön edellytyksenä on, että niiden käyttö on välttämätöntä työnantajan toiminnan turvaamiseksi. Kysymys on siis henkilöstön riittävyden turvaamisesta tilanteissa, joissa palvelutarve kasvaa väestön sairastavuuden lisääntymisen vuoksi taikka työnantajan henkilöstö on itse sairastunut tai joutunut karanteeniin. Käytettävien toimenpiteiden on niin ikään oltava myös oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään eli toiminnan harjoittamiseen tarvittavan henkilöstön määrän turvaamiseen. Lisäksi valtuuksien käytön edellytyksenä on, että niillä ei vaaranneta työntekijöiden työturvallisuutta tai terveyttä.

Asetuksella sallitaan poikkeaminen vuosilomalain vuosilomasta ilmoittamista, vuosiloman siirtämistä sekä keskeyttämistä koskevien säännösten soveltamisesta. Asetuksen mukaan työnantaja saa ilmoittaa vuosiloman ajankohdasta laissa säädettyä lyhyemmällä ilmoitusajalla, työnantaja saa siirtää jo ilmoitettua vuosilomaa tai myös keskeyttää jo aloitetun vuosiloman. Siirretyt lomat on annettava välittömästi, kun se on mahdollista. Sen sijaan vuosilomalain antamisajankohdan määräämistä koskevasta poikkeusvaltuudesta on nyt tässä luovuttu. Näin ollen työnantajan on siten määrättävä kesäloma pidettäväksi 2. päivä toukokuuta — 30. päivä syyskuuta välisenä aikana. Työnantajan mahdollisuutta määrätä loma pidettäväksi tämän jälkeen ei voitu enää pitää välttämättömänä ja oikeasuhtaisena toimenpiteenä. Toisaalta, kun taas poikkeusvaltuuksissa on edelleen työnantajalle säilytetty oikeus siirtää jo ilmoitettu loma tai keskeyttää jo aloitettu loma, työnantaja näin ollen siten myös uskaltaa määrätä loman myös kesäkaudelle, kun työnantajalla on varmuus siitä, että tällaisissa äärimmäisissä kriittisissä olosuhteissa henkilöstö saadaan kesälomakaudesta huolimatta töihin.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Sama asetus sallii poikettavan työaikalain ylityösuostumusta, enimmäistyöaikaa ja lepoaikoja koskevista säännöksistä. Asetuksen mukaan ylityön teettämiseen ei vaadita työntekijän suostumusta, teetetävän työn määrä saa ylittää työaikalainmukaisen enimmäismäärän — se on keskimäärin 48 tuntia viikossa neljän kuukauden tasoittumisjaksolla — ja vuorokausi- ja viikkolevoista saadaan myös poiketa. Edellytyksenä näiden poikkeusvaltuuksien käytölle on se, että voimassa olevassa laissa ja työehtosopimuksissa olevien joustomahdollisuuksien käyttö ei enää riitä ja siksi tämä valtuuksien käyttö on välttämätöntä toiminnan turvaamiseksi. Lisäksi edellytyksenä on, että työnantaja järjestää työntekijöiden käyttöön lepoon ja virkistäytymiseen soveltuvia tauko- ja lepotiloja, sosiaalityö- ja ruokahuoltoa. Toimenpiteillä ei saa myöskään vaarantaa turvallisuutta eikä työntekijän terveyttä. Työntekijöiden kuormituksen tasaisesta jakautumisesta ja palautumisesta työn rasituksista on huolehdittava.

Asetuksessa säädetään niin ikään työntekijän noudatettavaksi säädetyn irtisanomisajan pidentämisestä enintään neljään kuukauteen. Irtisanomisajan pidentämisen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä väestön terveydenhuollon, vähimmäistoimeentulon tai turvallisuuden vuoksi. Tällä asetuksella rajoitetaan niin ikään vuosilomalain 30 §:n ja työaikalain 34 §:n nojalla mainituista asioista annettujen työehtosopimusmääräysten soveltamista.

15.16 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kyseessä on todellakin jatkoasetus, jolla voidaan väliaikaisesti poiketa eräiden vuosilomalain, työaikalain ja työehtosopimuslain säännösten soveltamisesta, kun riittävyttä ei voida turvata nykysopimuksilla ja voimassa olevilla laeilla.

Tässä ministeri minun mielestäni äärimmäisen tärkeänä seikkana nosti esille tämän, että nyt hoitohenkilökunnalla on tiedossa, että lomat 2.5.—30.9. välillä voidaan antaa, mutta toisaalta tässä on olemassa niin sanottu hätätilaklausuuli, eli jos jostakin syystä epidemia kiihtyy ja tilanne vaatii, niin silloin myöskin on mahdollisuus kutsua sieltä lomalta pois. Ja minä luulen, että nyt siellä hoitohenkilökunnan puolella on aika monille henkisesti tärkeä tietää tämä, että kesälomat eivät niin sanotusti ole palaneet lähtökohtaisesti, vaan ne annetaan, ja sitten, totta kai, kaikki ymmärrämme tämän poikkeusolojen vaatimuksen siitä, että jos tilanne vaatii, niin sellaisessa tilanteessa toki lomakin on sitten katkaistava.

Tässä jatkoasetuksessa myöskin pelastustoimi, hätäkeskustoiminta ja poliisitoimi vapautetaan toimialoina asetuksen voimassaolosta. Voisi sanoa, että oikeastaan se asetuksen tärkein perustelu löytyy tämän muistion ensimmäisen sivun puolestavälistä, missä todellakin sanotaan, että ensinnäkin näissä toiminnoissa työskentelevä henkilöstö voi sairastua virustautiin tai joutua karanteeniin ja toiseksi virusepidemian aikana palvelutarve näiden toimintojen osalta voi merkittävässä määrin kasvaa. Ja kun nämä asiat ovat sellaisia, että parhaallakaan kristallipallolla näitä ei voi etukäteen tietää, niin siinä mielessä on perusteltua, että näitä asetuksia edelleenkin jatketaan.

Mutta tietysti, niin kuin seuraavassa asiakohdassa tulee esille, tämä kiireettömän hoidon hoitojonojen ruuhkautuminen on kyllä toisaalta se asian toinen puoli, jolta osin varmasti joudutaan pohtimaan sitä, millä tavalla saataisiin ihmiset kannustettua ensinnäkin käyttämään ne ajat, mitkä heille on määrätty, ja toisaalta ohjeistamaan kunnat ja sairaanhoitopiirit, että siellä ei liian tiukasti enää tässä vaiheessa peruttaisi aikoja ja muita, jolloinka tämä tasapaino, balanssi säilyy, koska onhan aika hullua, jos tässä samanaikaisesti joissakin terveydenhuollon yksiköissä henkilöstöä uhkaa lomautus sen tähden, että ei ole tarpeeksi po-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

tilaita. Tämä tuntuu kyllä aika absurdilta tilanteelta, elikkä tämä balanssi täytyy nyt pystyä säilyttämään hoitohenkilökunnan tarpeen kohdalla.

Mutta uskon, että tällä perustelulla, mitä tässä asetuksessa on esitetty, perustuslakivaliokuntakin näkee kuitenkin tämän jatkamisen sinne 30.6. saakka edelleen tarpeellisena.

15.19 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Ministeri hyvin perusteli tätä asetusta ja sen tarpeellisuutta, ja mielestäni nämä perustelut olivat vakuuttavat. Kun on kysymys poikkeusvaltuuksista suhteessa terveydenhoitohenkilökuntaan ja sosiaalihuollon ammattihenkilöihin, niin on todellakin tärkeää, että näitä otetaan käyttöön vain silloin, kun se on välttämätöntä, mutta koska edelleenkin olemme epävarmassa tilanteessa tämän korona-epidemian suhteen, niin on tärkeää, että meillä on tällaiset valtuudet käytössä, että kaikissa olosuhteissa pystytään turvaamaan henkilöstön riittävyys.

No, tässä ministeri hyvin korosti sitä, että on tärkeää, että näilläkään poikkeustoimenpiteillä ei vaaranneta työturvallisuutta eikä työntekijän terveyttä, ja siinä tietysti jo pelkääntään se, että tiedossa on, että kesälomat saa ja saa pitää jopa vielä ehkä samoihin aikoihin suurin piirtein kuin muutkin perheenjäsenet, on hyvä uutinen.

Mutta se huoli, mikä tuolta kentältä jatkuvasti kantautui — ja toivon, että ministerillä olisi mahdollista sitä kommentoida — on näitten riskiryhmiin kuuluvan terveydenhoitohenkilökunnan tilanne. Lääkäriliittohan teki hiljattain selvityksen lääkäreiden osalta, ja siinä todettiin, että 50 prosenttia niistä lääkäreistä, jotka itse katsovat oman lääketieteellisen tietämyksensä valossa kuuluvansa riskiryhmiin, ei ollut saanut siirtoa toisenlaisiin töihin, esimerkiksi etätöihin. Ja se, mikä oli erityisen huolestuttavaa tuossa selvityksessä, oli, että niistä lääkäreistä, jotka hoitivat suoraan korona-potilaita, kaksi kolmasosaa, siis riskiryhmään kuuluvista lääkäreistä, ei ollut saanut siirtoa toisiin tehtäviin, ja sama ongelma tietysti on varmasti siellä muun terveydenhoitohenkilökunnan puolella. Tässä totean vielä, että sama ongelma koskee tietenkin osittain myös opettajia, jotka huomenna aloittavat koulutietä. Sielläkin on näitä riskiryhmään kuuluvia henkilöitä. Pitäisin tärkeänä, että heidän ei tarvitsisi koronan pelossa tehdä töitä, vaan töitä voitaisiin järjestellä niin, että tällaisille henkilöille, jotka selkeästi kuuluvat riskiryhmiin, esimerkiksi yli 60-vuotiaat riskiryhmiin kuuluville mieslääkäreille tai -hoitajille, löytyisi muita töitä kuin suoraan korona-potilaiden kanssa työn tekeminen.

15.22 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tällä valmiuslain asetuksella jatketaan muun muassa työntekijöiden vuosilomaan, lepoaikoihin, ylityön tekoon ja irtisanomisaikaan liittyviä poikkeusvaltuuksia. Nämä ovat asioita, jotka vaikuttavat merkittävästi terveydenhuollon eturintaman työntekijöihin. Meidän tulee ottaa huomioon myös se, että maassa on alueita, joiden terveydenhuoltoa korona kuormittaa eri tavalla jos lainkaan tällä hetkellä, ja sen takia poikkeussääntelyn edellytyksiä tuleekin pohtia tarkoin. Tässä tilanteessa viruksen tartunnat on saatu hallintaan, mutta me emme tietenkään tiedä tulevasta, mutta huomioiden kuitenkin nykytilanne ja alueelliset eroavaisuudet tätä kannattaisi miettiä.

Tilanne henkilöstölle on tietenkin raskas sekä fyysisesti että henkisesti. Olen kuullut kentältä tarinoita, että henkilökunnalla ei ole edelleenkaan riittävästi suojavarusteita, jotta he voisivat pitää työpäivän aikana lainmukaiset ruoka-, kahvi- ja vessatauot. Esimerkiksi teho-osastojen henkilökunnalle jaetaan kahdet varusteet. Se tarkoittaa yhtä taukoa kahdeksan tunnin työpäivän aikana. Terveydenhuollon ammattilaiset joutuvat viettämään koko päivän kuumien suojavarustuksen sisällä, jopa niin, että heidän oma hiilidioksiditasonsa

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

maskin sisällä nousee ja alkaa heikottaa. Kuolevia koronapotilaita saa tulla katsomaan yksi omainen kerrallaan, joka puetaan suojavarusteisiin ja jota hoitaja vahtii. Jos omaiselta tulee kyyneliä, on hoitajan tehtävänä varmistaa, ettei omainen vahingossa kosketa kontaminoituneella kädellään kasvoihinsa, ja hoitaja pyyhkii kyyneleet omaisen puolesta. Tämä kuvastaa hyvin työn fyysistä ja henkistä raskautta. Nyt me keskustelemme näiden työntekijöiden työajoista ja siitä, että niistä voidaan joustaa, ja pelkona ovat tietenkin myös kesälomat ja se, pääseekö työntekijä ja muu perhe kesälomalle.

Meidän on kohdeltava hoitotyön henkilöstöä viisaasti, jotta kriisin vaikeimmissa vaiheissa heillä on vielä virtaa ja voimaa jatkaa arvokasta työtään. On huomattava, että ollaan avaamassa rajoituksia, mikä on tietenkin hyvä asia, kun tilanne on tämä, mutta samalla meiltä valitettavasti puuttuu tällä hetkellä työkaluja infektion hallintaan ja tartuntojen ehkäisemiseen, ja sen takia se luonnollisesti myös hoitohenkilökuntaa huolestuttaa. [Puhemies koputtaa] Hoitohenkilökunta on ollut myös alttiina saamaan itse tartuntoja ja vieämään sitä omaan perheeseensä, ja sen takia tämä suojavarusteasia on ehdottoman tärkeä työsuojellinen asia, mikä on välttämätöntä saada kuntoon kentällä.

15.25 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kuuntelin erittäin tarkkaan ministeri Haataisen esittelypuheenvuoron, joka oli aivan erinomainen — jospa sen saisi tuonne terveydenhuollon kentälle kaikkine perusteluineen. Se olisi arvokasta, koska näistä asioista on kieltämättä vallinnut myös vääriä tulkintoja.

Aivan kuten ministeri tuossa äsken totesi, niin nythän tässä on lievennetty tiettyjä aikaisemmassa vaiheessa olleen sovellusasetuksen kohtia, ja tässä, kuten myös ministerin puheessa, korostettiin tätä välttämättömyysehtoa. Itse en tiedä, onko käytännössä niin, kun perustuslakivaliokunta tätä asiaa tarkastelee, että heillä on asiantuntijana kuultavissa myös terveydenhuollon kentän substanssin tuntemusta, vai onko se tarkastelu pelkästään juridinen. Minusta olisi erittäin hyödyllistä, että varsinkin tässä tilanteessa, kun kesä on edessä, siellä voitaisiin asiantuntijoina kuulla joidenkin suurten sairaalaorganisaatioiden edustajia.

Itse sanon tästä asiasta nyt seuraavaa: Työelämässä niiden viimeisten 20 vuoden aikana, jotka itse olin suurten sairaalaorganisaatioiden johdossa, kesä oli aina kriittistä aikaa. Meillä oli sekä Turun yliopistosairaalassa että sitten täällä HUSissa säännöllisesti sellainen tilanne, että kesä suunniteltiin hyvin tarkkaan, puhuttiin kesäsuluista. Johtavat ylihoitajat olivat erityisiä spesialisteja, jotka osasivat suunnitella sen koko työn kuormituksen ja henkilökunnan käytön, ja hallituksille, siis sairaanhoitopiirien hallituksille, esitettiin aina elossyyskuun vaihteessa, miten kesä meni, koska siis jo normaalioloissa se oli kriittistä aikaa.

Konkretisoin sitä yhdellä luvulla. Turun yliopistosairaalassa teho-osasto oli 25-paikkainen. Käytännössä käytettiin 20—22:ta paikkaa. Kesäksi se paikkamäärä laskettiin 16:een, ja hetkittäin se ei ollut riittävä, jolloin sitten jouduttiin turvautumaan muun muassa HYKSin teho-osastoon.

Nyt kun meillä on tämä koronatilanne tämän päälle, niin tiedän itse käytännössä, että väliportaan työnjohdossa, jossa ei kenties ihan tarkkaan tunneta tätä juridiikkaa, jonka ministeri hyvin kävi tuossa äsken läpi, saatetaan helposti argumentaatioissa tai jopa ohjeistuksessa turvautua siihen, että kun työvuoroja ja näitä järjestelyjä tehdään, niin vedotaan sitten näihin valmiuslain kyseisiin kohtiin, ja se ei ole oikein. [Puhemies koputtaa] Meidän täytyy pystyä erottamaan siellä nyt se normaali tilanne, työn kuormituksen sinänsä hyvin vaativat järjestelyt, ja se erityisyys, joka tulee tästä poikkeusolojen tilanteesta. Tällä hetkellähän sairaaloissa tilanne on se, että alle 1,5 prosenttia kaikista sairaansijoista on koronapo-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

tilaiden hoitoon kytkettyjä. Toki siinä sitten teho-osastot korostuvat. Eli on erittäin tärkeätä, että tätä pykälää tulkitaan nyt siellä käytännön työnjohdossa oikein.

15.28 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! On varmasti tarpeen jatkaa tätä asetusta, mutta ehkä niitä huolia haluaisin omalta osaltani ainakin keventää, joissa pelätään sitä, että työnantaja käyttäisi tätä hyväkseen silloinkin, kun se ei ole tarpeellista.

Esimerkiksi Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä yt-neuvottelut päättyivät eilen, ja sieltä tiedotettiin, että yt-neuvotteluissa on sovittu, että jokainen työntekijä tulee saamaan touko—syyskuun aikana vähintään kolme viikkoa kestävästä yhtäjaksoisesta lomasta, kun KVTES ymmärtääkseni on kaksi viikkoa. Eli se osoittaa sitä, että työnantaja on omalta puoleltaan valmis joustamaan, kuten pitääkin, ja se myös osaltaan kertoo siitä, että halutaan antaa työntekijöille se viesti, että se kesäloma on samaan tyyliin kuin on ollut aiemminkin. Toisaalta se kertoo myös siitä, että tilanne siellä sairaanhoitopiirissä ja sairaalassa tällä hetkellä on sellainen, ettei kapasiteetti ole läheskään täydessä käytössä, joten pystytään nämä järjestelyt tekemään.

Epäilisin, että tilanne on aika pitkälle samantyyppinen muuallakin Suomessa. Pääkaupunkiseutu on ehkä hieman poikkeus, koska täällä tämä koronatilanne on ollut merkittävästi vakavampi kuin muualla. Voi olla, että esimerkiksi tällainen 80 prosentin toiminnallinen taso on tällä hetkellä aika lähellä totuutta siitä, mikä olisi suhteessa normaalitilanteeseen, ja silloin pystytään nämä järjestelyt tekemään. Siitä huolimatta meidän emme tiedä, miten tämä tauti tästä kehittyy, ja yhtäkkiä meillä voi olla semmoinen tilanne, että me joudummekin sitten työvoimaa lisäämään, ja sen takia on oltava ikään kuin varmuuden vuoksi tällainen asetusta voimassa.

Uskon ja toivon, että se menee täältä eduskunnasta läpi, mutta pidän kyllä tärkeänä sitä, että sitä käytetään vain silloin, jos se on välttämätöntä. Mielestäni viestit kentältä ainakin omasta maakunnastani ovat sellaiset, että näin siihen myös suhtaudutaan ja ymmärretään se, että ehdottomasti tämän tiukan prosessin aikana — kun työntekijöitä kuitenkin on moni asia mietittänyt myös omaan terveyteen liittyen ja monet ovat joutuneet vaihtamaan työtehtäviään, opettelemaan uusia asioita ja tietysti on ollut kova paine myös siitä, kun on nähty, mitä ulkomailla on tapahtunut, ja on pelätty, käykö samalla tavalla Suomessa — se on tärkeä viesti työntekijöille, että pystytään nämä kesälomat mahdollisimman normaalisti viemään eteenpäin. Eli uskon, että asia on hyvässä hallinnassa, mutta varmuuden vuoksi tämä asetusta kyllä tarvitaan.

15.31 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten ministeri Haatainen selvin sanoin ilmaisi, niin nyt käsittelyssä oleva soveltamisasetus on rajatumpi kuin aikaisemmat asetukset. Asetus siis mahdollistaa näitten rajoitusten soveltamisen vain sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön. Vielä voimassa olevassa asetuksessa soveltaminen oli mahdollista myös poliisin, hätäkeskustoiminnan ja pelastustoimen henkilöstöön, ja nyt on siis arvioitu, että näillä kolmella toimialalla ei ole enää välttämätöntä tarvetta poikkeusvaltuuksille, ja nimenomaan se ydinsana tässä on tämä ”välttämättömyysperuste”.

Poikkeukset — tässä kohtaa näkisin, että ne ovat välttämättömiä sen varalta, että koronavirus-epidemia, joka ei ole ohi, aiheuttaa potilasmäärien kasvun tai henkilöstön sairastumisen johdosta äkillistä työvoimatarvetta ja pulaa. Oleellista tässä on se, että ennen näitten poikkeusvaltuuksien käyttöä työnantajan on etsittävä kaikki muut keinot turvataksaan terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden järjestämisen — siis poikkeusvaltuuksien käyttö on

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

vasta viimesijainen, ja vain ja ainoastaan viimesijainen, keino. Ilmeisesti ei ole saatavissa tarkkaa tietoa siitä, kuinka monessa terveydenhuollon yksikössä tai muussa asetuksen soveltamisen piiriin kuuluvassa yksikössä ja kuinka laajaan työntekijäjoukkoon poikkeustoimia on toistaiseksi kohdistettu. Uskoisin ja näyttäisi kuitenkin siltä, että toistaiseksi näitten poikkeusvaltuuksien käyttö on ollut hyvin vähäistä ja kenties hyvin rajallista. Valtuuksien käytössä on varmasti myös alueellisia eroja epidemiatilanteen erilaisista vaiheista riippuen: alueilla, jolla on vasta vähän tai erittäin vähän tautitapauksia, poikkeusvaltuuksia ei ole varmaankaan juuri tarvittu.

Puhemies! Asia siis matkaa nyt perustuslakivaliokunnan hoiviin, ja uskoisin, että perusteet poikkeamalle ovat vahvoina olemassa.

15.34 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva asetus liittyy siihen, että edelleenkin pidämme valmiuslain tässä maassa voimassa, ja se on jatkossakin voimassa, ja sitä kautta sitten tällä asetuksella maamme hallitus tekee tiettyjä poikkeuksia työoikeudellisiin lainsäädäntöihin: mahdollisuuden poiketa erilaista työaikaa ja lomiam koskevista normaalin lain säännöksistä. Tämähän liittyy siihen, että edelleenkin valtioneuvosto — ja presidentti siinä lainsäädännön mukaisesti yhteistoiminnassa — on katsonut, että meillä on maassa edelleen tämän covid-19-pandemian takia sellainen suuronnettomuuteen vertautuva tartuntatautilanne, että joudutaan poikkeuksellisiin toimiin varautumaan.

Puhemies! Mehän olemme nyt siinä tilanteessa, että aloitamme tällä viikolla tämän koronarajoitustoimien höllentämisen. Tällä viikolla käynnistetään koulunkäynti pariksi viikoksi. Se on herättänyt monenlaista yhteiskunnallista keskustelua, mutta pidän kuitenkin hyvänä sitä, että näistä epäilyistä ja huolista huolimatta lasten ja nuorten normaalia elämää viedään eteenpäin. Muutenkin nyt sitten kesäkuun alussa tullaan jonkin verran vaikkapa ravintolatoimintaan liittyviä rajoituksia purkamaan. Siitä tavasta, miten koronaan nyt vastataan jatkossa, hallitus käyttää tämmöistä termiä kuin hybridistrategia. Aika moni kansalainen on kritisoinut, että miksi tämmöistä vierasperäistä hybridi-sanaa käytetään, mutta kukaan ei ilmeisesti ole keksinyt sille parempaa sanaa — ehkä yhdistelmästrategia voisi sopia. [Sari Sarkomaa: Kertoisitteko sisällön?]

Ehkä on tärkeää todeta se, että vaikka nyt näyttää siltä, että tartuntatauti on hellittänyt ja ei ole niin pahasti iskenyt Suomeen kuin tuossa maaliskuussa pari kuukautta sitten ajateltiin, niin kuitenkin vaara ei ole ohi, ja siksi on ihan paikallaan, että meillä on valmiutta tarvittaessa poiketa normaalista työlainsäädännöstä niin, että saadaan vaikkapa terveydenhuollossa pidettyä toiminta yllä. Kaiken a ja o:han, puhemies, on se, että meillä riittää meidän erikoissairaanhoidon kapasiteetti, niin että jos tämä sairaus lähtee etenemään voimakkaasti varsinkin, sanoisinko Sisä-Suomessa — sehän on ollut täällä Uudellamaalla enemmän — maakuntien Suomessa, Sisä-Suomessa, niin erikoissairaanhoidon kapasiteetti kestää.

Puhemies! Kuitenkin pidän tärkeimpänä asiana — mikään näistä valmiuslain käyttöönotto- tai soveltamisasetuksista ei ratkaise tätä perusasiaa — että meidän pitää päästä Suomessa toteuttamaan täysillä Maailman terveysjärjestön WHO:n suosittamaa testaa, jäljitä, eristä, hoida -strategiaa ja eriyttämään ne ihmiset, joilla korona on, sitten terveistä ihmisistä. Puhemies, todella isossa kuvassa, kun saamme rokotteen tätä pirullista tautia vastaan, niin silloin voi sanoa, että vaara on ohi.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

15.37 **Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Tuorein THL:n tilasto 13.5.2020 kertoo, että tehohoitoa koronaviruksen vuoksi tarvitsevia on koko maassa yhteensä 35, joista 26 on HYKS-erityisvastuualueella. Koko muun Suomen alueella tehohoitoa tarvitsevia on näin ollen yhteensä 9. Joka puolella maata tartuntojen määrä on taantunut. Sairaalahoidossa olevien koronapotilaiden määrä on ylipäättään ollut melko pieni. Tällä hetkellä se on 157 koko maassa. Onkin mielestäni paikallaan kysyä, mitkä itse asiassa ovat perusteet näille työelämän oikeuksien rajoittamisille ja työväen suojelun heikentämiselle. Onko tämä se uusi normaali, josta meille nyt kovin puhutaan?

Osin koronan ihmisissä synnyttämän varovaisuuden ja osin sairaanhoitopiirien ja kuntien valmiuslain mukaisten hoitopäätösten lykkäysten eli kiireettömän hoidon peruutusten vuoksi on syntynyt hoitajajoukkoja, joita nyt aletaan purkaa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen edustava TeHY muistuttaa, että poikkeuslainsäädännöllä ei voi paikata tavanomaista ja kesällä erityisen selvää pulaa sote-henkilöstöstä tai korjata pitkään jatkunutta aliresursointia.

Vuosilomien siirtämistä on Tehyn mukaan käytetty väärin, samoin irtisanomisaikojen pidennyksiä. Henkilöstön siirtorumba on ulottunut moniin sote- ja hoiva-alan tehtäviin. Kunnissa on vaadittu henkilöstöltä suostumuksia siirtoihin paljon valmiuslain mukaisten asetusten sallimaa laajemminkin. Kotihoidossa pitkään vallinnutta henkilöstöpulaa on nyt tilkitty lähihoitajien siirtämisellä esimerkiksi varhaiskasvatuksesta ja niin edelleen. Edelleen ovat kuitenkin nämä hoitajien oikeuksien rajaukset korvaamatta. Missä viipyy koronapula, missä valtion vastaantulo hoitajien palkkatukien puolesta?

Työntekijöiden oikeuksia on rajattu ja työväen suojelua heikennetty valmiuslain käytönnoista alkaen käytännössä hyvin monella tavalla. Yksi vähälle huomiolle jäänyt työehtosopimusten heikennys ja samalla merkittävä yritystuki on työehtosopimus- ja yt-lakien muutos, jolla yksityisten työnantajien työntekijöiden lomautusaikaa lyhennettiin 5 päivään. Heikennys on voimassa kesäkuun loppuun asti. Työnantaja hyötyy vähintään 9, enimmillään 37 päivän palkka- ja sivukulut. Tämä tuottaa eri arvioiden mukaan 600 miljoonan — 1,2 miljardin euron hyödyn yrityksille.

Lakimuutos on jopa kannustanut lomauttamaan, vaikkei koronasta johtuvaa perustetta olisi ollut. Esimerkiksi SAK:n liittojen luottamusmiehistä 15 prosenttia on ilmoittanut tällaisista kyseenalaisista koronaan perustumattomista lomautuksista. Yritykset käyttävät näin tilannetta ja poikkeuslakeja hyväkseen ja leikkaavat kustannuksiaan hakeakseen [Puhemies koputtaa] parempaa tuottavuutta ja kilpailukykyä, kuten nämä fraasit kuuluvat.

Aivan kuin valmiuslain mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon poikkeusasetusten voimassaoloa nyt jatketaan, ajetaan myös työehtosopimus- ja yt-lain määräaikaikaiseksi tarkoitettulle muutokselle jatkoa. EK haluaisi lain olevan voimassa vuoden loppuun kesäkuun sijasta. Nopeutetun lomautusmenettelyn piirissä eivät ole julkisen puolen työntekijät, mutta silti monissa kunnissakin innostuttiin pikalomautuksiin heti poikkeusolojen julistamisen jälkeen. [Puhemies: Aika!]

Arvoisa puhemies! Nyt luodaan mielestäni riittämättömin perustein odotusta pitkään jatkuvasta epidemiasta, jonkinlaisesta pitkäaikaisesta poikkeustilasta, jossa ihmisten oikeuksia voitaisiin jatkuvasti rajata, jakaa etuja yrityksille ja rajata demokraattisia oikeuksia ja lisätä kansalaisten valvontaa. Tähänkö viittaa puhe uudesta normaalista?

15.41 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Eilen uutisoitiin, että Laakson sairaalassa oli 19.3. lähtien sairastunut koronaan 69 työntekijää ja lisäksi vielä joukko potilaita ja että sairastuneita on eristetty ja altistuneita laitettu karanteeniin. Todellakin, terveyden-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

huollossa tai sosiaalihuollossa työskentelevän henkilön sairastuminen koronaan missä tahansa yksikössä voi johtaa siihen, että palvelujärjestelmä kuormittuu sitä kautta ja tarvitaan sitten näiden poikkeusvaltuuksien käyttöä esimerkiksi vaikkapa kesäaikaan, kesälomien aikaan, ja siinä mielessä tämän tilanteen jatkaminen nyt tästä päivämäärästä eteenpäinkin on varmasti tarpeen.

Jäin vain sitä pohtimaan, kun tästä on nyt karsittu pois näitä muita toimialoja kuin sosiaali- ja terveystoimi, muun muassa hätäkeskustoimi, että on täysin mahdollista, että Hätäkeskuslaitoksessakin joku henkilö sairastuu koronaan. Siellähän työskentelevät hätäkeskuspäivystäjät yhdessä tilassa, ja voi olla, että sitten sairastuneita tai altistuneita tulee enemmänkin. Kysyisinkin ministeriltä, onko tätä pohdittu, ja minkälaista riskiarviota on tehty esimerkiksi hätäkeskustoimen osalta: olisiko ollut tarpeen jatkaa vielä sitä periaatteellista mahdollisuutta, että jonkinlaiset poikkeusvaltuudet sillä alalla olisivat jatkuneet, vaikkakin ymmärrän sen, että siellä ei työkuorman puolesta varmasti perustilanteessa tätä tarvetta ole. Mutta silloin, jos me noudatamme tätä testaa, eristä, hoida ja jäljitä -periaatetta, niin se käytännössä saattaa johtaa sitten merkittäviinkin myös altistuneiden karanteeniin ja silloin myös työvoimapulaan. En siis, arvoisa puhemies, ole tässä nyt mitään ehdotusta tekemässä, mutta mielelläni kuulisin, miten näitä on arvioitu.

15.44 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Päätin vielä jatkaa keskustelua, koska tässä nousi esille eräitä tärkeitä asioita. Hoitojonokeskustelun siirrän seuraavaan asialistan kohtaan.

Edustajakollega Yrttiaho kysyi äsken, miksi jatketaan. Tietysti valtioneuvosto on varmaan oikea taho vastaamaan, mutta oma vastaukseni tähän olisi se, että tästä päivämäärästä, mitä tällä hetkellä elämme, meillä on seitsemän täyttä viikkoa kesäkuun loppuun asti. Me olemme nähneet, että tällaisena aikana, seitsemän viikon aikana, tämä tilanne voi nopeastikin muuttua, vaikka tällä hetkellä asiat näyttävät menevän hyvään suuntaan, aivan niin kuin edustaja Yrttiahon numerot kertoivat — en lähde niitä toistamaan. Sen takia tämän on syytä olla voimassa, mutta noudattaen juuri niitä periaatteita, joita ministeri Haatainen tuossa esittelypuheenvuorossaan totesi.

Toinen asia: Edustaja Kurvinen käytti hyvän yleisen puheenvuoron tästä koronatilanteesta. Olen ymmärtänyt arvoisalta puhemieheltä, että sopivalla tavalla voidaan aina peilata tähän yleiseen tilanteeseen näissä asioissa. En lähde nyt sitä osuutta tässä laajentamaan, mutta sanottakoon nyt vielä selvyuden vuoksi, että vaikka tällainen sana ”hybridi” voi tuoda mieleen hybridauton, niin huom.: hybridauto tarkoittaa, että siinä on kaksi eri moottoria, sähkömoottori ja polttomoottori. Aivan yhtä hyvä sana olisi ”kaksoisstrategia”, koska kysymys on siitä, että noudatetaan sekä tätä tukahduttamisen linjaa, joka on juuri tämä, minkä edustaja Räsänen edellä siteerasi ja jonka kaikki olemme oppineet tässä — testaa, eristä, jäljitä, hoida — ja sen rinnalla noudatamme yleisiä rajoituksia, jotka ovat vielä aika voimakkaina voimassa toukokuun loppuun, ja senkin jälkeen niitä on vielä voimassa kesäkuun alusta lukien. Eli on aivan harhaanjohtavaa väittää, että tämä hybridistrategia tai kaksoisstrategia tarkoittaisi, että sen toinen osa on tukahduttaminen ja toinen osa olisi tartuntojen lisääminen. Ei tietenkään, vaan me estämme tartuntoja kahdella eri tavalla, tukahduttamisella ja yleisillä rajoituksilla. Sitähän tämä tarkoittaa.

15.46 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On varmasti hyvä varautua siihen, että tilanne voi vielä muuttua pahemmaksikin. Itse asiassa meillä on paljon alueita, joilla tilanne ei ole ollut missään vaiheessa vielä paha ja tartuntoja on ollut erittäin vähän. Taitaa

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

olla kuntia, joissa tartuntoja ei ole ollut lainkaan tai ainakin on ollut tuon julkisuuteen kerrotun mukainen alle viiden määrä. Mutta pitää varautua siihen, että saattaa tapahtua niin, että lisää tartuntoja tulee esimerkiksi nyt sen myötä, kun hallitus on päättänyt avata koulut kahdeksi viimeiseksi viikoksi. Se tulee lisäämään merkittävästi kontaktimäärää niin julkisen liikenteen avaamisen myötä kuin sitten itse kouluissa. Näillä arjen kovaa työtä tekeville hoitajilla ja lääkäreillä on myös kouluikäisiä lapsia, ja silloin tietysti tilanne saattaa muuttua jo ennen kesäkuutakin näiden työntekijöidenkin kohdalla.

Julkisuudessa on kerrottu, että koko testauskapasiteettia ei itse asiassa ole tarvinnut käyttää, mutta edelleen jonkin verran tulee viestiä ihmisiltä, myös hoiva-alan ihmisiltä, että testeihin ei tahdo päästä, ja toivotaan, että se nyt saataisiin lopulta kuntoon, niin että testaaminen olisi erittäin matalalla kynnyksellä.

Sitten lopuksi haluan ottaa esille tämän suojavarustekysymyksen, mikä kyllä nivoutuu tähän monella tavalla: Mielestäni on lähestulkoon vastuutonta laittaa näitä hoitajia tekemään työtä vaikkapa kotipalvelussa taikka vanhusten asumispalveluissa ilman riittäviä suojavarusteita. Silloin tietysti jollain tavalla pitää katsoa, mikä on hallituksen vastuu siitä, jos menetämme hoitajia paljon koronartuntojen kautta. Se on jo vakava paikka, mutta olen saanut huolestuneita viestejä hoitajilta, jotka kantavat pelkoa siitä, että heidän kotiinsa tulisi tartunta ja he veisivät sen sitten hoivakotiin ja itse asiassa tartuttaisivat siellä sen takia, että ei ole asianmukaisia, riittäviä suojavarusteita. He eivät halua tällaista vastuuta harteillaan kantaa, ja toivon, että hallitus ottaa tämän suojavarustekysymyksen laajemmin kuin pelkkien hengityssuojainten osalta vakavasti ja antaa näille hoitajille ja lääkäreille sellaiset varusteet, että he voivat tehdä työtä kaikissa tilanteissa turvallisesti. [Aki Lindén: Työnantajalta!]

15.49 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Viruksen torjunnassa on onnistuttu hyvin, kiitos suomalaisten, ja rajoituksia on hyvin noudatettu. Huomenna ovat avautumassa koulut, ja vähitellen on tarkoitus muitakin rajoituksia alkaa purkamaan. Pelkona on tietenkin tässä vaiheessa, että tartunnat tulevat lisääntymään koulujen alun myötä ja viimeistään alkukesästä, kun testauskapasiteettia ei ole pystytty lisäämään siinä määrin kuin olisi tarpeen tällaisessa tilanteessa.

Edustaja Lindén toi täällä esiin tämän hybridistrategian, johon liittyy tukahduttaminen ja rajoittaminen. Ongelma tässä hybridistrategiassa on se, että kun vapautetaan näitä rajoittimia, niin pitäisi olla työkaluja, millä sitten estetään niitten tartuntojen leviäminen, niin että ne tartunnat pystytään pitämään tukahdutettuina. Tässä testit ovat aivan oleellisessa osassa, mutta toinen tärkeä on suojaus: on henkilökunnan suojaus mutta myös kansalaisten suojaus ja kansalaisten suojauksen lisäksi vielä se, että me pystymme niitä riskitekijöitä suojaamaan ja ehkäisemään terveydenhuollon kuormittumisen.

On ymmärrettävää, että tässä tilanteessa hoitohenkilökunnalla on suuri huoli ja pelko tulevasta kesästä. Tämä valmiusasetus on voimassa kesäkuun loppuun asti, mutta niin kuin täällä on puhuttu, niin huomioiden rajoitusten purkamiset ja höllentäminen pelko siitä, että tätä tullaan siitäkkin jatkamaan, aiheuttaa tietenkin sen henkisen huolen siitä, toteutuvatko ne kesälomat kuitenkaan. Henkinen työsuojelu on myöskin yksi asia, mistä pitää poikkeusaikanakin työnantajien huolehtia. Tätä ei voi jättää tässä huomiotta. Me pidämme tässä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä löyhässä hirressä.

Toinen asia, minkä haluaisin nostaa tässä esille, on... Anteeksi, nyt minä menin toiseen asiaan. Se liittyy tähän seuraavaan käsiteltävään asiaan kiireettömästi hoidosta.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Mutta työntekijöiden työsuojelu, muun väestön kasvomaskeiden käyttö, riittävä testaus ja tämän epidemian hillitseminen ovat myöskin aivan avainasemassa siinä, miten kuormittuu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö tulevana kesänä, ja se vaikuttaa heidän työhyvinvointiinsa ja myöskin lomiinsa, valitettavasti.

15.52 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minulla on valmius tunnistaa tämä hallituksen esityksen merkitys ministerin esittämällä tavalla, siinä ei ole ongelmia. Sen sijaan kun tässä sallittiin hieman yleisemmät huomiot, niin pari yleisempää huomiota poikii tämä keskustelu, mitä täällä on käyty, eivätkä nämä huomiot ole pitkiä.

Ensimmäinen on tämä koronaviruksen pysyvyys ja se, kuinka tämä on onnistuttu torjumaan. Kyllä, olemme onnistuneet hienosti torjumaan, jopa niin hienosti, että on hyvin todennäköistä, että koronavirus on pysyvä Suomessa. Edustaja Lindén on täällä aikaisemmin siteerannut myöskin sitä ajattelutapaa, että jos tällä hetkellä Uudellamaalla on noin vajaa 4 000 koronaviruksen saanutta, joiden tiedetään sen saaneen, niin jos se tartunnan saaneiden luku olisi kymmenkertainen, niin silti se on 40 000 uusmaalaisista eli vajaa 3 prosenttia kaikista uusmaalaisista.

Kun edustaja Heinonen täällä viittasi kuntiin tai alueisiin, joissa on muutama koronaviruksen saanut, niin ei täällä Uudellamaallakaan 97 prosenttia ole kohdannut koronavirusta lainkaan. Tämä kertoo vain tämän haasteen suuruuden pitkässä juoksussa: miten me tämän pystymme selvittämään ja muuttamaan tämän uuden normaalin sellaiseksi normaaliksi, että me aidolla tavalla tässä yhteiskunnassa pystymme elämään?

Se varsinainen puheenvuoro, jonka halusin vielä pitää, liittyy tähän sanaan ”hybridi”. Minusta se on epäonnistunut. Se on epäonnistunut jo pelkästään sen vuoksi, että se on anglosaksinen väännös, jolla tehdään vähän niin kuin hämäävä liike: kukaan ei oikein ymmärrä, mitä se tarkoittaa. Miksi me emme voisi käyttää suomenkielistä sanaa monipolvinen strategia? Esimerkiksi hybridiauto on vain yksi esimerkki siitä, missä hybridiä käytetään. Hybridisodankäynti on meillä tuolla ulkoasiainvaliokunnassa ja puolustusvaliokunnassa jatkuvasti esillä oleva muoto, joka tarkoittaa monipolvista, monimuotoista vaikuttamista sodankäynnin päämäärien tavoittamiseksi. En lähde niitä tässä erittelemään, mutta tällä termillä on niin monia tulkinnallisuuksia, että olisin mieluummin valinnut jonkun toisen muodon.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä käytettävissä olevan ajan puitteissa puheenvuorot edustajille Räsänen ja Rantanen, ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro.

15.54 Päivi Räsänen kd: Herra puhemies! Täällä edustaja Kurvinen ja edustaja Lindén nostivat esiin tämän hybridistrategia-termin. Mielestäni ongelma siinä ei ole tämä vierasperäinen hybridi-sana, vaan se, että todellakin, niin kuin sana ”strategia” kertoo, siinä tavoitellaan ikään kuin kahta erilaista päämäärää, eli kysymys ei ole kahdesta erilaisesta keinoista vaan kahdesta erilaisesta päämäärästä. [Aki Lindén: Kaksi keinoa!] Strategia tarkoittaa tavoiteltua päämäärää, ei keinoa, silloin kun puhutaan strategiasta. Sen takia tämä termi on vähintäänkin hämärä. Jos hallitus ei tarkoita sitä, mitä sillä usein käsitetään, eli jonkinlaisen laumasuojastrategian ja sitten tämän tukahduttamisstrategian kombinaatiota, niin sitten olisi parempi käyttää jotain muuta termiä, sellaista termiä, joka selkeästi kertoisi, mistä strategiasta on kysymys.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

15.55 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Haluan tässä keskustelussa tuoda sen viestin, mitä hoitajilta tulee tässä maassa meille hoitajakollegoille, ja se on se, että tämä tauti täytyy saada tukahtumaan — ei niin, että se jää tänne elämään meidän kanssamme, kuten tässä edustaja Kiljunen väkevästi ilmaisi, vaan nimenomaan tukahtumaan niin, että näitäkään keinoja, joita tässä valtioneuvoston asetuksessa esitetään, ei tarvittaisi, ja tämä on ihan täysin mahdollista.

Täällä on onnistuttu näitten rajoitustoimenpiteiden osalta erinomaisen hyvin niin, että tauti on lähtenyt tukahtumaan, mutta pelkona on nyt myös se, että tämä äsken mainittu hybridistrategia, joka kertoo keinoista, ei tavoitteesta, on ehkä epäselvä, ja se on epäselvä siitä syystä, että tässä selkeästi hallitus ja ministerit kertovat toista kuin asiantuntijat, joiden näkemyksiin nämä hallituksen toimet perustuvat. THL edelleen Hesarin tuoreen artikkelin mukaan tuo esiin tätä laumasuojaa ja tuo esiin tätä, että taudin tulee saada levitä, ja tämä on oikeastaan se, mikä on hoitajille hyvin ristiriitaista siinä kohtaa, kun käytetään näinkin voimakkaita valmiuslain suomina oikeuksia kuin on tässä valtioneuvoston asetuksessa näistä hoitajien vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksistä.

Senkin vuoksi haluan tämän viestin nyt hoitajilta tuoda, että tässä ei todellakaan voi olla päämäärä se, että tätä asetuksen antamaa mahdollisuutta käytetään, vaan nimenomaan niin, että tätä ei tarvitsisi laisinkaan käyttää tänä aikana, kun tämä on voimassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen.

15.57 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Jatkan tuohon viimeisimpään puheenvuoroon, että niin minäkin ja niin koko hallitus toivoo, että mahdollisimman vähän joudutaan turvautumaan näihin poikkeusvaltuuksiin, kun puututaan vuosilomiin ja työaikoihin. Tämä on pahan päivän varalle tehty lainsäädäntö, ja jatketaan lainsäädäntöä myös kesän osalta, tätä mahdollisuutta käyttäen niissä tilanteissa, joissa se on välttämätöntä, ja nyt tässä on erityisesti rajattu, vielä tarkennettu sitä, missä tilanteissa näitä voi käyttää. Työsuojeluviranomaiset sitten valvovat niitä tapauksia, jos mahdollisesti epäillä, että on väärinkäytetty tätä. Täällä myös sellaisia puheenvuoroja käytettiin, joissa huolta esitettiin siitä, että tätä käytettäisiin väärässä tilanteessa. Siinä on valvontasysteemi olemassa, mutta uskoisin, että näitä kuitenkin aika pieteetillä ja tarkasti katsotaan ja myös henkilöstö valvoo varmasti sitä omien edunvalvojiensa kautta, että tällaisia ei pääse tapahtumaan.

Se, että tämä on olemassa oleva instrumentti, tavallaan käytössä sosiaalitoimissa ja terveydenhuollossa, varmistaa tietenkin sen, että meillä kaikissa tilanteissa on mahdollisuus turvata asianmukainen hoito ihmisille. Erityisesti nyt tässä tilanteessa, kun rajoitustoimia aletaan purkaa — tosin hallitusti — niin voi olla, että tartuntamääriä myös tulee, ja koskaan ei tiedä näitä ryväskehtaisia tartuntoja, joita on jo maassa ilmennyt aiemminkin. Ne voivat yhtäkkiä koskettaa jotain yksittäistä alueellista sairaalaa, ja silloin on hyvä, että meillä on tämäkin väline käytössä, jotta henkilöstön saatavuus voidaan turvata.

On selvää, että työntekijöitten turvallisuudesta pitää pitää huolta, ja hoitohenkilöstö jos mikä — lääkärit, sairaanhoitajat, kaikki ne työntekijät, jotka sairaaloissa koko siinä ketjussa työskentelevät, välinehoitoa, siistimistä, kaikkea myöden — on se, joka myös tekee sitä työtä eturintamassa kohdaten koronaviruksen. Siitä syystä on tärkeää, että myös suojaamisesta huolehditaan ja että nämä työjärjestelyt on hoidettu siten, että puutteellinen henkilöstömäärä ei aiheuta sitä suurentunutta riskiä. Siihenkinhän tämä laki nimenomaan vastaa,

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

että työnantaja pystyy turvaamaan riittävän henkilöstön jokaisessa tilanteessa silloin, kun on kyse siitä, että epidemia yllättäen iskee esimerkiksi johonkin laitokseen, mitä on myös tässä nähty.

Siitä oli täällä puheenvuoroissa — taisi olla edustaja Lindén ja muutama muukin — että näiden ohjeiden pitäisi mennä kentälle selkeästi. STM on [Puhemies koputtaa] toimittanut nämä ohjeistukset kentälle, ja vien nämä viestit eteenpäin, niin että tämä tulee selvästi sanotuksi, mikä tässä nyt on muuttunut ja millä tavalla jatkossa näitä on täsmennetty, jotta sitten kentällä taas työnantaja pysyy tässä mukana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Muu asia: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja

Muu asia M 23/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.01 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Hyvä puhemies! Eduskunta on hyväksynyt valmiuslain nojalla annettujen toimivaltuuksien jatkamisen 30.6. asti. Nyt käsittelyssä oleva asetus perustuu käyttöönottoasetukseen, jolla on otettu käyttöön valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ien tarkoittamat toimivaltuudet. Tässä asetuksessa säädetään valmiuslain 88 §:n tarkoittamista toimivaltuuksien soveltamisesta.

Asetus sisältää kaksi toimivaltuutta: kunnan oikeuden luopua kiireettömän terveydenhuollon hoitotakuun määräajoista ja kunnan oikeuden luopua sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin määräajoista. Valmiuslain 88 §:n toimivaltuudet otettiin käyttöön 17.3., ja niiden käyttöä on jatkettu aikaisemmin kerran. Tällä kertaa toimivaltuuksia esitetään jatkettavaksi 30.6. asti. Asetuksen sisältö vastaa pääsääntöisesti nyt voimassa olevaa asetusta.

Perustuslakivaliokunta on toimivaltuuksien käytön yhteydessä korostanut toimivaltuuksien käytön välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta. Tämän asetuksen mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos ne ovat välttämättömiä valmiuslain tarkoituksen saavuttamiseksi eikä tilanne ole hallittavissa viranomaisten normaalein toimivaltuuksiin.

Tämän asetuksen toimivaltuuksilla pyritään varmistamaan palvelujärjestelmän toimivuutta ja resurssien riittävyttä siten, että palvelujärjestelmä pystyy tuottamaan asukkaille riittävät sosiaali- ja terveysterveyst. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut toimivaltuuksien käytön välttämättömyyttä ja arvioi, että toimivaltuuksien jatkaminen ja tervey-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

denhuollon kiireettömän hoidon ja perusterveydenhuollon palvelutarpeen arvioinnin määrärajoista luopuminen on edelleenkin välttämätöntä ja tarpeen.

Vaikka suurin osa tautitapauksista on todettu HUSin alueella, on tapauksia ollut jokaisessa sairaanhoitopiirissä. Paikallisten tartuntaryppäiden ilmaantumista ei ole mahdollista tietenkään ennustaa etukäteen, minkä vuoksi toimivaltuudet ovat tarpeen koko maassa ja kaikilla alueilla. Tämän vuoksi määräaikojen noudattamista jättämistä koskevaa toimivaltuutta ei ole mahdollista säätää vain rajallisesti alueellisesti vaan niihinkin alueisiin, joilla on ollut paljon todettuja tapauksia ja toisinkin päin, joten koko maassa tuota tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Terveystieteidenhuollossa voidaan luopua kiireettömän hoidon määrärajojen noudattamisesta, eli perusterveydenhuollossa hoitoon pääsystä kolmen kuukauden sisällä ja erikoissairaanhoidossa kuuden kuukauden sisällä. Edellytyksenä kuitenkin on se, että määrärajoista joustaminen on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi, eikä sillä saa vaarantaa potilaan terveyttä. Tältä osin asetuksen sanamuotoa on edelleen tarkastettu edelliseen verrattuna, jotta tämä varmasti on aivan selvää. Kiireellinen hoito tulee aina antaa. Hoidon tarpeen arviointi tulee tehdä perusterveydenhuollossa, ja läheteet tulee käsitellä erikoissairaanhoidossa säädetyissä rajoissa. Vaikka asetus mahdollistaa hoitoon pääsyn määrärajoista poikkeamisen, se ei anna lupaa luopua kaikesta kiireettömästä toiminnasta. Sosiaali- ja terveysministeriö on antamissaan ohjeissa korostanut, että myös kiireettömät palvelut tulee pyrkiä järjestämään mahdollisimman nopeasti. Vaikka asetuksella mahdollistetaan hoidon antamisen määrärajoista joustaminen, se tulisi tehdä vasta siinä tilanteessa, kun se on välttämätöntä.

Epidemian alkuvaiheessa parhaat käytettävissä olevat mallinnokset osoittavat, että ilman tehokkaita rajoitustoimia epidemia tulisi aiheuttamaan ennennäkemättömän kuormituksen erikoissairaanhoitoon ja erityisesti tehohoitoon. Mallinnokset osoittavat myös, että jatkuessaan epidemia tulisi kuormittamaan paljon myös perusterveydenhuoltoa, sosiaali- palveluita ja sairaaloiden vuodeosastoja.

Erikoissairaanhoidossa kiireetöntä toimintaa ajettiin alas pandemian alkuvaiheessa, jotta sairaanhoitopiirit pystyivät valmistumaan kiireellisen hoidon kasvuun ja ohjaamaan voimavaroja siihen varautumiseen. Valmiuslain 88 §:n mukaisen toimivaltuuden käyttöönotto on mahdollistanut sen, että terveydenhuollon toimintayksiköt ovat voineet siirtää resurssejaan kiireettömästä hoidosta nimenomaan tähän koronainfektiioon sairastuneiden hoitoon ja kiireelliseen hoitoon sekä muuhun kiireelliseen hoitoon.

Palvelujärjestelmän kuormitusta on lisännyt henkilöstön sairastuminen ja sitä seurannut karanteeniin määrääminen sekä covid-19-infektioon sairastuneiden ja sairastuneiksi epäiltyjen potilaiden hoitaminen eri tiloissa ja eri henkilöstöllä kuin muiden potilaiden.

Arvoisa puhemies! On siis tärkeää, että jatkamme erikoissairaanhoidon kiireetöntä toimintaa, ja pidämme kuitenkin välttämättömyyden vaatiessa mahdollisuutta pitää yllä sitä, että osa kiireettömästä toiminnasta voidaan uudelleen järjestää, jotta myöskin sitten asiat saadaan kiireellisillä potilailla koronavirusepidemiaan liittyen kuntoon, mutta on myös muistettava, että tällä on seurauksensa ja kiireettömään hoitoon pääsyn määräajat tulevat kasvamaan.

Perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa kiireettömän hoidon lääkärikäynnit ovat vähentyneet, koska kunnat ovat vähentäneet kiireetöntä toimintaa osittain sen vuoksi, että resursseja on kohdennettu muihin tehtäviin, ja osittain tavoitteena on ollut kontaktien vähentäminen ja taudin leviämisen estäminen. Samanaikaisesti potilaat ovat peruneet jo varattuja aikojaan ja jättäneet hakeutumatta hoitoon. Ohjeistuksella pyritään vähi-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

tellen tautitilanteen niin salliessa ja palvelujärjestelmän kyvyn rajoissa lisäämään kiireettömien hoitojen antamista perusterveydenhuollossa, suun terveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa.

Valtaosa väestöstä on edelleen altis tartunnoille. Tartuntoja on edelleen odotettavissa sekä väestössä että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstössä. Palvelujärjestelmän ylikuormittumisen mahdollisuus on edelleen olemassa, ja sen vuoksi kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamatta jättämisen mahdollisuus on edelleenkin välttämätöntä säilyttää.

Arvoisa puhemies! Sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnista sitten vielä muutama sana. Tältä osin asetus mahdollistaa myös sosiaalihuoltolain mukaisista palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajoista luopumisen. Asetuksen sisältö vastaa nyt voimassa olevaa asetusta, mutta sen sanamuotoja on selvennetty entisestään. Asetuksen mukaan kunta voi luopua sosiaalihuoltolaissa tarkoitettua palvelutarpeen arvioinnin seitsemän arkipäivän määrärajusta, joka koskee 75 vuotta täyttäneiden henkilöiden sekä ylintä hoitotukea saavien henkilöiden palvelutarpeen arvioinnin aloittamista. Asetuksella saa siis luopua ainoastaan tästä seitsemän arkipäivän määrärajusta. Palvelutarpeen arviointi on kuitenkin tehtävä mahdollisimman pian sitten, kun se on mahdollista.

Asetuksessa korostetaan, että palvelutarpeen arviointi tulee aloittaa viipymättä ja saattaa se loppuun ilman aiheetonta viivytystä, eikä siitä saa luopua tietenkään myöskään ilman aiheetonta viivytystä. Yleisenä edellytyksenä on se, että määräajasta luopuminen ei saa vaarantaa henkilön välttämätöntä toimeentuloa ja huolenpitoa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää iäkkäiden henkilöiden sekä erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelutarpeen riittävään arviointiin. Kiireellisen palvelutarpeen arviointi tulee tehdä, ja kiireelliset palvelut on järjestettävä joka tapauksessa. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointi on aloitettava normaaliolojen säädösten mukaisesti. Lastensuojelulaissa ja vammaispalvelulaissa säädetyt palvelutarpeen arvioinnit pitää tehdä normaalisti määräajassa.

Asetuksen tarkoituksena on vapauttaa sosiaalihuollon resursseja kiireellisiin tehtäviin. Poikkeustilanne saattaa myös sosiaalihuollossa johtaa tilanteisiin, joissa on välttämätöntä kohdentaa henkilöresursseja kiireellisten sosiaalipalveluiden arviointiin. Asetuksen soveltamisessa käytäntöön on otettava huomioon välttämättömyyden vaatimus.

Poikkeusolojen aikana on kerätty sosiaalihuollon tilannekuvaa. Sen mukaan on nähtävissä palvelutarpeen kasvua etenkin sosiaalihuollon ohjeistuksen ja neuvonnan palveluissa, taloudellisessa tuessa ja lapsiperheiden palveluissa sekä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden palveluissa. Ohjeistuksella on pyritty ohjaamaan kuntia vahvaan peruspalveluista huolehtimiseen etenkin haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kohdalla sekä muistutettu kiireellisen palvelutarpeen arvioinnista. Toimivaltuuden jatkaminen on edelleen välttämätöntä, jotta pystytään turvaamaan sosiaalihuollon toimintakyky ja resurssit myös poikkeusolosuhteissa. — Kiitos.

16.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! On varmasti tarpeen, että tätä asetusta jatketaan ja jatketaan mahdollisuutta joustaa näistä hoitotakuun määräajoista. Alun perin hän merkittävä syy siihen, miksi tätä on tarvittu, oli se, että meidän täytyi pystyä järjestämään tehohoitokapasiteettia koronapotilaita varten, ja sen takia esimerkiksi näitä kiireettömiä toimenpiteitä ja leikkauksia sitten oli tarpeen perua. On varmasti edelleenkin hyvä tässä tilanteessa, vaikka nyt onkin tämä koronatilanne ja tehohoitotilanne rauhallinen, että sai-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

raanhoitopiireille ei ryhdytä jakamaan sakkoja siitä, että ne eivät kykene hoitotakuun rajoissa toimimaan. Mutta nyt olisi kyllä myös erittäin tärkeää, että sosiaali- ja terveysministeriöstä lähtisi kansalaisille selkeä viesti, että ei ryhdytä omaehtoisesti näitä aikoja perumaan, jos aika on annettu ja jos lääkäri arvioi, että toimenpide voidaan turvallisesti tehdä.

Lääkäriliitto on tehnyt selvityksen, josta kävi ilmi, että lähes puolella lääkäreistä työ määrä on vähentynyt tämän koronakriisin seurauksena. Lääkäriliitossa ollaan huolestuneita siitä, että ihmiset eivät hakeudu hoitoon. Kun on annettu kehoitus, että siellä kotona sairastetaan esimerkiksi tätä koronaa, niin jotkut ovat tulkinneet niin, että vaikka olisi sydäninfarktin oireita, niin jäädään sinne kotiin sairastamaan. Ihmiset tulevat liian myöhään hoitoon tai eivät uskalla tulla sairaalaan, kun pelkäävät, että sairastuvat sitten koronaan.

On annettu myös ohje, että yli 70-vuotiaiden ikään kuin ei nyt pitäisi mihinkään määräaikaistarkastuksiin lähteä vaan mieluummin odottaa myöhempään. Mielestäni tämäkin olisi nyt tärkeää ohjeistaa selkeästi, että myös yli 70-vuotiaat voivat turvallisesti mennä erilaisiin tarkastuksiin ja hakeutua hoitoon, jos heillä oireita on. Jopa syöpäseulontoihin osallistuminen on vähentynyt. Joissakin kunnissa vain puolet rintasyöpäseulontoihin kutsutuita on tullut näihin seulontoihin. Tässä on suuri vaara. Kun ihmiset eivät hakeudu tarvittaviin tutkimuksiin ja peruvat jopa sovittuihin leikkauksiin tuloja, myöhemmin tulee sitten valtava kuormitus terveydenhuoltoon, vastaanottojen varauspiikki ja lääkäreille sitten taas kohtuuton työ määrä jatkossa.

16.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, kiitos esityksestä. On hyvä varautua siihen, että voidaan saada tilaa, jos tarvitaan enempi sairaalapaikkoja ja hoitohenkilökuntaa koronapotilaille. Koronapotilaiden määrä sairaalassa on itse asiassa laskenut nyt kyllä viimeisen kuukauden päivät, eli huiput ovat olleet jo kuukausi taaksepäin, mutta on totta, että tässä saattaa tapahtua muutosta, ja siihen pitää varautua.

Lääkäriliiton hallituksen puheenjohtaja Tuula Rajaniemi totesi tänään: ”Suomessa kuolee vuosittain kaikkiaan noin 55 000 ihmistä. Esitettyjen ennusteiden mukaan koronavirusinfektioiden arvioidaan aiheuttavan 1 000—3 000 kuolemaa epidemian laajuuden mukaan. Ihmisten ei siis tulisi pelätä koronaepidemiaa suhteettoman paljon akuuteissa oireissaan. Riski menehtyä koronaan on noin 0,2 prosenttia mutta sydäninfarktissa jopa 30—50 prosenttia.” Hän myös totesi: ”Hoitamatta jäävät, viattomiltakin vaikuttavat oireet voivat joissakin tapauksissa pahentua nopeasti ja muuttua vakaviksi, jopa kohtalokkaiksi terveyttä ja henkeä uhkaaviksi sairauksiksi. Lääkärit haluavat yleisesti rohkaista potilaita ja painottavat, että vastaanotoille on turvallista tulla. Tarvittaessa voidaan järjestää myös etä vastaanottoja.” Lääkärit ovat olleet huolissaan siitä, että tällä hetkellä potilaat jättävät tulematta vastaanotoille eivätkä hakeudu tarvittaviin tutkimuksiin ja jopa peruvat sovittuja leikkauksiin tuloja. Viikkotasolla jopa satatuhatta käyntiä jää toteutumatta, ja Lääkäriliitto toteaa, että peruuntuneet lääkärikäynnit ovat eräs poikkeuksellisen pandemiakevään kielteinen seuraus.

Itse toivon, että me voisimme yhteiskuntana ehkä hieman katsoa näitä ikäihmisiä ja heidän suuntaansa enempi. Siellä on iäkkäitä ikäihmisiä mutta hyvin vetreitä, normaalia aktiivista elämää vielä helmikuussa eläneitä yli seitsenkymppisiä, jotka nyt sitten on käytännössä meidän yhteiskunnassamme vähän laitettu sinne neljän seinän sisään eristyksiin. Olen jossain todennut, että ei eristetä seitsenkymppisiä sairaksi, ja toivon, että me yhteiskuntana tekisimme tilaa, jotta seitsenkymppisetkin voisivat elää edes hieman normaalimpaa elämää. Tällä hetkellä itse asiassa tilanne on vähän niin, että me voimme käydä kau-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

passa mutta nämä yli seitsenkymppiset väistävät ja tekevät meidän kaupankäyntiimme tilaa. Itse toivoisin, että koska kauppiat [Puhemies koputtaa] ovat jo tehneet tilaa, niin että siellä on omia aikoja ikäihmisille, niin me voisimme muutenkin yhteiskunnassa vähän todeta [Puhemies koputtaa] niin, että annetaanpa heillekin tilaa elää edes hieman enempi normaalin kaltaista elämää kuin tällä hetkellä.

16.18 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Koronaepidemian myötä sekä erikoissairaanhoidon että perusterveydenhuollon toiminta on ajettu alas. Tämä tarkoittaa samalla hoitoonpääsyn viivästymistä ja jonojen lisääntymistä entisestään. Jonoissa ei kukaan parane, päinvastoin: siellä vaivat pahenevat, ja jonoihin myös kuolla.

Suomessa määrällisesti isot kansansairaudet, kuten sydän- ja verisuonitaudit, diabetes, astma ja mielenterveysongelmat, eivät ole kadonneet mihinkään koronaviruksen tieltä. Hoitamattomina muut sairaudet pahenevat ja voivat aiheuttaa jopa hengenvaaran. Esimerkiksi uusia sepelvaltimotautipotilaita diagnosoidaan vuodessa noin 15 000. Sepelvaltimotauti aiheuttaa joka viidennen kuoleman Suomessa.

Monella ikäihmisellä todennäköisyys tilanteen huonontumiseen perussairauksien huonontuneen hoidon takia voi olla suurempi kuin todennäköisyys sairastua koronainfektiin. Sen takia perussairauksien hyvä hoito, hoitoon hakeutuminen tarvittaessa myös muiden oireiden takia ja toimintakyvyn ylläpito ovat tärkeitä kulmakiviä myös korona-aikana.

Koronakriisin aikana myös monet syöpäseulonnat on pysäytetty, ja koska kiireettömiä ajanvarausaikoja on myös peruutettu, niin silloin ei myöskään vastaanottojen kautta nouse näitä syöpäpäilyjä, jotka etenisivät sitten jatkotutkimuksiin. Pienikin syöpämuutos voi odotusaikana muuttua merkittävästi suuremmaksi ja vaikuttaa ennusteeseen.

Meillä on myöskin neuvolapalveluita tauolla. Vain hyvin pieni osa neuvolatoiminnasta toimii. Kannattaisi miettiä tässä tätäkin, kun koulutkin ovat avautumassa, onko sille enää perusteita.

Moni mielenterveyskuntoutuja on tällä hetkellä pulassa, kun se ainoa tukirengas avoimintaan puuttuu, jos digitaalsiikaan palveluita ei ole käytettävissä.

Elämä kuitenkin jatkuu. Kriisi jatkuu tavalla tai toisella, tai se hellittää. Potilaat eivät voi kuitenkaan jäädä jonoihin, oli sitten normaali tilanne tai koronaepidemia. Jokainen ylimääräinen odotuspäivä tuo lisää ahdistusta ja antaa sairauksille aikaa pahentua. Hoitamattomana tämä tilanne vie meidät muuten ojasta allikkoon ja pitkäkestoiisiin terveydellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin.

Mutta kysyisin tässä lopuksi vielä ministeriltä, kun meillä on tämä valmiusasetuksen muutos tässä käsittelyssä: eikö tämä kiireettömän hoidon muutos olisi hoitunut terveydenhuoltolain kautta, sieltä määräaikoihin vaikuttamalla ja sinne joustavuutta tuomalla?

Ja kuten täällä on ollut esillä, niin olisi tärkeätä tämä informointi ihmisille mutta myöskin kuntiin, sairaanhoitopiireihin, perusterveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon, että aktiivisesti sieltä oltaisiin myös yhteydessä ihmisiin ja kutsuttaisiin näihin tutkimuksiin ja hoitoihin. Alkuvaiheessa [Puhemies koputtaa] sieltä on peruutettu niitä aikoja luvattoman paljon, ja ihmiset ovat sitä kautta myöskin varuksellisia niihin osallistumaan.

16.21 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kiurulle asian esittelystä ja jo pidetyistä puheenvuoroista. Tässä on tullut hyviä ja tärkeitä näkökulmia.

On aivan totta, että samalla kun olemme suojautuneet koronalta, niin osa ihmisistä on jopa turhaan jättänyt tulematta jo sovituille vastaanotoille tai on jättänyt hakeutumatta hoi-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

toon, vaikka tarvetta olisi ollut, ja nyt meillä on uhkana se, että hoitojonot ovat todella vaikeasti selvitettävä ongelma, kun tämä kriisi sitten aikanaan on ohi. Aiemmin perustuslaki-valiokunta kiinnitti huomiota ja ministeri toi esittelyssään esille tämän perustuslain asettaman välttämättömyysvaatimuksen, ja tätä asetusta on tarkennettu siltä osin, että tuohon toiseen pykälään lisättiin jo aikaisemmin maininta siitä, että määräajoista luopumisen tulee olla välttämätöntä eikä se saa vaarantaa potilaan terveyttä. Se, että meillä jätetään hakeutumatta hoitoon silloin, kun tarvetta olisi, tietysti on vaikea kysymys meille, koska siinä henkilön terveys voi pahastikin vaarantua. Siksi on erittäin tärkeää se, minkä esimerkiksi edustaja Räsänen toi esille, että tiedottamisen merkitys tässä tilanteessa korostuu, jotta ihmiset eivät turhaan peruisi hoitoaikoja ja hakeutuisivat hoitoon silloin, kun tarvetta voi olla.

Ministeri, toitte esille myös sen, että koronatilanne vaihtelee alueittain varsin voimakkaasti. Esimerkiksi meillä Pohjois-Pohjanmaalla koronatilanne on ollut jo viikkoja hyvin, hyvin rauhallinen ja meidän yliopistollinen sairaala on alkanut palauttaa normaalia toimintaa, mutta kuitenkin valmius on oltava siihen, että tilanne vielä pahenee, koska kuten tässä on tullut jo esille, niin emme tiedä, minkälaisia erilaisia tautipiikkejä vielä alueillakin saattaa tulla.

Tässä tilanteessa korostuu tiedottamisen merkitys ja se, että myöskin kuntia ja muita palvelunjärjestäjiä tiedotetaan siitä, että ihmisiä on tärkeää kannustaa tulemaan vastaanotolle ja ettei näitä hoitoaikoja turhaan sitten peruttaisi. Mutta asetus näyttää edelleen perustellulta, koska olemme keskellä kriisiä ja varotoimia edelleen tarvitaan.

16.24 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täällä todellakin kollegat ovat käyneet läpi tätä nykyistä tilannetta, joka tuolla sairaanhoitopiireissä vallitsee, eli ihmiset peruvat oma-aloitteisesti näitä aikoja, mutta ilmeisesti tämän koronaepidemian alussa myöskin tämä sairaanhoitopiireistä ja kunnista tullut aikojen peruminen on ollut sen verran tehokasta ja se on jatkunut edelleenkin, että tällä hetkellä meillä tällaista, voisiko sanoa, patoutunutta hoitotarvetta kertyy vaarallisen paljon. Siinä mielessä tässä varmasti joudutaan nyt tasapainoilemaan sen kanssa, ovatko nämä hoitamatta jättämiset loppujen lopuksi ihmisille paljon vaarallisempia kuin se, että he menisivät sinne terveydenhuollon yksikköön hoitattamaan itsensä.

Tässä, niin kuin kollegat ovat todenneet, tarvittaisiin nyt varmasti ihan patistelua sieltä ministeriön taholta, jotta ymmärrettäisiin se, että näissä asetuksissa todellakin alleviivataan tätä, että näistä kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin määräajoista luopuminen on välttämätöntä, ja toisaalta se, että se ei saa vaarantaa potilaan terveyttä, ja jos nämä kaksi asiaa oikeasti, kirjaimellisesti ymmärretään, niin silloin minun mielestäni tätä nykyisenkaltaista ongelmaa ei pitäisi olla. Mutta tuossa katsoin, että jonkun iltapäivälehdessä keskustelupalstalla [Aki Lindén: Ei niitä kannata katsoa!] näytti olevan henkilö, joka sanoi, että ”mulle sanotaan, että soita sitten uudelleen syksyllä”, että kyllä siellä tällä hetkellä annetaan myöskin vääränlaista ohjeistusta. Toivon, että tässä nyt ministeriö tekee selväksi sinne kuntiin, mistä on kyse. Niin kuin ministeri tuossa esittelyssä totesi, tämä ei anna lupaa luopua kaikesta kiireettömästä hoidosta ja ei todellakaan edes näistä sosiaalihuollon arvioinneista, vaan se on tehtävä sitten heti, kun se vain on mahdollista, ja siinä mielessä tämä on tällä hetkellä ehkä, voisiko sanoa, ennen kaikkea tiedotuksellinen haaste.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Koska tilanne on tämä mikä on, niin voisi sanoa, että ehkä tämän asetuksen kohdalla toivon, että perustuslakivaliokunnassa nyt erityisen tarkasti arvioidaan tätä jatkoa tuonne 30.6. saakka. Tiedämme kyllä, että epidemiassa voi hyvinkin nopeasti tapahtua käännettä, mutta toisaalta kyllä nämä asetuksetkin on saatu sitten aika nopeasti voimaan, jos tarvetta on ollut.

Mutta pelkään esimerkiksi sitä, että ihmiset tällä hetkellä jättävät vaikkapa erilaiset syöpäseulonnat ja vastaavat väliin ja tilanne saattaa pahentua huomattavan paljon, ja siinä vaiheessa sitten muutamien kuukausien päästä ollaankin vaikeissa ja hoitamattomissa tilanteissa. Toivon, että todellakin nyt tämä ministeriön ohjeistus lähtisi sinne kentälle hyvin selkeänä.

16.27 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Haluaisin itsekkin kiinnittää huomiota tähän tilanteeseen, että kun monesti täällä salissa puhutaan näitä asioita, että pitäisi toimia jotenkin siellä kentällä terveydenhoidossa, niin käytännössä kuitenkin tulee eteen sellaisia tilanteita, että ei siellä kyllä niin ole toimittu. Ei tarvitse lukea iltapäivälehdessä keskustelupalstoja, vaan itse olen kuullut ensimmäisen käden tietona tapauksista, joita toin esille täällä jo, kun aiemmin keskusteltiin valmiuslain jatkamisesta laajemmassa merkityksessä. Ihmisille on saatettu soittaa, että silmälääkärin seuranta-aika on peruttu eikä ole antaa uutta aikaa, palataan asiaan sitten heidän toimestaan kun on, mihin palata. Tai voidaan sanoa ihmiselle, jonka hammas on haljennut suuhun, että hanki apteekista väliaikaispaikka, ei ole aikoja kiireettömään hammashoittoon.

Tässä tullaankin siihen, mitä kiireellisyys ja kiireettömyys tarkoittavat, koska eihän niin ole, että ihmiset huvikseen menisivät lääkäriin tai sairaalaan hoidattamaan sairauksia, joita ei ole olemassa tai joita ei tarvitsisi hoitaa jollain aikavälillä. Vaikka vaiva ei olisi välittömästi henkeä uhkaava ja siinä mielessä vaarallinen, silti se voi merkittäväällä tavalla alenuttaa ihmisen elämänlaatua. Eli peräisin vähän sitä, että tätä sanaa ”kiireetön” ei käytettäisi aivan niin kevyesti, koska se tässä merkityksessä kuulostaa ihan kuin puhuttaisiin turhasta terveydenhoidosta — kärjistettynä — mitä ei tietenkään missään tapauksessa ylipäänsä ole olemassakaan.

Miten tässä tilanteessa pitäisi päästä eteenpäin: jotenkin pitäisi huomioida, ettei terveydenhoidosta saa tinkiä varmuuden vuoksi. Esimerkiksi oman sairaanhoitopiirini kokemukset ovat sellaisia, että siellä on varauduttu epidemiaan etupainoisesti, mikä sinänsä on hyvä asia, mutta se on tehty sitten taas päivittäisen terveydenhoitotyön kustannuksella, ja nyt vasta sitten käydään purkamaan sitä hoitojonoa, joka on kerääntynyt puolentoista kuukauden aikana, kun epidemia on itse asiassa koko maan pienimmällä tasolla omassa sairaanhoitopiirissäni. Nyt sitä hoitojonoa käydään purkamaan, eikä se hoitojono ennenkään liian lyhyt ollut, eli ei sitä kiireetöntä hoitoakaan liian kiireettömästi silloinkaan hoidettu. Eli ongelma on päässyt kasautumaan, ja nyt sille pitää käydä tekemään jotakin kiireesti.

Pitää olla keinot, miten päästään tekemään niille asioille jotakin. Otan esimerkin kaupan jonosta. Kaupan jonossa tavarat lajitellaan hihnalle. Henkilön pitää saada pakata kaikki tavarat, ennen kuin seuraavan henkilön tavarat voivat tulla linjasta läpi. Se kestää todella kauan normaaliin prosessiin verrattuna, ja jono kasaantuu taakse. Toivon mukaan sairaanhoitoon ei pääse muodostumaan samanlaista tilannetta, että sen hoidon tekeminen käytännössä, kun se nyt lähtee käyntiin, venyy ja pitkittyy sen takia, että joudutaan tekemään näitä varautumistoimenpiteitä. Niiden pitää olla varsin hiottuja ennalta, koska ei siellä lääkäriä ennenkään ole liikaa aikaa ollut. Ihmiset ovat koko ajan valittaneet lääkäriaikojen

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

puutetta, hoitoaikojen puutetta, hoitoarvioiden suurpiirteisyyttä ja sitä, että ei huomioida heidän sairauksiaan. Täytyy huolehtia, että tämä tilanne ei pahene kohtuuttomasti nyt koronaepidemian aikana.

16.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Heti aluksi haluan kiittää hallitusta ja ministeri Kiurua siitä erittäin hyvästä ja tehokkaasta työstä, jota olette tehneet viimeisten kuukausien aikana tämän koronaepidemian hallinnan hyväksi.

Nyt äsken edustaja Mäkelä viittasi osittain myös Eksoteen, ja minun täytyy Eksoten hallituksen puheenjohtajana todeta, että se palaute, jolla tämä ohjeistus on ministeriöstä tullut, on helpottanut ja auttanut siihen, että me olemme pystyneet hallitusti ajamaan alas kiireettömän hoidon ja keskittämään nimenomaan tähän kiireelliseen tehohoitoon ja sitä kautta tehostamaan sitä hoitoa sille tasolle, että kuntalaisilta tämä palaute on ollut erittäin hyvää.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä luottamus ei ole ainoastaan Etelä-Karjalassa, vaan se on laajemmalti myös suomalaisten keskuudessa, sillä suomalaiset ovat hyvin luottavaisia terveydenhuollon kykyyn selviytyä koronaan sairastuneiden potilaiden hoidosta. Tämä käy ilmi THL:n tänään julkaistussa raportissa. Luottamus terveydenhuoltoon on yhteneväinen kaikissa ikäluokissa. Vaikka luottamus on noussut, ihmiset ovat vähentäneet hakeutumista terveydenhuollon palveluihin. Syynä tähän on koronasta aiheutuva poikkeustilanne, aivan kuten täällä on tänään todettu useissa puheenvuoroissa.

Tämä kehityskulku on kuitenkin huolestuttava, sillä tilanteen pitkittyessä helposti hoidettavat terveysvaivat voivat äityä pahemmiksi, jos ihmiset eivät hakeudu hoitoon silloin, kun heidän pitäisi sinne mennä. Siksi onkin erittäin tärkeää, että ihmiset ovat tietoisia siitä, että terveyskeskuksiin ja sairaaloihin on edelleen mentävä, jos on hoidon tarve ja hoito edellyttää sitä. Tästä syystä tämä tarvitsee myös informaatiota laajemmalti yhteiskunnassa, että me kerromme ihmisille, että sairaaloihin ja terveyskeskuksiin on turvallista mennä ja sinne pitää mennä.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä on hallituksen asetus antaa kunnille oikeus jatkaa terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajoista poikkeamisesta. Aivan kuten ministeri Kiuru äsken totesi, niin tämän asetuksen keskiössä on potilaan terveyden turvaaminen. Kiireettömän hoidon määräajoista luopuminen ei saa vaarantaa yhdenkään potilaan terveyttä. Jos palvelutarpeen arviointi edellyttää välitöntä hoitoa, sitä on potilaalle annettava myös poikkeusoloissa ja tämän asetuksen voimassa ollessa. Apua nopeasti tarvitseville tulee palveluiden olla edelleen heti saatavilla. Tämä koskee myös sosiaalipalveluita.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta, että asetus on oikeudenmukainen myös niiden henkilöiden näkökulmasta, jotka eivät pysty välttämättä sanallistamaan omia tunteitaan yhtä hyvin kuin muut — esimerkiksi vammaiset tai muistisaira — eivätkä välttämättä osaa tai kykene ilmaisemaan omia oireitaan [Puhemies koputtaa] samalla tavalla kuin muut. Siksi heidän erikoisasemansa tulee säilyttää tilanteesta riippumatta. Asetus ei siis koske lastensuojelulaissa ja vammaispalvelulaissa säädettyjä määräaikoja. Palvelutarve turvataan lisäksi [Puhemies: Aika!] erityistä suojelua tarvitsevien sekä iäkkäiden osalta riittävän nopeasti. Näin varmistamme, että tämäkin asetus toimii hoidon mukaisesti... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

16.33 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme todellakin, niin kuin kaikki kollegat tässä ovat sanoneet, tämän asetuksen jatkamista, jolla sairaanhoitopiirejä ja terveydenhuoltoa ei sanktioitaisi siitä, että nämä kolmen ja kuuden kuukauden määräajat ylittyvät.

Edustaja Mäkelä kysyi, mitä on kiireetön. Yleensä terveydenhuollossa on käsite ”päivystysluontoinen hoito”, joka tarkoittaa, että hoito on alettava nolasta sekunnista neljän tunnin kuluessa. Akuutit sydäninfarktit taikka se, että joku on lyönyt kirveellä jalkaansa, ovat tietenkin kiireellisiä, mutta ne ovat sen kiireellisyyksikäsityksen sisällä vielä päivystysluonteisia. Se kiireellisyyksikäsite laajenee siitä niin, että myös vaikkapa vasta alkanut tai vasta havaittu syöpä taikka vasta puhjennut diabetes menee sinne kiireellisen puolelle, jossa hoito on yleensä aloitettava viikon kahden sisällä. Sitten kun rupeamme puhumaan kiireettömästä hoidosta, niin se edustaa koko erikoissairaanhoidossa volyymistä noin yhtä neljäsosaa. Siinä on kieltämättä juuri niitä teidän mainitsemanne hampaan halkeamisia — no, se on enemmän perusterveydenhuoltoa — ja tekonivelleikkauksia ja tällaisia, joissa potilaan terveydentila ei välittömästi vaarannu, vaikka hoidonsaantia lykätään, vaikka se tiettyllä tavalla kyllä, niin kuin sanoitte, laskee siinä vaiheessa elämänlaatua.

Itse haluaisin kiinnittää huomiota tähän: Tämä eduskunta on sillä tavalla hieno laitos, että meillä on täällä eri puolilta Suomea eri-ikäisiä ja eri ammattitaustan omaavia henkilöitä. Keskustelin tuossa eräänä päivänä kahviossa nuoremman kollegan kanssa ja sanoin, että viimeksi olen nähnyt tämänkaltaisen tilanteen silloin, kun Suomessa oli lääkäri lakko. Hän sanoi: ”Mitä, onko Suomessa joskus ollut lääkäri lakko?” Sanoin: ”Kyllä oli. Maaliskuusta elokuuhun 2001 meillä oli lääkäri lakko, jolloin kiireetöntä hoitoa ei sairaaloissa lainkaan annettu.” Sehän johti tilanteeseen, jossa syksyllä 2001 meillä oli satatuhatta potilasta hoitotiloissa. Silloinen oppositio teki 12. maaliskuuta 2002 tästä aiheesta välikysymyksen, johon silloinen ministeri Soininvaara vastasi. Siinä käsiteltiin tämä aika perusteellisesti — kaivoin tuossa äsken esille sen välikysymyksen. Nyt tällä hetkellä näyttää siltä — tämä on tietysti rohkea yleistys — että se, että hoitoa ei olla saatu, näyttää muodostuvan suuremmaksi terveysuhaksi kuin mitä tällä hetkellä ainakin tähän asti tämä koronavirusepidemia on ollut.

Täällä on kovasti patisteltu hallituksen perään, ja uskon, että hallituksella ja ministerillä on varmasti tässä annettavaa, mutta kyllä sanoisin, että jos olisin sairaanhoitopiirin johtaja — ja olen ollut 20 vuotta — niin kyllä minä omalla alueellani pitäisin kerran viikossa tiedotustilaisuuden, johon minä kutsuisin kaikki tiedotusvälineet, ja kertoisin, mikä se tilanne on: nyt meillä pääsee hoitoon, ja nyt meillä ei pitäisi peruuttaa näitä aikoja. Ymmärrän, että eduskunta kohdistaa aina kysymykset hallitukselle, ja varmasti hallituksen antama ohjeistus [Puhemies koputtaa] tässä olisi hyvä lisävoimavara, mutta kyllä tämä asia pitää osata siellä käytännön kentällä.

16.37 **Anu Vehviläinen kesk:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministeri Kiurulle ja tuki tälle asetukselle, joka täällä nyt on pikaisesti käsitteilyssä. Totean kyllä samalla, kun me olemme tässä tehneet sieltä maaliskuun puolenvälin jälkeen erittäin paljon lainsäädäntöä määräaikaaisesti ja sitten näitä valmiuslain uudistamisia, että tässä tarvitsee jo aika pian tämmöisen aikajanakartan siitä, mikä on voimassa mihinkin saakka. Tätä on suoraan sanoen aika hankala ryhtyä pelkän muistin varassa hallitsemaan, ja sama koskee tätäkin.

Pidän hyvänä tässä kohtaa, että nyt on tarkennettu tämän asetuksen sisältöä. Se on ollut minusta tosi tärkeää. Ehkä haluaisin tuoda esille sen, vaikka tämä ei ole nyt tulossa lausun-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

nolle sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, että silloin ensimmäisellä kerralla, kun tämä oli lausuttavana perustuslakivaliokunnalle, kiinnitimme huomiota siihen, että poikkeusolojenkin aikana pitää päästä riittävän nopeasti hoitoon vaivojensa kanssa eikä pelkästään tässä korona-asiassa. Nyt nämä viime viikot ovat osoittaneet, että huolestumme ei ollut todellakaan turha, ja sen takia on tärkeää, että nyt tähän asetukseen on tullut täsmennystä.

Haluaisin tässä vielä ottaa esille — täällä ovat hyvästi edustajat kuvanneet sitä — mitä on tapahtunut tässä viime viikkojen aikana kiireettömän hoitopäätöksen osalta. Minulla on tässä kädessäni tällainen valtioneuvoston perustelumuistio käyttöönottoasetuksen hyväksymisestä 6.5., ja tässä on tarkkoja lukuja kiireettömän hoidon osalta. Kaiken kaikkiaan keskimäärin perusterveydenhuollon kiireetön hoito on vähentynyt koko maassa lähes viidenneksen, 19 prosenttia. Se on aika paljon, mutta sitten on erittäin suuria eroja eri sairaanhoitopiirien välillä. Kun minä katson täältä, niin täällä on esimerkiksi Päijät-Hämeessä 62 prosenttia, Pohjois-Savossa 58 prosenttia, Keski-Suomessa 45 prosenttia. Ihan valtavan suuria lukuja, ja tämä tarkoittaa myös sitä, että ko. sairaanhoitopiireille ja kunnille tämä tuottaa myös asiakasmaksumenetyksiä. Sekin kannattaa muistaa, että tämä ei tarkoita pelkästään sitä, että ihmiset eivät ole päässeet hoitoon, vaan tulee menetyksiä myös tätä kautta.

Mitä tiedotukseen tulee, niin ymmärrän sen, että me haluamme sanoa, että STM sitä ja STM tätä, mutta yhdyn kyllä tässä edustaja Lindéniin siinä, että kyllä siellä alueella ja myös paikallisesti pitää pystyä informoimaan, mikä on sairaanhoitopiirin tilanne. Näin on tehty myös minunkin maakunnassani. Tiedän, että siellä esimerkiksi ensi viikolla aletaan ottaa normaalikäytännöt esille, koska tautitapauksia on vain 24 ja viimeisistäkin on jo kaksi viikkoa aikaa. Pitää käyttää myös sitä tietoa, mikä siellä paikallisesti kaiken kaikkiaan on.

Ja tosiaankin minusta tämä on hyvä viedä nopeasti eteenpäin ja pitää edelleen voimassa.

16.40 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Tack vare regeringens åtgärder och restriktioner är coronasituationen i Finland i jämförelse med andra länder på en bra nivå. Tack för det.

En av dessa åtgärder är förordningen om kommunens rätt att tillfälligt avstå från att iaktta tidsfristen för icke-brådskande hälso- och sjukvård, och det här föreslås nu få en förlängning. Tyvärr har denna förordning ändå lett till att besöken på våra hälsocentraler i andra sjukdomar än coronarelaterade har minskat radikalt, alltså mer än de borde i förhållande till medborgarnas hälsotillstånd i normala fall, och det här har kollegerna här redan tagit upp i sina talturer. Det här är mycket oroväckande och det ökar på trycket på social- och hälsovården sedan när epidemiläget börjar lätta. Också servicebehovsbedömningen för till exempel äldre personer eller personer med funktionshinder måste kunna ske genast då behovet uppdagas.

Jag är glad att den här paragrafen nu blir tydligare med tillägget att kommunen måste iaktta sin skyldighet att påbörja och slutföra bedömningen utan ogrundat dröjsmål.

Arvoisa puhemies! Suomen hyvästä koronatilanteesta huolimatta olen huolissani varsinkin lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Kiireettömän hoidon alasajon johdosta myös esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolakäynnit ovat vähentyneet noin puolella normaaliin tilanteeseen verrattuna, ja tämä on todella huolestuttavaa. Lasten neuvolakäyntien väheneminen on johtanut muun muassa rokotuskattavuuden laskuun.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Ennalta ehkäisevät ja lapsille tärkeät tuhkarokko- ja muut rokotteet on annettava myös nyt korona-aikana. Äitiys- ja lastenneuvolat ovat varsinkin kriisitilanteessa elintärkeitä, kun perheet ja odottavat äidit ovat yksin huoliensa kanssa. Neuvolat ovat koko perheelle tuki ja turva, eikä neuvolakäyntejä tai kansallisen rokotusohjelman mukaisia rokotteita pidä jättää väliin.

Kysynkin ministeriltä, tai olisin kysynyt, jos hän ei olisi poistunut — se on toistoa tässä jo useassa puheenvuorossa esille tulleeseen, ja edustaja Lindénillä olikin jo vastaus siihen — miten ohjeistetaan kuntia ja kansalaisia siitä, että myös nyt epidemia-aikana ymmärretään ja uskalletaan käydä neuvolassa ja olla yhteydessä terveyskeskukseen, kun terveyden-tilassa tapahtuu muutoksia.

16.42 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! I och med den här förordningen ger vi temporärt fram till den 30 juni möjlighet för kommunerna att avstå från att iakttä tidsfristerna för icke-brådskande hälsovård och sjukvård, och det gäller också för påbörjande av bedömning av servicebehovet inom socialvård. Det här är säkert helt befogat i rådande situation — vi är ju trots allt i undantagsförhållanden, och det här är helt befogat. Det ger en smidighet, men också möjligheten att inte betala sanktioner för detta.

I likhet med mina kollegor vill jag lyfta fram riskerna som finns med det här med tanke på den förebyggande hälsovården, och faktiskt, den 21 april, för tre veckor sedan, lyfte jag fram den här aspekten och lyfte också fram det för minister Kiuru och minister Pekonen. Då det gäller just den här förebyggande hälsovården, icke-brådskande hälsovården, nämnde ledamotskollega Lindén ett bra exempel från 2001. Jag vill minnas — han nämnde alltså i något sammanhang för mig — att också under laman i början av 1990-talet var det lite liknande effekter på att folk inte sökte sig till hälsovårdscentralerna, och de här effekterna såg man då långt efteråt. Och tyvärr uppstod också sådana situationer där det konstaterades att ingenting kan göras.

Så vi ska vara försiktiga, men vi ska nog trots allt, precis som det har kommit fram här, besöka den förebyggande hälsovården också för att många har också andra sjukdomar än just den här coronan, de allra flesta. Listan kan göras lång: hjärt- och kärlsjukdomar, missbrukarvård och mental hälsa, cancerscreening och så vidare. Det är också viktigt att vi gör sociala bedömningar.

Precis som det har kommit fram finns här stora regionala skillnader. Det är viktigt att använda det sunda bondförnuftet och att vi ser till att vi använder den läkarexpertis som finns lokalt. Själva bieffekterna får inte bli större än själva coronaviruset då det gäller hälsovården.

Kuten tässä on monesti tullut esille, niin on ollut suurta huolta siitä, että ihmiset eivät haikudu ennalta ehkäisevässä terveydenhuollossa terveyskeskuksiin, ja kuten mainitsin tuossa toisella kotimaisella, niin myös laman aikana monet eivät käyneet terveyskeskuksissa, ja tämä näkyi myös valitettavasti sitten pari vuotta myöhemmin, kun oli liian myöhäistä.

Näen, että on todella tärkeätä nyt, että ei tehdä samaa virhettä kuin aikaisemmin, ja tässä on todella tärkeää, että tämä tiedotus, josta on puhuttu, tehdään paikallisesti. Meidän tulee oppia, muuten koronaviruksen lieveilmiöt voivat valitettavasti olla pahempia kuin itse virus. — Kiitos, tack.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

16.46 **Pasi Kivisaari kesk:** Kunnioitettu puhemies! Asetusta on viisasta jatkaa, vaikka se ei tietysti ongelmaton olekaan, kuten täällä monissa puheenvuoroissa on kuultu.

Puhemies! Ymmärtääkseni STM on antanut useitakin ohjeita ja toimintaa ohjaavia päätöksiä sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille muun muassa näiden kiireettömien palveluiden järjestämisestä. Poikkeusolot eivät siis sinällään poista kuntien velvollisuutta järjestää sosiaali- ja terveystalvveluja — tämä lienee kaikille selvä. Kuitenkin perustason palvelut tulisi pyrkiä järjestämään mahdollisimman normaalisti myös siksi, että toimiva perusterveydenhuolto estää erikoissairaanhoidon ruuhkautumista. Tarpeettoman voimakas kiireettömien palveluiden rajaaminen voi näkyä myös epidemian jälkeen, totta kai, pidentyneinä jonoina, odotusaikoina ja kasvavana palveluiden tarpeena sekä sairauksien ja sosiaalisten ongelmien vaikeutumisena.

Tämä ohjeistusten tarkentaminen on ollut hyvin välttämätöntä, koska osa palveluiden järjestäjistä on kenties supistanut toimintaa enemmän kuin olisi ollut tarpeen. Siis epäselvyyttä siitä, mikä olisi oikea hetki rajoittaa normaalia vastaanottoa toimintaa, saattoi näkyä myös niin sanottuna tyhjäkäyntinä palveluissa. Osa asiakkaista ei myöskään ole yksinkertaisesti ja ehkä ymmärrettävästikin asettautunut ja hakeutunut hoitoon eikä siis käyttänyt aiemmin sovittua aikaa. Käyntien rajoituksessa siis mahdollisesti tukeuduttiin annettuihin ohjeisiin fyysisten kontaktien välttämistä. Tämä on totta kai ymmärrettävää. Mekin täällä eduskunnassa olemme voimakkaasti ja vahvasti painottaneet sitä, että tällainen fyysinen etäisyys täytyy säilyttää, ja totta kai myöskin monille ihmisille on tullut oman terveydenhoitonsa ja -huoltonsa osalta ajatus siitä, että minun mahdollista sairauttani, joka on totta kai olemassa olevaa, voidaan siirtää.

Puhemies! [Puhemies koputtaa] Vaikka huoli tästä kiireettömästä ruuhkasta ja hoivavellan [Puhemies koputtaa] kasvusta on olemassa, tämä asetus on kuitenkin järkevä.

16.49 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Tosiaan, rajoitukset ovat purreet ja tartuntamäärät ovat laskeneet, ja siitä kyllä saamme kiittää suomalaisia, jotka sisukkaasti ovat noudattaneet ohjeita.

Mutta nämä toimet ovat toisaalla johtamassa erittäin suureen vaaraan, kun ihmiset eivät pääse tai eivät uskalla mennä välttämättömiin terveystalvveluihin. Merkittävä määrä terveystalvveluja on todellakin ajettu alas, ja syöpäseulontojakin on peruttu. Siksi ei ole liioiteltua kysyä, mitä toimia ministeriö on tehnyt, mitä toimia hallitus on tehnyt, kun olemme poikkeusoloissa — silloinhan sosiaali- ja terveystalvveluministeriö johtaa koko sosiaali- ja terveydenhuoltoa, ja yhteistyötä, yhteistoimia täytyy korostetusti tehdä kentän kanssa. Kysynkin nyt ministeriltä: millä tavalla te olette seurannut sitä, millä tavalla muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutuvat? On niin, että terveystalvveluiden on toimittava kriisistä huolimatta. Muuhunkin voi sairastua kuin koronaan, ja se täällä on aika hyvin tullut esille.

Erityisesti olen huolissani kroonisesti pitkäaikaissairaista, heille välttämättömästä hoidon seurannasta ja sen seurannan puutteesta — sillä on isoja vaikutuksia. Puhun diabeteksesta, mielenterveysongelmista, syövästä, sydän- ja verisuonisairauksista, astmasta ja monesta muusta. Nämä taudithan pahenevat, jos hoitoon ei hakeuduta tai sinne ei pääse, ja monet sairaudet vaativat myöskin uusien diagnoosien tekemistä heti oireiden ilmaantua.

Kun katsotaan kansainvälisiä arvioita ja varoituksiakin, on todettu, että on vaara ja saatava olla niin, että hoitamatta jäävät vaivat voivat sairastuttaa ja aiheuttaa ennenaikaisia kuolemia jopa enemmän kuin koronavirus. Ja kun nämä tiedot ovat asiantuntijat tuoneet, niin

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

on aivan perusteltua kysyä, mihin toimiin sosiaali- ja terveysministeriö on ryhtynyt, koska vastuullanne ja hallituksen vastuulla ei ole vain näiden rajoitteiden asettaminen vaan huolehtiminen koko kansakunnan hyvinvoinnista ja siitä, että oikeasti terveyspalvelut toimivat myöskin tämän kriisin aikana. Kysynkin todellakin: millä tavalla on seurattu? On hyvä, että tätä asetusta on nyt muokattu, mutta mitä muita toimia on tehty? Ennen kaikkea korostan sitä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kentän kanssa.

Erityinen huoli on riskiryhmistä ja yli 70-vuotiaista. Erityisen painokkaasti jokaisessa tiedotustilaisuudessa hyvin tarkkaan ovat pääministeri ja ministerit todenneet, että edelleen pidetään etäisyyttä, pitää pysyä siellä neljän seinän sisällä, mutta en muista montaa kertaa, että olisi sanottu, että yhtä välttämätöntä on mennä terveydenhuollon piiriin silloin, kun niitä oireita on. [Puhemies koputtaa] Sen takia toivonkin, että tähän tehtäisiin korjaus.

Kyllä vielä sanon sen — kun suositus on tuo kolme minuuttia — arvoisa puhemies, että iso huoli on ollut myös se, että kun tieto suojavarustepulasta on ollut jotakuinkin joka mediassa, niin tosi moni ihminen on ottanut minuun yhteyttä, että ei olla uskallettu [Puhemies koputtaa] mennä sinne terveydenhuoltoon, koska ollaan ajateltu, että vielä ei ole niitä suojavarusteita ja voi saada sen tartunnan. Tämäkin on osaltaan, nämä suojavarusteissa tapahtuneet virheet, aiheuttanut sen, että ihmiset eivät ole uskaltaneet [Puhemies: Kiitoksia, aika!] mennä terveydenhuoltoon.

Ihan lopuksi sanon sen, kun tuo on suositus, että pahoittelen lyhyesti... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rantanen. [Edellinen puhuja puhuu yhä] — Olkaa hyvä, edustaja Rantanen.

16.53 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! — Tähän onkin sitten helppo jatkaa.

Ensinnä on hyvä varmaan huomata se, että mitä paremmin tämä korona on hoidossa, sitä paremmin on hoidossa myös muu terveydenhuolto. Jos koronaepidemia ei ole hallinnassa, niin silloin ei ole myöskään muuhun terveydenhuoltoon varaa, ja se on olennainen asia tässä huomata. Sen lisäksi minä haluaisin huomauttaa, että hyvin usein meillä kuuluu sitä — mihin itsekkin silloin alkuvaiheessa syyllistyin — että sairaala ja teho-osasto olisivat eturintamaa. Mutta ehkä se pitäisi ajatella niin päin, että nämä eivät ole eturintamaa, vaan itse asiassa jos ne kuormittuvat, niin silloin muu yhteiskunta on epäonnistunut.

Tämän asetuksen osalta oikeastaan haluaisin kysyä nyt, kun meillä on epidemia hyvin erilaisessa mallissa eri sairaanhoitopiireissä, millä tavalla tämä välttämättömyysasia on tässä huomioitu. Meillä on niitäkin sairaanhoitopiirejä, joissa voitaisiin aivan hyvin tällä hetkellä tehdä tätä niin kutsuttua kiireetöntä hoitoa ja muuta hoitoa, joka ei liity tähän koronaan, ja oikeastaan valita, mitä siellä sitten tehdään, koska siinäkin on monenlaisia eri asioita, mitä niin kutsutusti elektiivisesti ja kiireettömästi hoidetaan. Millä tavalla tämä on huomioitu?

Sitten haluaisin nostaa tässä esiin sen, että periaatteessa tämä koronatilanne tekee oman osansa siinä, että ihmiset eivät hakeudu sinne hoitoon, mutta on hyvä huomata myöskin se, että meillä on muutoinkin resurssipulaa terveydenhuollossa ihan normaaliaikoina. Itse asiassa HUSin alueella, josta itse olen, meillä on probleemia hoitaa aika-ajoin myöskin kiireetöntä leikkaushoitoa tällä alueella muulloinkin. Muun muassa on ollut kesäsulkuja ja pätevistä henkilöstöstä useamman kerran pulaa, jolloin leikkaussalit eivät ole olleet käytössä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Sitten ministeriltä haluaisin muutaman asian kysyä. Asiakasmaksumenetykset: ollaanko näitä kompensoimassa kunnille? Millaista ohjeistusta kunnille ja sairaanhoitopiireille on annettu ministeriön taholta nyt näiden kiireettömien hoitojen osalta? Millä mittareilla arvioidaan tätä tilannetta, milloin tulisi kiireetöntä hoitoa lisätä? Onko konkreettisia raja-arvoja epidemian osalta siihen?

Ja viimeisenä täältä sivulta 11 haluan nostaa edelleen yhden asian. Täällä todetaan: ”Tällä asetuksella ehdotetaan jatkettavaksi valmiuslain 88 §:n mukaisten säännösten käyttöä, jotka valtioneuvosto katsoo edelleen välttämättömiksi [Puhemies koputtaa] tämänhetkessä tilanteessa ja oikeasuhteisiksi covid-19-pandemian etenemisen hillitsemiseksi.” Haluaisin, [Puhemies koputtaa] jos hallituksen linja on se, että leviämistä ehkäistään, että se tulee jokaisessa asiakirjassa esiin. Vaikka tämä on pilkun halkomista, niin on äärimmäisen tärkeää, että se tavoite on selkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että tämän asian käsittelyyn on varattu enää noin viitisen minuuttia. Ministerille varataan 3 minuuttia ja sen jälkeen siirrytään listalla eteenpäin. — Edustaja Räsänen.

16.57 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä keskustelussa edustaja Lindén halusi vastuuttaa alueita informoimaan siitä, että nyt kannattaa sinne lääkäriin mennä. Varmasti sitä vastuuta kannattaa todellakin kunnissa ja sairaanhoitopiireissä kantaa, mutta kylä mielestäni myös sosiaali- ja terveysministeriön tulisi informoida selkeästi.

Nimittäin maaliskuussa, kun yli 70-vuotiaille annettiin toimintaohjeet karanteenin kaltaisista oloista, silloin nimenomaan todettiin, että apteekissa, kaupassa tai terveysasemalla käydään vain, jos se on välttämätöntä, ja silloin, kun muita asiakkaita on vähän liikkeellä. Sen seurauksena yli 70-vuotiaat ovat kiltisti peruneet monenlaisia lääkäriinajojaan ja tarkastusajojaan — eivät ole hakeutuneet esimerkiksi vaikkapa kaihileikkauksiin, vaikka se olisi ollut ihan mahdollista — koska he ovat saaneet tämän ohjeen.

Mielestäni nyt olisi tärkeää, että ministeriöstä, joka on itse tämän ohjeen antanut, selkeästi sanottaisiin, että myös yli 70-vuotiaat voivat turvallisesti näiden palveluiden äärelle tulla.

16.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Kiurulle esittelystä ja siitä, että nostitte esille tämän erityistä tukea tarvitsevien tilanteen, että heidän arviointinsa määräaika ei ole tarpeen muuttaa.

Edustaja Vehviläinen nosti hyvin esille nämä alueelliset erot. Kiireetön hoito on vähentynyt viidesosan, ja se kyllä kertoo siitä, että edelleenkin ohjeistusta tarvitaan. Kun mietimme ihmisten toimintaa, niin siihen vaikuttavat paljon ihmisten pelot, ja sillä, miten me puhumme täällä koronasta ja kriisin hoitamisesta, on myös oma vaikutuksensa ihmisten pelkoihin. Jos viranomaisten toimintaa arvostellaan kohtuuttomasti, se omalta osaltaan lisää ihmisten epävarmuutta ja pelkoja, ja myöskin median tapa kirjoittaa vaikuttaa siihen, mutta myöskin nämä suositukset. Jos ihminen elää eristyksissä, on yksin ja ehkä monenlaisen tiedon lähteillä, niin se tuo epävarmuutta ja pelkoa lähteä hakemaan sitä hoitoa, joka olisi hyvinkin tarpeen.

On tärkeää, että viestitään hyvin selkeästi selkokielellä siitä, että silloin mennään saamaan hoitoa, kun ollaan hoidon tarpeessa. Myöskin tällaiset alueelliset tiedotustilaisuudet ovat hyvin tärkeitä, kuten edustaja Lindén aikaisemmin sanoi. Myöskin esimerkiksi Poh-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

jois-Pohjanmaalla sairaanhoitopiirin johtaja esimerkillisesti pitää esillä näitä asioita, pitää meitä ajan tasalla.

Jatkossa on nyt sitten perustuslakivaliokunnan tehtävä arvioida asetuksen välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus. Jossakin vaiheessa näiden jatkoasetusten kanssa ollaan tilanteessa, että enää ei voida nähdä sitä välttämättömyyttä. Siksi onkin tärkeää näiden valmiuslain asetusten rinnalla valmistella myös normaalilakeja, niihin muutoksia, koska voidaan olla tilanteessa, että niitä tarvitaan sitten, kun tautitilanne muuttuu.

17.01 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Ihan totean sen, että erityisen tärkeää on tämän asetuksen kohdalla eduskunnan arvioida tämän oikeasuhtaisuus ja välttämättömyys. Kyllä tässä vahvasti on tullut viestiä nyt koko salin kaikilta laidoilta, että vahvat rajoitukset, joita olemme olleet yhdessä säättämässä, ovat olleet kohdallaan, mutta se viesti, joka on sitten tullut hallitukselta vastavoimana, että muitakin sairauksia tulee ja muitakin sairauksia pitää hoitaa, hoitoon pitää mennä, sinne saa mennä, on jäänyt selvästi vajavaiheeksi. Jopa ohjeet, joita on annettu, ovat osaltaan näyttäneet siltä, että ne ovat johtaneet siihen, että ihmiset ovat jättäneet itsensä hoitamatta, sairaudet ovat saattaneet pahentua, jopa kuolemanriski on voinut tulla. Ja kuten kansainväliset asiantuntijat, joita varmasti te seuraatte, ministeri, ovat varoittaneet, tämä saattaa johtaa siihen, että saattaa tulla enemmän kuolemia tästä hoitamattomuudesta kuin koronasta. Kysynkin nyt: mihin toimenpiteisiin te olette ryhtyneet ja aiotte ryhtyä?

Ihan lopuksi vielä, puhemies, kuntoutuksesta: vasta ihan tämän kuun alussa tuli ohjeet, että hoivakoteihin saavat mennä kuntoutusalan ammattilaiset, vaikka kuntoutus on ihan olennainen osa ikäihmisten hoitoa. Mistä tämä johtuu? Ymmärrän, että virheitä tapahtuu, mutta nyt on varmasti tärkeää, että kaikki toimet tehdään, niin että ihmiset saavat sen hoidon. Ja tosiaan THL — sanon sen vielä — on todennut, että olisi todella tärkeää, että ryhdyttäisiin nyt suunnittelemaan sitä, millä tavalla tämä hoivavaje, hoitovaje saadaan purettua, minkälaisia toimenpiteitä on.

Pidän aika vakavana sitä, että te olette romuttamassa esimerkiksi sairausvakuutuskorvausta, joka on tuonut tähän tilanteeseen helpotusta. Esimerkiksi digivastaanottojen laajentamisen kautta ihmiset ovat voineet saada palvelun. Eli jos tässä on mahdollista vielä vastata näistä leikkauksista nyt: Samaan aikaan, kun on tämä hoitopommi, niin te olette leikkaamassa julkisen talouden suunnitelman osalta sairausvakuutuskorvauksia, jotta rahoitaisitte sen hankkeen, johon ei ole hallitus antanut rahaa, eli hoitajamitoituksen. Tämä on aika hankala yhtälö. Eli jos tähän vielä saisi vastauksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Edustaja Huru, lyhyt puheenvuoro, pyyntönne mukaan.

17.03 Petri Huru ps: Kiitos, herra puhemies! Lyhyesti: Nyt käsiteltävä asia on tärkeä, jota voidaan turvata tehohoitopaikat tarvittaessa. Tästä voi kuitenkin aiheutua jonojen kasvamista ja sitä myötä kustannusten nousua, kun jonoja lähdetään purkamaan. Samaan aikaan on jo käynnissä joissain sairaanhoitopiireissä yt-neuvotteluja. Kysyisinkin ministeriltä: miten ja millä summalla hallitus aikoo turvata sairaanhoitopiireille ja kunnille kasvaneiden jonojen purkamiseen tarvittavat resurssit ja kohonneet kustannukset?

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Nyt on aika kuitenkin käydä ministerin vastauspuheenvuoroon, 4 minuuttia.

17.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitos mahdollisuudesta joitakin asioita kommentoida.

Ensinnäkin oletan, että tässä salissa on kuitenkin hyvin yhtenäinen linja siitä, että me pystymme hoitamaan tehohoidon kapasiteetin järjestämisen kuntoon niin, että jokainen ihminen pahasti sairastuessaan voi saada tämän kohonneen tehohoitokapasiteetin näkökulmasta sellaista hoitoa, jota koronapotilaana voisi tarvita. Sitä kautta sairaanhoitopiireissä on onnistuttu nimenomaan siinä, että ohjeistuksen mukaisesti käytännössä 19.3. alkaen meidän sairaanhoitopiirit käynnistivät tehohoitokapasiteettien lisäämiseksi tarkoitettut toimet, ja tätä kyseessä olevaa esitystä, jota sovellusasetuksena tänään täällä käsitellään, on tarvittu nimenomaan siihen, että kiireetöntä leikkaustoimintaa supistettiin, soveltuvia tiloja muutettiin tehohoitokäyttöön ja henkilöstöä täydennyskoulutettiin, ja näin sitten kaksinkertaistettiin tehohoitokapasiteetti. Se on johtanut siihen, niin kuin tässä on todettu, että meillä on nyt kiireettömän leikkaustoiminnan jonoissa henkilöitä, joiden leikkausaika on viivästynyt. Tämä tehtiin näistä edeltä mainituista seikoista johtuen. On aivan selvää, että hoitotakuuajkojen viivästyminen on tässä edessä, mutta myöskin on vastattava siihen huutoon, että tätä kiireetöntä palvelua saadaan sitten kuntoon silloin, kun tämä tehohoidon kapasiteetti voi raueta.

Mitä tulee sitten niihin kriteereihin, millä tätä työtä on tehty, niin tässä on aivan yksiselitteiset kriteerit.

Toinen kriteereistä on se, että sen täytyy olla aivan välttämätöntä, ja siitä minusta tässä salissa ollaan yksimielisiä, että äsken kuvatut toimet ovat olleet välttämättömiä.

Mitä tulee sitten siihen, voidaanko näillä toimilla vaarantaa terveyttä: se on yksiselitteisen mahdotonta. Tämä käsiteltävänä oleva sovellusasetus lähtee siitä, että terveyttä ei saa vaarantaa. Siksi tässä keskustelussa käytetyt esimerkit eivät kaikki sovi tämän soveltamisasetuksen näkökulmasta hyviksi esimerkeiksi tähän keskusteluun. Me emme missään tapauksessa eduskunnassa ole antaneet sellaista mandaattia, että täällä voitaisi Suomenmaassa vaarantaa ihmisten terveys kiistämällä tämän tarve kiireettömään hoitoon. Tämä on aivan yksiselitteinen asia.

Mitä sitten kentällä on tapahtunut, siitä minusta edustaja Kivisaari hyvin kysyi. Miksi näitä ohjeistuksia on jouduttu antamaan? On jouduttu varmistamaan, että kentällä todella tiedetään tämä eduskunnan tahtotila, joka liittyy näihin kahteen äskeiseen vaatimukseen. Sen takia on haluttu varmistaa, että kukaan meidän järjestäjäverkosta ei ole tietämätön tästä.

Mutta on myös hyvä käydä sitä keskustelua, joka tässä on noussut esille: Kyllä meillä on rahoitustarvetta kunnille, ja niin kuin näettekkin, niistä on tulossa esityksiä. Viime kädessä on kaiken kaikkiaan kysymys siitä, että jos korona on hallinnassa, niin me voimme tämän tilanteen kanssa pärjätä, mutta jos ei se ole hallinnassa, niin meidän vaikeutemme ovat vielä paljon isompia kuin tässä keskustelussa esitetyt vaikeudet, jotka ovat kovia, koska terveysvelankin kasvattaminen on sellaista velkaa, joka on joskus maksettava. Siltä osin on tärkeätä, että terveyttä ei vaaranneta ja hoitoon on päästävä. Silloin, kun me puhumme hoitoon pääsystä, niin me kai puhumme siitä kiireellisestä hoitoon pääsystä, johon on heti päästävä, ja siitä kiireettömästä, johon on kuitenkin päästävä, vaikka tässä nyt hiukan tulee tätä aikajanaa.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Eli ohjeistusta on annettu, mutta tärkeää on huomata myös se, [Puhemies koputtaa] minä olette tässä keskustelussa tuoneet esiin: ihmiset ovat päätyneet digipalveluiden käyttämiseen, liikkumisen vähäisyys on johtanut siihen, että tapaturmia [Puhemies koputtaa] tapahtuu vähän, ja vielä viime kädessä ihmiset ovat itse valinneet, että eivät hakeudu vaivojensa näyttämään tai niitä ei ole ollut — tämä kaikki on johtanut siihen, että tarvetta on nyt ollut vähemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Vielä edustaja Vestman tähän asiaan.

17.08 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Haluan palauttaa mieliin keskustelun tässä salissa maaliskuussa, kun näitä valmiuslain toimivaltuuksia otettiin ensimmäisen kerran käyttöön. Silloin täällä useampi edustaja toi esille huolen siitä, ruvetaanko kiireetöntä hoitoa ajamaan alas ennenaikaisesti ja turhan mittavasti. Siinä keskustelussa muistutettiin valmiuslain vaatimuksesta siitä, että myös näitä toimivaltuuksia sovellettaessa siellä kentällä välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusarviointi täytyy tehdä. Luonnollisesti se on kunnissa ja sairaanhoitopiireissä ollut haastavaa, ja juuri tästä syystä täällä salissa peräänkuulutettiin STM:n, ministeriön, selkeän, yksiselitteisen ja etupainotteisen ohjeistuksen merkitystä. Valitettavasti on nyt käynyt ilmi se pelko, jota silloin uumoiltiin, että kiireetöntä hoitoa on turhan etupainotteisesti ajettu alas.

Nyt kun ministeri on vielä hetken paikalla, haluan omalta osaltanikin edelleen painottaa selkeän ohjeistuksen tarvetta. On tärkeää paitsi siksi, ettei hoitovelkaa kerry enempää kuin on välttämätöntä, myöskin ihan valtiosääntöisesti perusoikeuksien näkökulmasta, että ministeriö tässä kriisitilanteessa keskitetysti huolehtii siitä, että kenttä tietää, mitä pitää missäkin tilanteessa tehdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämistä verkossa toimivien välityspalvelujen yrityskäyttäjää varten koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 22/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 9/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 9/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.11 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama lyhyt sana tästä talousvaliokunnan mietinnöstä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Tämän taustalla on siis EU:ssa Euroopan parlamentin ja neuvoston aikaisemmin antama asetus oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämiseksi verkossa toimivien välityspalvelujen yrityskäyttäjää varten. Siinä säädetään näiden verkkoalustojen ja niitä käyttävien yritysten välisistä sopimussuhteista, koska tässä on usein kysymys hyvin epätasapainoisesta neuvotteluasemasta. Digitaalisessa taloudessa toimivat yritykset ovat usein aivan riippuvaisia jakelualustojen toiminnasta, eikä niillä ole käytännössä muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä alustojen käyttämät ehdot. Tätä asetelmaa tasapainotettiin tällä Euroopan parlamentin ja neuvoston aikaisemmalla asetuksella, ja nyt tämä hallituksen esitys täydentää tätä muutamalla teknisluontoisella lakimuutoksella, joita valiokunta on ihan yksimielisesti kannattanut.

Tässä annetaan markkinaoikeudelle toimivalta käsitellä näitä asetuksen mukaisia kielto-menettelyjä koskevia asioita ja on määritelty toimivallan jakoa markkinaoikeuden ja yleisten tuomioistuinten välillä. On myös punnittu sitä, millä tavalla näiden säädösten toimeenpanoa toteutetaan ja miten sitä oikein valvotaan.

Arvoisa puhemies! Tämä on sillä tavalla tekninen lakiehdotus, hallituksen esitys, että vaikka kuinka etsii, niin ei siitä oikein merkittävää poliittista tai kiinnostavaa erimielisyyttä saatu. Se on oikein hyvin perusteltu. — Kiitos.

17.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaankin vähän niin kuin tämmöinen Daavid vastaan Goljat -asetelma, eli nämä digitaalisessa taloudessa toimivat yritykset ovat varmasti riippuvaisia näitten jakelualustojen toiminnasta, eivätkä ne pysty yksittäisesti lähtemään keskustelemaan siitä, minkälaisia näitten alustojen käyttämät ehdot ovat, ja siinä mielessä tämän asetelman parantaminen tällä lainsäädännöllä on varmasti ihan paikallaan.

Tässä talousvaliokunta on ymmärtääkseni kiinnittänyt ainoastaan yhteen asiaan huomiota eli on halunnut tällä sanamuodon parantamisella selkeyttää sitä, että tämä markkinaoikeuden toimivalta koskee tämän asetuksen vastaisen kiellon määräämistä yleisesti, mutta sen sijaan yksittäiset riita-asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa ihan normaaliin prosessisäännösten mukaisesti jatkossakin, ja tähän liittyen valiokunta on sitten tehnyt tähän sanamuotoon tällaisen viilauksen. Sinällänsä varmasti, kun ajatellaan, että tämä digitaalisuus yhteiskunnassa koko ajan lisääntyy, niin tämäntyppisillä, meistä ehkä hyvinkin teknisiltä tuntuvilla muutosesityksillä, on sitten loppujen lopuksi kuitenkin näille yksittäisille toimijoille isompikin merkitys.

Täällä taisi olla vielä toisena asiana, että myöskin sitten otettaisiin erityisesti nämä erillaiset järjestöt ja organisaatiot ja niistä tehtäisiin tämmöinen selkeä luettelo, jolla sitten olisi myöskin mahdollisuus parantaa tätä neuvotteluasemaan — siinä mielessä kannatettava esitys.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 22/2020 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 4 § muuttamisesta ja 8 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 10/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.15 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on siis lyhyesti kysymys siitä, että nykyisen kriisin on katsottu edellyttävän tämän valtion erityisrahoitusyhtiö Finnveran takausvaltuuksien kasvattamista, ja tässä on kysymys nimenomaan sen kotimaan rahoituksen valtuuksien kasvattamisesta.

Tässä sen kotimaan rahoituksen enimmäismäärää korotetaan 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon. Tätä valtuutta käytetään pääasiallisesti takauksiin luotto- ja rahoituslaitosten myöntämille luotoille. Tällä on tarkoitus helpottaa yritysten lainansaantia tämän koronaviruksesta aiheutuvan poikkeustilan yli, jotta sitten, kun tilanne normalisoituu, mahdollisimman moni sellainen yritys, jonka toiminta on kannattavaa, voisi jatkaa toimintaansa. Tämä on siis valtuuden korotus 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon.

Ehkä on hyvä yleisesti huomata se, että nämä Finnveran valtuudet ovat olleet viime vuosina kasvamaan päin liittyen myös näihin suuriin laivavientikauppoihin. Tässä poikkeustilanteessa tietysti on perusteltua, että julkista valtaa käytetään tällaisena mastona, johon kaikki turvatarpeet kiinnitetään, ja sitähän tämäkin nyt sitten edustaa.

Taloudellisista vaikutuksista oli tässä arviointeja, joista talousvaliokunta totesi sen, että vaikka näissä lain perusteluissa oli kolme erilaista skenaariota näiden vastuiden tasosta ja tappioiden mahdollisesta realisoitumisesta, niin tässä oli ehkä hieman optimistisesti valittu suotuisa kehitysskenaario esimerkiksi, ja meidän mielestämme varovainen ja hyvä budjetointi edellyttäisi nimenomaan näiden suurempien riskien toteutumisen ottamista perusskenaarioksi ja myös siihen julkisen talouden suunnitelmaan, johon tämä toki vaikuttaa. Me huomautamme, että julkisen talouden suunnitelmaan olisi pitänyt ottaa suuririskisempi skenaario. Tappiokorvausmäärät olisivat näissä pieniriskisemmissä skenaarioissa noin 140—200 miljoonaa euroa vuositasolla ja suuremman riskin skenaarioissa 208—260 miljoonaa euroa vuositasolla.

Tämä säädetään sillä tavalla, sanotaanko näin, että tällaisella säätelyllä tavoitellaan määräaikaisuutta, koska ajatellaan, että näin suuria valtuuksia ei normaaliaikoina kuitenkaan tarvita. Sen takia tämä valtuuksien korottaminen oli tässä oikeusministeriön ehdotuksessa säädetty väliaikaiseksi, mutta valiokunta tätä puntaroi ja tuli siihen tulokseen, että se on kuitenkin parempi säätää pysyväksi mutta velvoittaa sitten ponnella valtioneuvostoa tavalla tai toisella myöhemmin saattamaan nämä valtuudet taas alemmalle normaalitasolle. Tämä johtuu siitä, että jos nämä säädetään määräaikaisesti korkeammalle tasolle, niin se tarkoittaa sitä, että sen määräajan toisessa päässä niiden olisi yhtäkkiä oltava taas nykyisel-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

lä alemmalla tasolla, ja se aiheuttaisi Finnveralle sellaisen oudon ongelman, että sen pitäisi itse asiassa heti tämän lain tultua voimaan ryhtyä jo tähtäämään siihen, että valtuudet ajallisesti siellä toisessa päässä ovat taas sillä aiemmalla tasolla, jolloin tosiasiasa näitä valtuuksia ei syntyisi siinä mitassa kuin mitä tällä lakiehdotuksella on tarkoitettu. Hyvässä yhteisymmärryksessä ministeriöiden kanssa tätä asiaa on muutettu.

Arvoisa puhemies! Myöskin tästä talousvaliokunta oli yksimielinen. Me pidimme tätä tässä tilanteessa oikein perusteltuna. — Kiitos.

17.19 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä todellakin näitä lisärahoitusvaltuuksia Finnveralle annetaan. 4,2 miljardista korotetaan ne 12 miljardiin euroon, jotta sitten näitä voidaan käyttää luotto- ja rahoituslaitosten myöntämille luotoille takauksina. Tietysti kaiken perimmäisenä tarkoituksena on se, että tätä kautta sitten pystytään varmistamaan näiden yritysten lainansaanti, jotka hakevat taas puolestaan sieltä pankeista lainoitusta. Äärimmäisen tärkeää tässä kaikessa on, että pystyttäisiin säilyttämään suomalaiset yritykset ja työpaikat tämän kriisin yli.

Lisäksi tässä on myöskin kyse siitä, että suuryrityksille myönnettävien takausten käsittelyä tehostettaisiin näissä poikkeusoloissa poistamalla laista tämä vaatimus työ- ja elinkeinoministeriön suostumuksesta, kun taattavan lainan määrä ylittää 35 miljoonaa euroa.

Tässä valiokunnan puheenjohtaja minusta hyvin nosti esille tärkeän seikan, ja valiokuntakin on näpäyttänyt tässä ministeriöitä ja todennut, että vaikutusten arviointi ei tältä osin noudata hyvän lainvalmistelun periaatteita, kun tässä on otettu hyvin tällainen suotuinen skenaario käyttöön.

Kuitenkin me tiedämme, että tällä hetkellä, johtuen ihan Suomen talouden rakenteesta, meillä Suomessa valtion takausvastuut ovat Euroopan unionissa bruttokansantuotteeseen suhteutettuna suurimmat, ja siinä mielessä — tietysti niitä vastuita tulee paljon sieltä lainarakennusteollisuudesta — kaikki ylimääräiset takausvastuut lisäävät riskejä. Tähän perustuslakivaliokunta on muun muassa kiinnittänyt huomiota siinä yhteydessä, kun on käsitellyt näitä Euroopan unionin SURE-työllisyysrahastoon ja covid-takuurahastoon annettavia takauksia, eli näitten takausten määrä kasvattaa kuitenkin sitä Suomen kokonaisriskiä. Talouden arviointineuvosto on myöskin kiinnittänyt jo aiemmin huomiota siihen, millä tavalla tämä Suomen talouden, voisiko sanoa, riskiskenaario sillä puolella on koko ajan suurempi ja suurempi.

Siinä mielessä on tarpeen tämä talousvaliokunnan lausumaehdotus täällä, että talousvaliokunnalle tarvitaan tästä myöskin sitten koko ajan ajantasaista tietoa. Voisi sanoa, että koko eduskunta edellyttää tätä, että ajantasaista tietoa on saatava siitä, millä tavalla nämä takausvastuut kehittyvät Suomen talouden kokonaisuuden kannalta. Näillä kaneeteilla talousvaliokunta on tässä päätenyt siihen, että — ja valiokunnan puheenjohtaja hyvin perusteli, miksi — tuo vuoden 2025 määräaika on poistettu lainsäädännöstä. Sekin kuulostaa kyllä ihan järkevältä. Mutta tämä kokonaisuus on minun mielestäni tässä tärkeä, se, että me kokonaisuudessa tiedämme, mitkä ovat tällä hetkellä meidän kokonaisvastuumme.

17.23 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä Finnveran rahoitusvaltuuksien lisääminen näinkin voimakkaalla tavalla eli kolminkertaistaminen on merkittävä toimi sekä valtioneuvostolta että eduskunnalta, jos me tähän nyt sitten päädymme ja kun me tähän nyt sitten päädymme, mutta nythän me elämme hyvin poikkeuksellisia aikoja ja tunnistamme nämä tarpeet. Sille, miltä osin talousvaliokunta on täydentänyt tätä esitystä, että se tehdään

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

toistaiseksi voimassa olevaksi, tuntuivat perusteet hyviltä, mihin edustaja Vartiainen täällä viittasikin. Tämä on tähän koronaepidemiaan liittyvää vastuunkantoa yhteiskunnan puolelta, ja nyt tällä yritetään helpottaa nimenomaan kotimaista teollisuutta periaatteella, että Finnvera nyt tässä takaa ja pankit sitten jakavat. Tästähän puhuttiin jo aikaisemmassa vaiheessa paljon.

Halusin käyttää tämän puheenvuoron osittain juuri samasta syystä kuin mihin edustaja Essayah tässä oman puheenvuoronsa päätti, eli suhteuttaa tämän Finnveran takausvastuiden kolminkertaistamisen 12 miljardiin euroon siihen, mistä eilen keskustelimme ja mihin edustaja Essayah viittasi koskien näitä Suomen takausvastuita suhteessa unionin vastaviin menettelytapoihin. Mehän emme ole yksin tämän koronaviruksen kanssa. Se on itsensäselvyys. Unionin tasolla tähän on reagoitu juuri näillä toimilla, mihin Essayah viittasikin, eli tällä Euroopan investointipankin yhteyteen tulevalla lisärahoitusmekanismilla ja sitten tällä 350 miljoonan niin sanotulla SURE-mekanismilla, jolla pyritään työllisyyskriisissä olevia maita avittamaan. Siinä se Suomen takausvastuun lisäys on noin 800 miljoona euroa. Kannattaa nyt nämä suhteuttaa toisiinsa, ja kannattaa se suhteuttaa vielä siihen isoimpaan lukuun eli siihen, että Euroopan unioni näillä järjestelyillä lisää omaa yhteistä takausvastuutaan, eli jäsenmaat yhdessä, noin 500 miljardiin euroon.

Kyllä me nyt näemme, että tässä muutkin maat tekevät ja toimivat, ja siinä suhteessa ei pidä nyt liioitella myöskään näitä takausvastuiden riskejä. Ne ovat aitoja, ja ne täytyy huomioida, mutta me olemme kaikki nyt tässä samassa isossa veneessä mukana, ja meidän täytyy yrittää nyt myöskin tukea talouselämäämme selviytymään koronan ylitse, ja tämäntapaiset julkiset takuut, jotka täällä ovat tulossa sekä unionin kautta että kotimaisissa puitteissa, ovat perusteltuja.

17.25 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljusen puheenvuoron johdosta en malta olla puuttumatta keskusteluun. Ensinnäkin totean kannattavani tätä ehdotusta, minkä täällä ymmärtääkseni kaikki muutkin ovat tehneet, ja talousvaliokunta on ollut asiassa yksimielinen.

Tämä oli sinänsä hyvä, että edustaja Kiljunen kävi läpi näitä mittasuhteita tämän EU-rahoituksen ja siihen liittyvien Suomen lainavastuiden toisaalta Finnveran takaukseen liittyvien vastuiden osalta, ja ne mittasuhteet ovat juuri ne kuin edustaja Kiljunen täällä sanoi. Mutta tässä on ehkä hyvä nyt kyllä ymmärtää, että silloin kun puhutaan EU-vastuista Suomea koskien, niin viime kädessä takaaja on sama eli suomalainen veronmaksaja ja suomalainen ihminen. Mutta näillä on kyllä minun mielestäni aika iso ero, eli nämä EU-rahoitusjärjestelmät, jotka tähän asti on hyväksytyt, hyödyttävät lähinnä niitä valtioita, jotka eivät saa edullisesti markkinoilta rahaa, tai ne ovat auttamassa niitä valtioita. Sillä on tietysti meidän kannaltamme tietty merkitys olemassa: koska EU on meidän ylivoimaisesti merkittävin vientialueemme ja myöskin Etelä-Euroopan maat ovat kohtuullisen merkittäviä vientimaita — eivät toki päävientimaita, mutta kuitenkin — ja kun välilliset vaikutukset lasketaan, niin totta kai on niin, että Suomen kannalta on tärkeää taloudellisesti, että myös koko Euroopan unioni selviää tässä prosessissa.

Mutta tässä on kuitenkin siinä mielessä minun mielestäni eri asiasta kyse, että nyt tällä Finnveran rahalla pyritään nimenomaan siihen, että suomalaiset yritykset selviävät kriisin yli ja ovat kilpailukykyisiä sen jälkeen, kun asiat normalisoituvat, jotta me voimme pärjätä niillä eurooppalaisilla markkinoilla. Se on tavallaan se ydin tässä päätöksessä. Ja se toinen päätöksenteko — jota sitäkin monelta osin pidänärkevänä, vaikka yksityiskohdista voi-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

daan olla eri mieltä ja joistain ollaankin — on kuitenkin enempi sen koko eurooppalaisen viitekehyksen pitämistä kasassa, millä on silläkin oma arvonsa. Mutta nyt puhutaan nimenomaan siitä, että Suomi on kilpailukykyinen ja Suomi kykenee sen kilpailukyvyn kautta säilyttämään työllisyytensä ja sitä kautta hyvinvointiyhteiskuntansa.

17.28 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen otti täällä esille näiden eurooppalaisten rahoitusjärjestelyjen merkityksen. Ne eivät todellakaan suoraan liity tähän esitykseen, mutta ne ovat kyllä relevantteja, ja siinä mielessä on hyvä, että niistä tässäkin salissa keskustellaan, koska talousvaliokunnan näkökulmasta erilaisia Euroopan unionin rahoitusjärjestelyjä tulee nyt aika taajaan tahtiin, ja tämänkin salin on pidettävä aika visusti huoli siitä, millä tavalla ne kumuloituvat.

Toinen, aika merkittävä kehityssuunta minun mielestäni tässä on se, että Euroopan unionista näyttää muotoutuvan jonkinlainen rahoitusjärjestelijä jäsenmaille sen sijaan, että se saisi enemmän toimintavaltuuksia esimerkiksi puolustuksessa tai muissa unionille luontevasti sopivissa tehtävissä. Yksi ihan luonteva pelko on, että tämä johtaa ajan mittaan kyllä jäsenmaiden välisiin ristiriitoihin, koska tässä on kysymys maiden kerhosta, jotka sitten viime kädessä lainaavat itselleen rahaa ja alkavat myös riidellä siitä, kuka siinä sitten on nettosaaja ja nettomaksaja.

Eli nämä ovat tärkeitä kysymyksiä, ja siksi oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron, esittääkseni pienen mainoslauseen siitä, että juuri näistä kysymyksistä talousvaliokunta järjestää perjantaina julkisen kuulemisen, joka striimataan nettiin klo 11:stä eteenpäin ja jossa on tämän alan parhaita asiantuntijoita pohtimassa juuri näitä asioita; Teija Tiilikainen, Vesa Vihriälä, Päivi Leino-Sandberg muun muassa. Siellä on tietysti valiokunnan jäsenten kysymyksiä, mutta se on yleinen tilaisuus, jossa me voimme näistä Euroopan unionin sekä luopavista että myös hieman huolestuttavista kehitystrendeistä viisastuttaa itseämme. Toivottan kaikki edustajat seuraamaan sitä tilaisuutta, jos siihen teidän kalenterinne antaa myöten.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 57/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen Pankin henkilöstön eläketurvaa ja sen toimeenpanoa koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 28/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 8/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystalouden valiokunnan mietintö StVM 8/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Keskustelu

17.31 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että Valtiokonttori hoiti Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan toimeenpanon vuosina 2005–2010 ja valtion henkilöstön eläketurvan toimeenpano siirrettiin Kevaan vuoden 2011 alusta. Tämän jälkeen valmisteltiin evankelis-luterilaisen kirkon, Kansaneläkelaitoksen eli Kelan ja Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan siirtoa Kevaan. Siirto toteutettiin evankelis-luterilaisen kirkon ja Kelan osalta vuoden 2012 alusta, mutta Suomen Pankin eläketurva päätettiin siinä vaiheessa jättää muutoksen ulkopuolelle, ja nyt tässä hallituksen esityksessä ja mietinnössä on kysymys siitä, että Suomen Pankin eläketurvan siirto Kevan hoidettavaksi tapahtuu nyt tämän hallituksen esityksen ja eduskunnan päätöksen myötä.

Eli tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisten alojen eläkelakia, Suomen Pankin virkamiehistä annettua lakia, Kevasta annettua lakia sekä kahdeksaa muuta lakia. Suomen Pankin henkilöstöä koskevien työeläkeasioiden toimeenpanoa ehdotetaan siirrettäväksi siis Kevan hoidettavaksi, ja nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alusta 1.1.2021.

Hallituksen esityksen tavoitteena on järjestää Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan toimeenpano kustannustehokkaalla ja eläke-etuudet turvaavalla tavalla. Suomen Pankin henkilöstön eläketurva on lähes vastaava kuin julkisten alojen eläkelain mukainen eläketurva. Erot julkisten alojen eläkelain mukaiseen eläketurvaan ovat esityksen perustelujen mukaan suhteellisen vähäisiä ja koskevat useimmiten vanhoja, eri eläkeuudistuksen yhteydessä suojattuja palvelusuhteita.

Suomen Pankin eläketurvan toimeenpanoa on hoitanut yksityinen palveluntuottaja, ja se on ilmoittanut, ettei se voi tuottaa eläkepalveluita nykyisellä palvelu- ja toimintamallilla enää vuoden 2020 jälkeen. Esityksen mukaan Suomen Pankin henkilöstön eläketurvaa koskevat Suomen Pankin eläkesäännössä olevat määräykset siirretään julkisten alojen eläkelakiin ja eläketurvan toimeenpano Kevan vastuulle säilyttäen samalla eläketurvan rahoitusvastuu Suomen Pankilla. Esityksellä ei ole vaikutusta eläkkeiden rahoitukseen eikä myöskään eläke-etuuksiin.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää lakiehdotuksia tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä muuttamattomana. Mietintö on yksimielinen.

Samalla haluan todeta sen, kun tässä talossa on noudatettu tänä keväänä käytäntöä, että vain välttämättömät lakiesitykset käsitellään korona-asioitten rinnalla, että tämä välttämättömyys tulee siitä, että tämä on tänä kevätkautena saatava käsiteltyä, jotta Suomen Pankki voi ryhtyä toimiin ja tämä heidän eläkeasioidensa hoitaminen siirtyy ensi vuoden alusta Kevan hoidettavaksi.

17.34 **Sari Essayah kd**: Arvoisa puhemies! Kiinnitin ihan samaan asiaan huomiota, minä tuossa valiokunnan puheenjohtaja Vehviläinen otti esille: tämä eläketurvan toimeenpanoa hoitanut yksityinen palveluntuottaja on ilmoittanut, ettei se voi tuottaa eläkepalveluita nykyisellä palvelu- ja toimintamallilla enää vuoden 2020 jälkeen. Tästä varmasti sitten on johdettavissa tämä, miksi tämä laki tulee täällä käsitellä, jotta sitten nämä Suomen Pankin eläkevastuut siirtyvät sinne Kevalle. Tässä tosiaankaan ei tule mitään muutoksia sen kummemmin rahoitusvastuisiin tai siihen, mikä on eläke-etuus tai muu vastaava, vaan ihan kokonaisuutenaan on kyseessä samantyyppinen siirto kuin minkä tuossa valiokunnan pu-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

heenjohtaja toi esille näitten muitten, muun muassa Valtiokonttorin, evankelis-luterilaisen kirkon ja muitten toimijoitten osalta.

Tarpeellinen ja hyvä uudistus, joka on syytä viedä tässä muodossaan eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 28/2020 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön COVID-19-epidemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi

Hallituksen esitys HE 62/2020 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.35 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsillä on hallituksen esitys 62/2020, joka koskee väliaikaisia muutoksia liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön koronavirusepidemiasta johtuen. Muutoksilla helpotetaan kansalaisten ja yritysten toimintaa sekä turvataan kuljetusten toimiminen. Esitys sisältää lähinnä määräaikoihin ja toimitettaviin asiakirjoihin liittyviä muutoksia tie- ja rautatieliikennettä sekä merenkulkua koskeviin säännöksiin. Valiokunta on saanut laajasti asiantuntijalausuntoja, joissa esitystä on puollettu. Joihinkin epäselviin kohtiin on kiinnitetty huomiota, ja valiokunta on selvittänyt niitä mietinnössään, josta voisin jo tässä vaiheessa todeta, että valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Arvoisa herra puhemies! Huomiota kiinnitettiin lainkohtaan, joka koskee luokituslaitoksen työntekijään sovellettavaa rikosoikeudellista virkavastuuta. Valiokunta täsmentää mietinnössään, että todistuksen antaminen on osa tarkastusta ja todistus annetaan nimenomaan tarkastuksen perusteella, eli turvatarkastus ja todistus liittyvät kiinteästi toisiinsa. Näin ollen rikosoikeudellinen vastuu koskee molempia ehdotettuja toimenpiteitä.

Merenkulussa voidaan pakottavista syistä myöntää erivapauksia aluksilla vaaditusta pätevydestä. Erivapaus voidaan myöntää, jos menettely ei aiheuta vaaraa ihmishengelle, omaisuudelle eikä ympäristölle. Erivapaus ei saa olla voimassa yli kuutta kuukautta kerrallaan. Valiokunta täsmentää mietinnössä, että erivapaus voitaisiin tarvittaessa myöntää myös sellaisille henkilöille, joilla tätä ei ole ennen ollut.

Hallituksen esityksen laatimisen jälkeen Euroopan komissio antoi 29.4.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityisistä väliaikaisista toimenpiteistä covid-19-tartuntaepidemian johdosta koskien eräiden todistusten, lupien ja valtuuksien voimassaoloa sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja koulutusten lykkäämistä liikenne-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

nealan lainsäädännössä. Ehdotus oli yksi neljästä liikennealan asetusehdotuksesta, joiden tavoitteena on helpottaa liikenteen toimialan toimintaa koronaepidemian aikana lisäämällä joustavuutta ja poistamalla hallinnollisia esteitä liikenteessä. Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnitti valiokunnan huomiota siihen, että näissä säädösehdotuksissa säädetään osin samoista asioista kuin nyt käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä. Tämän vuoksi valiokunta on mietinnössään liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamalla tavalla hylännyt hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen eli ajokorttilain ja poistanut laista liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta kolme pykälää.

17.38 Päivi Räsänen kd: Herra puhemies! Lähetekeskustelussa, kun tätä käsitelimme, oli erityisesti tämä ajokorttilaki esillä ja siinä tämä hallituksen esitys siitä, että tähän tulisi tämä viiden kuukauden jousto lääkärinlausunnon hankkimiseen aina sinne lokakuun viimeiseen päivään saakka, jonka tarkoituksena oli tietysti se, että kansalaisten ei tarvitse välttämättä lähteä sinne lääkäriin hakeutumaan tätä lausuntoa hakemaan.

Nyt sitten todellakin, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, tämä Euroopan komission ehdotus menee tämän kanssa jollakin tavalla päällekkäin. Nyt olisi kyllä kovin kiinnostavaa kuulla, jos valiokunnan puheenjohtaja voisi vähän tarkemmin kertoa, mitä tämä konkreettisesti nyt tarkoittaa. Tuleeko siihen tällainen samanlainen kesän yli sinne syksyyn ulottuva jousto? Se on tietysti kansalaisten kannalta hyvin kiinnostavaa, täytyykö nyt lähteä sitä ajokorttilausuntoa uusimaan vai ei vai tuleeko nyt sitten tämän Euroopan unionin jonkinlaisen asetuksen kautta suoraan tämä sama joustomahdollisuus, koska tällä perusteella tämä on hylätty. Täällä todetaan, että säädösehdotuksessa säädetään osin samoista asioista kuin nyt käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä ja tämän vuoksi valiokunta on hylännyt nämä pykälät. Kansanedustajana olisin ehkä toivonut hiukan yksityiskohtaisempaa selvitystä tähän mietintöön juuri tästä komission ehdotuksesta: mitä se täsmällisesti pitää sisällään.

Sinänsä totean, että kun tänään juuri keskustelimme tästä kasvavasta hoitovelasta ja siitä, että ihmiset eivät hakeudu sinne lääkärin vastaanotolle, niin on kyllä toisaalta hyvä, että tämä hylättiin ihan siitäkkin syystä, jos se nyt sitä tarkoittaa, että tätä joustoa ei ole. Eli lääkärit tekevät tällä hetkellä työtään hiukan vajaateholla, ja sen takia olisi suositeltavaa, että kaikki, jotka sen ajan sinne terveyskeskukseen saavat ajokorttilausuntoa varten, myös sen käyttäisivät.

17.41 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä valiokunnan puheenjohtaja kuvasi hyvin mietinnön sisältöä. Kuten täällä jo lähetekeskustelussa kävimme läpi, alun perinhan liikenne- ja viestintäministeriö valmisti esityksen johtuen tästä korona-ajasta ja tarvittavista joustoista tieliikennelainsäädäntöön ja lupiin ja myös merenkulkuun, muun muassa. Mutta, herra puhemies, niin kuin täällä on nyt tullut esille, on totta, että tämä käsittely on ollut meille ehkä hieman haastava johtuen siitä, että samaan aikaan kun olemme kansallisesti käyneet läpi tätä meidän omaa lainsäädäntöä, minkä tyyppisiä joustoja meidän täytyy tänne saada, samaan aikaan taas Euroopan komissio on vienyt eteenpäin vastavasti tätä omaa valmisteluaan. Oma käsitykseni on se, että komissio on nyt tosiaan pääosin esittämässä asetuksella toimeenpantavaa lainsäädäntöä, jolloin tietysti on selvää, että se sitten suoraan vain implementoidaan täällä meillä kotimaassa, ja myös tästä johtuen sitten valiokunnassa tehtiin päätös, että esimerkiksi ajokorttilainsäädännön kokonaisuus tässä kohtaa tuosta paketista irrotettiin.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Herra puhemies! Tosiaan yritin tänään nyt kaivaa ja katsoa, missä kohtaa tämä lainsäädännön käsittely on menossa Brysselissä, mutta en saanut aivan täyttä varmuutta siihen. Näyttää siltä, että neuvottelut siellä ovat osin ainakin viivästyneet, ja tietysti meidän täytyy eduskunnassa seurata hyvin tarkkaan, miten se asia menee siellä päässä sitten taas vastaavasti eteenpäin.

Herra puhemies! Totean aivan lyhyesti vielä loppuun tästä katsastusasiasta, koska siitä myös keskusteltiin aika paljon aikaisemmassa vaiheessa ja totesin jo silloin, että on minusta täysin perusteltua, että vastuuministeri päätti jättää tuomatta eduskuntaan pykälät, joilla katsastusaikoja olisi viety eteenpäin. Mutta nytten taas vastaavasti Euroopan komissio on omissa esityksissään nostanut esille myös katsastustoimialan, ja siellä on ollut esillä tällainen opt-out-mahdollisuus, jolla voitaisiin tarjota jäsenmaille mahdollisuus jättää osin tai kokonaan soveltamatta nämä säännökset. Tässä on kyllä nyt aika tarkkan euron paikka myös maan hallituksella valvoa sitä asiaa, niin että se esitys, mikä lopulta sitten tullaan neuvottelemaan, on sisällöltään sellainen, että me voimme täällä Suomessa toteuttaa parhaalla tavalla nyt alaa koskevat sääntelyt ja että nyt sillä EU-tason sääntelyllä ei tuoda meille taas vastaavasti uutta ongelmaa, kun olemme täällä pystyneet asian jo järkevästi sitten selvittämään.

17.44 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin, kun tämä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö tuli tänne pöydälle, niin tässä varmaan aika monikin hieraisi silmiään ja totesi, että ai, näinkö tässä kävikin, että suurin osa tästä lainsäädännöstä omaehtoisesti ollaan poistamassa, koska tämä asetusehdotus on nyt sitten sieltä tulossa ja katsotaan, että se on tätä lakiehdotusta kattavampi, ja sitä kautta sitten tätä ajokorttilain väliaikaista muuttamista koskevaa lakiehdotusta esitetään hylättäväksi.

Niin kuin tuossa edustaja Räsänen totesi, niin itsekin olisin kyllä ihan mielenkiinnolla halunnut vähän tarkemmin selvitystä tästä kattavuudesta, koska huomasin, että täällä lähetekeskustelussakin paljon puhuttaneeseen asiaan elikkä näihin ammattipätevyystutkintoihin liittyvä kohta on myöskin nyt sitten hylätty eli kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyysvoimassaolon jatkumiseen liittyvät joustot, mitä oli tarkoitus tuoda. Ilmeisesti tämäkin kohta lienee siinä asetusehdotuksessa otettu jollakin tavalla huomioon, vai liittyyköhän tähän sitten kenties joitakin muita syitä, miksi tämä on katsottu hylättäväksi?

Niin kuin silloin lähetekeskustelussa asiaa käytiin läpi, niin tässäkinhan kuitenkin kaiken kaikkiaan ajatuksena oli se, että pyritään ennen kaikkea näitten riskiryhmien suojelemiseen ja sitten myöskin siihen joustamiseen, mikä nyt voitaisiin näitten määräaikaisten suhteen tehdä.

Ehkä valiokunnan puheenjohtaja tästä vähän lisää meille valaisee.

17.46 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin muistan elävästi sen lähetekeskustelun, jossa tärkein aihe oli tämä yli 75-vuotiaita koskenut ajokorttiansiön lääkärintoimitusten lykääminen lokakuulle. Tästä pitkään keskusteltiin ja pohdittiin vähän monesta kulmasta, onko tämä nyt sitä positiivista ikäsyntymää omalla tavallaan, ja siinä oli monia muotoiluja.

Saattaa olla, että meillä on nyt yhteistä lainsäädäntöä tulossa unionitasolla, mikä aiheuttaa tämän muutoksen, mutta saattaapa tässä olla myöskin ihan substantiaalistakin syytä pohtia tuota asiaa uudestaan. Me todellakin olemme tässä tänään jo käyneet keskustelua —

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

ehkä jatkammekin sitä vielä — tästä kiireettömästä hoitopääsystä ja havainneet sen, että eivät ainoastaan kadut ole kovin tyhjiä arkipäivisin vaan myöskin lääkärin vastaanotot ovat kovin tyhjiä, jolloin siellä olisi myöskin tilaa tehdä tällaisia rutiininomaisia tarkastuskäyntejä, jotka joka tapauksessa joudutaan jossain vaiheessa tekemään. Tämä olisi ehkä pareminkin oikea hetki sitä tehdä tämän tilan vuoksi ja toisaalta myöskin sen vuoksi, että nyt kun meille on tullut tämä kummallinen käytänne, että me eristäydymme jopa terveydenhuollosta, lääkäreistä ja lääkärrien vastaanotoilta, niin tämä käytänne ei tulisi vakiintuneeksi maan tavaksi, uusnormaaliksi, vaan rohkeasti voisimme käyttää terveyspalveluja, myöskin riskiryhmiin kuuluvat ikäihmiset, huomioiden tietysti kaikki nämä rajoitteet, mitkä meillä tässä muussa käyttäytymisessämme on.

Itse asiassa en näe sitä niin kauhean huonona, että tuo pieni muutos tuossa tapahtui, mutta minäkin mielelläni kuulen valiokunnan puheenjohtajalta, jos on jotain täydennystä, informaatiota vielä meille lisää antaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

17.48 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, ei tästä niin pitkä aika ole, kun lähetekeskustelussa keskustelimme, ja siinä tosiaan keskustelu painottui hyvin pitkälle tämän ajokortin terveystarkastuksen siirtämiseen. Lupasin tuolloin pikaista käsittelyä valiokunnassa, ja niin olemme tehneet.

Yritän valottaa tätä asetusta, joka tuli samanaikaisesti Euroopan komissiolta, kun me täällä kotimaassa käymme kansallista päätöksentekoa lävitse. Kuten edustaja Essayah hyvin tietää, unionin lainsäädäntö syrjäyttää kansallisen lainsäädännön, ja sen vuoksi olimme pikaisesti siinä tilanteessa valiokunnassa, että katsoimme järkevämmäksi vetää pois ministeriön esityksen mukaisesti tätä muuta lainsäädäntöä, jotta saamme tässä paketissa olevan lainsäädännön etenemään.

Eli viimeisimmässä asetusehdotuksen versiossa esitetään, että 1. helmikuuta — 31. elokuuta 2020 välisenä aikana vanhentuvien ajokorttien voimassaoloaika jatkettaisiin seitsemällä kuukaudella. Tarvittaessa jäsenvaltio voi hakea komissiolta jatkoaikaa poikkeukselle. Jäsenvaltio voi myös päättää, ettei se sovelle poikkeusta, jos ajokorttien uudistaminen ei ole vaikeutunut koronavirusepidemian johdosta tai se on ottanut käyttöön kansallisia järjestelyitä tilanteen helpottamiseksi.

Edustaja Marttinen totesi myös, että poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen asetusehdotuksen käsittely tapahtuu tavanomaista nopeammin myös EU:ssa. Tavoitteena on saavuttaa asiasta ratkaisu ensi viikon alussa. Asetus tulisi voimaan jäsenmaissa ilman kansallista täytäntöönpanoa seitsemän päivän kuluttua asetuksen julkaisemisesta virallisessa lehdesä.

Koska hallituksen esityksen lakiehdotuksissa säädetään osin samoista asioista kuin EU-asetuksissa, on liikenne- ja viestintävaliokunta hyväksynyt mietinnön, jossa ehdotetaan ajokorttilakia koskevan ensimmäisen lakiehdotuksen hylkäämistä kokonaan sekä kolmen pykälän poistamista viidennestä lakiehdotuksesta.

On epävarmaa, olisiko hallituksen esityksessä esitetty lääkärintodistusten toimittamista koskeva poikkeus laillisesti toteutettavissa EU-asetuksen voimaantulon jälkeen. EU-asetusehdotuksessa ajokorttien voimassaolo jatkuisi automaattisesti poikkeuksen ajan, joten ajokortin uudistamista ei tarvitsisi hakea. Hylättäväksi esitetyssä lakiehdotuksessa voimas-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

saolo ei olisi jatkunut automaattisesti, vaan uudistamista olisi tullut hakea ajokorttilain mukaisesti. Vaaditun lääkärinlausunnon olisi voinut kuitenkin poikkeuksellisesti toimittaa uudistamisen jälkeen. Käytännössä EU-asetusehdotuksen mukainen menettely ei vaatisi lainkaan toimenpiteitä ajokorttiaan uudistavilta kansalaisilta, mutta poliisiin olisi huomioitava ajo-oikeuden voimassaolon jatkuminen valvontatehtävissään.

Täällä todettiin siitä, mistä Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:kin on esittänyt valiokunnan mietintöön huomion, että EU-asetusehdotus ei koske kuorma- tai linja-autokuljettajan ajo-oikeuden voimassaolon jatkamiseksi vaaditun lääkärintodistuksen toimittamista eikä ajoterveydentilan ja ajokunnon valvontaa. Hallituksen esitykseen [Puhemies koputtaa] sisältyi ajoterveyden osoittamista koskevat ehdotukset ajokorttilain väliaikaisesta muuttamisesta. Sen sijaan EU-asetusehdotuksen mukaan kaikkien poikkeusajanjakson aikana vanhenevien ajokorttien voimassaoloaika jatkuisi seitsemällä kuukaudella. [Puhemies koputtaa] Tässäkin tapauksessa vaadittu lääkärinlausunto toimitettaisiin vasta myöhemmin, kun ajokortin uudistaminen on tarpeen

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen ja EU-asetuksen tavoitteet ovat yhtenevät, mutta toteutustavat eroavat. Ajokorttien uudistaminen on Suomessa jatkunut poikkeusoloista huolimatta verrattain normaalisti.

17.52 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tosiaankin olin itsekin valiokunnan jäsenenä tätä asiaa puimassa, ja todettiin siellä aika yhteistuumin kyllä, että tässä ei ole järkeä, että EU:sta on tällainen lainsäädäntö tullut. Tämä tietysti kertoo aika paljon siitä, minkä takia määrätty asiat voisivat kyllä oikeasti pysyä kansallisissa käsissä, koska tämä EU tuntuu aiheuttavan harmaita hiuksia lähes päivittäin jossain. Justiin olen asiaa hoitamassa esimerkiksi moottoripyöräilijöitten osalta, kun onkin nyt sitten tulkinnanvaraisia juttuja, kun ei välttämättä ole osattu täällä päässä hoitaa sitä asiaa niin kuin on ajateltu.

Ammattipätevyyshommasta, äsken edustaja Essayah puhui siitä: Ammattipätevyyydessä tietysti on sellainen homma, että sitä tarvittakaan ei ole niin kauheasti. Se käydään aika pitkälti netin kautta tällä hetkellä, eli niitä kokoontumisia ei enää sillä tavalla tehdä. Ja tässä ammattipätevyyskoulutuksessa niin kuin katsastusjutuissakin, mistä edustaja Marttinen puhui, on ongelmana hieman se, että jos me siirrämme niitä ja ruuhkautamme ne sitten johonkin tiettyyn jaksoon, tämä ongelma pesiytyy ensi vuodelle, seuraavalle vuodelle ja sitä seuraavalle. En tiedä, johtuuko tämä EU:sta vai Suomen lainsäädännön muuttamisesta: Esimerkiksi katsastukset mentiin muuttamaan niin, että se on katsastuspäivästä vuosi eteenpäin. Se oli täysin järjetön teko siinä mielessä, miten saadaan toimivaksi se katsastushomma, koska nytten se sitoo sen homman niin, että kun ennen oli kolmen kuukauden liukuma henkilöautoissa ja pakettiautoissa ja kuuden kuukauden liukuma kuorma-autoissa, niin saatiin elävöitettyä sitä ruuhka-aikaa, ja nyt se tarkoittaa sitä, että jokainen venyttää ne katsastuksensa sinne loppumetreille, koska mitä aikaisemmin käyt katsastamassa, niin sitä useammin joudut sitten pitkässä juoksussa katsastamaan. Tämä ongelma olisi tässäkin jutussa nimenomaan se, että jos nämä tulee tiettyinä aikajaksona tehtyä, niin se voimassaolo loppuu sitten tasan vuoden tai viiden vuoden päästä, riippuen mistä asiasta on puhe, ja silloin se tarkoittaa sitä, että jatkossa tämä ongelma olisi meillä ensi vuonna ja sitä seuraavana ja sitä seuraavana vuonna. — Kiitos.

17.55 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Noin lähtökohtaisesti haluan kiittää sekä valiokunnan puheenjohtaja Kymäläistä että koko liikenne- ja viestintävaliokuntaa ri-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

peästä käsittelystä näiden pandemiatilanteen aiheuttamien EU-tason säädösmuutosten osalta niiden kansallisen implementoinnin eteenpäin viemiseksi. Tässä on toki keskustelun kuluessa nostettu esiin aivan aiheellisiakin huomioita siitä, muun muassa edellä edustaja Laakson toimesta, voisivatko nämä toimet, joita tehdään nyt tässä tilanteessa, olla vielä jossain määrin tarkoituksenmukaisempia.

Mutta oikeastaan puheenvuoron halusin käyttää, arvoisa puhemies, vain siksi, että kun nyt poikkeusoloissa pystytään tekemään järkeviä joustavoittamisia, jotka nyt tietysti ovat välttämättömiä, että liikenne kulkee, että tavara kulkee, ihmiset pääsevät kulkemaan huolimatta siitä, että pandemiaa kaikki yhdessä torjumme, niin otettaisiin sitten käyttöön myös normaalioloissa niitä käytänteitä, jotka havaitaan hyväksi tässä tilanteessa. Euroopan tasolla ja varmasti meillä Suomessakin löytyy myös niitä sellaisia byrokraattisia säännöksiä, jotka aivan suotta hankaloittavat kansalaisten arkea ja kuormittavat hallintoa, ja kun nyt, niin kuin vanha kansakin sanoo, hätä keinot keksii, on löydetty keinoja joustavoittaa arkea ja tehdä siitä sujuvampaa, niin pyrittäisiin sitten näitä hyviä käytäntöjä jatkamaan myös olojen normalisoituessa.

17.56 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Yritin tuossa pikaisesti ja kiirehtien vastata moneen esitettyyn kysymykseen. Huomasin, että muun muassa edustaja Martisen kysymykseen katsastuksesta, johon edustaja Laaksokin sitten yhtyi, unohtui vastata.

Tällä hetkellä meillä on sellainen tieto, että trio on esittämässä tätä eteenpäin meidän kansallista linjaa positiivisesti huomioiden. EU:n parlamentissa näyttäisi tällä hetkellä siltä, että kansallinen soveltaminen tulisi katsastuksen osalta Suomen toivomalla ja esittämällä tavalla mahdolliseksi, mutta tästä toki odotamme EU:n päätöstä ennen kuin sen täysin varmasti voin sanoa. Mutta tällä hetkellä näyttää siltä, että tämä todella menisi näin.

EU-parlamentin ja kansallisen lainsäädännön tavoite on kyllä siltä osin yksimielinen: tässä on yksiselitteisesti tarkoitus suojella ja säästää ihmishenkiä. Sen vuoksi varmasti tulee myös päällekkäisyyttä, jotta koko Euroopan alueella pystyisimme parhaalla tavalla ottamaan esille näitä lainsäädännöllisiä asioita eri aloihin liittyen. Toki tämä on ollut meidän käsittelymme kannalta harmillista, että tämä tuli päällekkäin meidän oman lainsäädäntömme kanssa. Jos tämä esitys olisi viikkoakin aiemmin EU:n osalta esitetty meille, olisimme voineet vielä lykätä valiokunnan käsittelyä, mutta sen toinen, huono puoli olisi ollut se, että nuo säädökset poikkeusoloihin, joita tämän paketin myötä nyt olemme eduskunnassa käsittelemässä ja vahvistamassa, olisivat sitten myöskin siirtyneet.

Tällä hetkellä tilanne on mielestäni ihan positiivisella tavalla meidän esitystemme kaltaisella tavalla etenemässä koko Euroopan alueella.

17.58 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Auton hyvän puheenvuoron jälkeen totean vain sen, kun hän peräänkuulutti tällaista luovuutta siinä, miten voisimme näitä erilaisia byrokraattisia kiemuroita poistaa Suomen lainsäädännöstä ja hallinnosta, että pitää muistaa, että viime vaalikaudella Sipilän hallituksen aikaanhan purettiin yli 300 normia, ja jos me aiomme selvittää tästä koronakriisin aiheuttamasta taloudellisesta lamasta, joka on todella syvä ja näköjään syvenee koko ajan, niin ainoa tehtävä, mikä on käytännöllisesti katsoen kustannusneutraali — ei tule kustannuksia yhtään, suorastaan säästyy rahaa — on se, että puramme byrokratiaa tehokkaasti. Ei voi olla niin, että pienemmässä mitta-kaavassa joku ajokortin uusiminen on hyvin vaikea toimenpide. Se järjestelmä pitää laittaa sillä keinoin toimimaan — kyllä varmasti keksitään keinot siihenkin.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Mutta sitten se, mikä pitää tässä maassa laittaa hyvin kiireellä kuntoon, on suurten lupakäsittelyjen turha byrokratia. Se on armotta purettava. Meillä seisoo miljardihankkeita tuolla hallinnon rattaissa tänä päivänä. Kun ei saa lupaa, niin ei saa rakentaa, ei synny työpaikkoja, ei synny valtiolle eikä kunnille verotuloja. Tämä kierre on katkaistava, jos me kerran meinaamme tästä lamasta ylös nousta. Se, kun kuulee jatkuvasti puheenvuoroja, että pitää olla sitä tarkastelua, sitä vertailua ja vaikka mitä, tulee johtamaan pian aikaa siihen, että nämä meidän työpaikkamme karkaavat sitten jonnekin muualle, ja siitä ei ole sitten kellekään hyötyä. Ainoa kärsijä on suomalainen veronmaksaja.

18.00 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtajaa vastauksista ja selvennyksistä näihin kysymyksiin, joita tämä mietintö herätti, ja näitä kaikkia tietoja se ei ymmärrettävästi vielä voinut edes sisältää. Mutta kyllä tästä herää se kysymys ja pohdinta, että kun koronaepidemiankin tilanne vaihtelee Euroopan unionin maasta toiseen, niin olisiko kuitenkin periaatteessa parempi, että tämän tyyppinen lainsäädäntö olisi kansallisissa käsissä eikä tulisi näitä yhteisiä EU-asetuksia. Ymmärrän hyvin valiokunnan ratkaisun tässä, ja varmasti valiokunta on menetellyt tässä viisaasti, mutta ihan periaatteellisesti pohdin, että kun on kysymys kansallisesta tilanteesta ja myös terveydenhoidon resursseista ja tilanteesta, niin kyllähän täällä parhaiten pystyttäisiin arvioimaan esimerkiksi sitä, minkälaisia joustoja näihin lääkärinlausuntoihin tarvitaan. Eli onko tässä kaikkein viisain ratkaisu se, että meillä on Euroopan unionin laajuiset säädökset tämän tyyppisistä asioista? Tätä vain jäin pohtimaan.

18.02 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Niin, tätä voimme kukin itseksemme ja yhdessä pohtia, olisiko tärkeämpää, että tämä olisi kansallisissa käsissä vai EU-parlamentin asetusten takana, ja siihen minulla ei ole antaa vastausta muuten kuin että totean, että olemme alisteisia EU-parlamentin asettamalle lainsäädännölle ja sen mukaisesti olemme tässä toimineet.

Kertaan vielä tähän loppuun: EU:n asetusehdotuksessa ajokorttien voimassaolo jatkuu automaattisesti poikkeuksen ajan, joten ajokortin uudistamista ei tarvitsisi hakea. Sen sijaan meillä kansallisessa esityksessä esitettiin, että lääkärinlausunnon olisi voinut poikkeuksellisesti toimittaa tämän uudistamisen jälkeen, kun ajokortin uudistamisen lykkäystä olisi haettu. EU-asetusehdotuksen mukainen menettely ei vaatisi lainkaan toimenpiteitä ajokorttiaan uudistavilta kansalaisilta. Tämän poikkeusajan osalta tämä pyrkii niin sanotusti yksinkertaistamaan tätä käsittelyä.

18.03 Kimmo Kiljunen sd: Tässä on luotu nyt tätä vastakkainasettelua, ei nyt vastakkainpohdiskelua, EU:n lainsäädännön ja Suomen lainsäädännön välillä, ja aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja tuossa juuri siteerasi, EU lähtisi liikkeelle hieman voimakkaammas-ta toimesta eli siitä, että lykätään kokonaisuudessaan tätä ajokortin uusimista. Mutta EU:ssahan todettiin myöskin niin — jos ymmärsin oikein sen valiokunnan kannanoton tai sen, mitä siellä selvityksissä tuli esille — että ellei kansallinen lainsäädäntö ole tehnyt jo jotakin muita toimenpiteitä tässä yhteydessä. Eli kyllä unioninkin puolella kaikesta kriittisestä huolimatta, mitä Euroopan unionia kohtaan tulee, huomioidaan myöskin kansallinen lainsäädäntö ja sen merkityssisältö tällaisissa tilanteissa. Sekin on tässä lisähuomiona olemassa. Eli se EU:n lainsäädäntö ei ole sillä tavalla suoraan sitova Suomea kohtaan, vaan se tunnistaa tässä myöskin kansallisen lainsäädännön merkityksen.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 62/2020 vp sisältyvien 2.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhti valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 62/2020 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 66/2020 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 18-22/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Lisätalousarvioaloitteet lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

18.05 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on jo aiemmin käyty laaja keskustelu kolmannelta lisätalousarviosta, mutta nyt on sitten mahdollisuus puolustaa näitä lisätalousarvioaloitteita. Kristillisdemokraateilla on edustaja Sari Essayah'n tekemänä muutama mielestäni hyvin tärkeä lisätalousarvioaloite, joista nostan nyt esiin rokote- ja lääkekehitystutkimuksen tukemiseen liittyvän aloitteen.

Hallitushan on lisäämässä tässä lisätalousarviossaan 3 miljoonaa euroa ja 10 miljoonan euron myöntövaltuuden kohdennettavaksi rokote- ja lääkekehitystutkimukseen. Tämä on hyvä asia, mutta kristillisdemokraattien aloitteessa ehdotetaan tuntuvampaa määrärahaa eli lisäystä tähän 5 miljoonan euron edestä, jolla pystyttäisiin vauhdittamaan kansallista rokote- ja lääkekehitystutkimusta.

On ilonaihe, että meillä Suomessa on jo hyvin edistynyttä rokotetutkimusta, samoin kuin se, että Suomessa osallistutaan myös koronavirusepidemian lääketutkimukseen. Suomalaiset tutkijat ovat jo kehittäneet lähes valmiin koronarokotteen, mutta he ovat ilmaisseet samalla huolensa siitä, että rokotteen eteen tehty työ uhkaa valua hukkaan, koska Suomi on ajanut alas rokotteen valmistuksen. Eli vaikka Suomessa pystyttäisiin kehittämään periaatteessa hyvä rokote, niin ei ole ollenkaan varmaa, että sitä saataisiin Suomessa tai missään muuallakaan tuotantoon, koska kilpailu näillä rokotemarkkinoilla on kova, ja kun rokotetta kehitetään, niin niille täytyisi sitten olla myös tuotantokanavat. Sen vuoksi tässä aloitteessa todetaan myös se, että olisi tärkeää myös saada käynnistettyä rokotetuotanto, joka on valitettavasti 17 vuotta sitten lopetettu. Tässä on kysymys myös kansallisesta huoltovarmuudesta aivan samalla tavalla kuin vaikkapa suojarusteiden kohdalla, joiden tuotanto sekin on Suomessa nyt aloitettu. Tulevia aikoja ajatellen, mahdollisesti vielä sitä toista aaltoa ajatellen, olisi tärkeää, että tässä nyt edettäisiin ripeästi, ja sen vuoksi toivon, [Puhemies koputtaa] että valiokunnassa otetaan vakavasti tämä edustaja Essayah'n aloite.

18.08 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat jättämässä tähän kolmanteen lisätalousarvioon tosiaan kolme omaa aloitetta, jotka meikäläisen nimissä kulkevat. Tuossa edustaja Räsänen esittelikin yhden näistä, elikkä sen, että haluaisimme 5

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

miljoonaa lisäystä Suomen Akatemian rokote- ja lääkekehitysmäärärahoihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmään haluaisimme 4 miljoonaa euroa, nimenomaisesti tähän seurantajärjestelmään, ja sitten ehkä kaikkein eniten eilisessäkin lähetekeskustelussa puhuimme tästä ravintoloitten tuesta, ja siihen kristillisdemokraatit esittää lisäystä 127 miljoonaa euroa, jolloin päädyimme tuohon 250 miljoonaan euroon. Eilen aika seikka-peräisesti käytiin läpi tuota keskustelua ja niitä syitä, minkä tähden tuo rahoitus meidän mielestämme on riittämätön, ja myöskin toivomme, että täällä eduskunnassa talousvaliokunta tekee hyvää harkintaa ja huolellista työtä sen suhteen, tuleeko esimerkiksi näitä vertailuajankohtia liikevaihdon pienentymiseen ja siitä korvauksen laskemiseen vielä tarkastella alkuvuoden sijasta, katsoa esimerkiksi koko viime vuoden keskimyyntiä tai esimerkiksi vastaavaa ajankohtaa viime vuonna. Tietysti on vielä se, että huomioitaisiin kaikki erilaiset yritystyyppit ravitsemisliikealalla elikkä erilaiset kausiluonteiset ravintolat ja pitopalveluyritykset, joilla hyvin monilla kuitenkin — vaikka monilla onkin vuokratyövoimaa — on myös sellaisia juhlatiloja, joista he maksavat koko ajan joko vuokraa tai muita kiinteitä kuluja.

Mutta, arvoisa puhemies, nämä sinne valtiovarainvaliokuntaan lähtevät, ja me oppositiopuolueet olemme täällä yhdessä sopineet jälleen siitä menettelytavasta, että teemme sitten yhden vastalauseen, jokainen oppositiopuolue tietysti omansa, ja näistä sitten niin sanotusti könttänä käymme niitä äänestyksiä ensi viikolla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia siitä.

18.10 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Pääsemme näistä koronapandemian tuomisista rajoituksista kaikilta osin pois vasta siinä vaiheessa, kun meillä on olemassa toimiva rokote, ja tässä mielessä tässä lisätalousarviossa on nyt monia tärkeitä lisäyksesityksiä, mutta haluan puhua vain yhdestä eli rokoterahoituksen lisäämisestä.

Suomellahan on kunniakkaat perinteet siinä, että yli sadan vuoden ajan maassamme on rokotetutkimusta tehty ja rokotteita valmistettu, mutta valitettavasti tuossa 2000-luvun alkuvuosina tämä perinne katkaistiin taloudellisiin syihin vedoten. Kun nyt sitten suhteutamme tätä rokotteen mahdollista hintalappua siihen, että Keskuskauppakamari ja elinkeinoelämä laajemminkin arvioivat, että menetämme kansantaloutena 1,2 miljardia euroa viikossa, kun nämä voimakkaat rajoitustoimet ovat voimassa, niin se hintalappu, mikä tulee rokotekehitykseen panostamisesta ja rokotteiden tuottamisesta Suomessa, on kovin pieni verrattuna siihen hyötyyn, joka sillä voidaan niin kansanterveydellisesti kuin kansantaloudellisesti saavuttaa, mikäli pystymme oman rokotteen kehittämään ja sitä myötä sitten etenemään rokotesuojan saamiseksi nopeammin kuin mitä kansainvälisiltä markkinoilta saisimme.

Arvoisa puhemies! Ei tietenkään ole taattua, että suomalainen rokote etenisi nopeammin kuin nämä kansainväliset hankkeet, mutta mielestäni meillä kannattaisi todella olla vakava yritys siihen, että meillä on käytettävissämme eri vaihtoehtoja, koska mittakaava on niin valtavan suuri niiden taloudellisten tappioiden osalta, mitkä kansantaloudelle koituvat, jos vaikkapa kahta kuukautta pitempään joudumme kansainvälisessä rokotejonossa odottamaan.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, sanoisin, että kun Suomi mielletään maailmalla ehkäpä maailman turvallisimmaksi maaksi, ja tiedetään, että meillä on osaamista, joka varmasti kävisi kaupaksi maailmalle ei vain tämän rokotteen osalta vaan myös tulevaisuudes-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

sa rokotteiden osalta, niin tekisimme todella välttämättömyydestä hyveen, kun voimakkaasti nyt panostaisimme kansalliseen rokotetuotantoon, sen palauttamiseen tässä yhteydessä.

18.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kävimme keskustelua kolmannelta lisätalousarviosta aiemmin tällä viikolla, ja tänään vuorossa on esitellä kokoomuksen kaksi korjausehdotusta tuohon pääministeri Sanna Marinin hallituksen tekemään lisätalousarvioesitykseen.

Ensimmäinen niistä koskee Suomen Akatemiaa eli tätä rokote- ja lääketutkimusrahaa. Määrärahan lisäyksellä siis pyritään vahvistamaan niitä voimavaroja, joilla kansallista rokotetutkimusta covid-19-rokote- ja lääkekehitystutkimuksessa tehdään, ja kokoomus esittää tähän määrärahaan 3 miljoonan euron lisäystä. Määrärahan lisäysesitys mahdollistaa Suomen Akatemian valtuuden kaksinkertaistamisen 10 miljoonasta 20 miljoonaan euroon. On lisäksi huomioitava, että tulevissa lisätalousarvioesityksissä tutkimusrahoja pitäisi voida kohdistaa suoraan yliopistojen määrärahoihin, jolloin varmistettaisiin tutkimushankkeiden jatkuvuus ja vähennettäisiin ylimääräisiä kuluja aiheuttavaa byrokratiaa.

Isompana asiana kokoomus on jättänyt muutosehdotuksen tähän ravintolatukikokonaisuuteen. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen esittelemä tuki on meidän mielestämme riittämätön alan kärsimisiin ongelmiin nähden, huonosti kohdentuva, jopa kilpailua vääristävä ja myös monimutkainen ja hidas, ja jos tuo paketti hyväksytään muuttamattomana, maahan tulee meidän ja alan arvioiden mukaan 30 000—40 000 uutta työtöntä ravintola- ja kahvila-alalta ja lukuisia konkursseja. Kokoomus esittää ravintolatuon kokonaismäärän korottamista 300 miljoonaan euroon, jota pidetään kohtuullisena perustuslakivaliokunnan ja eduskunnankin yksimielisen vaatimuksen mukaisesti. Näin olemme arvioineet, sillä näiden toimijoiden omaisuudensuojaa ja elinkeinon vapautta on rajoitettu merkittävästi.

Emme kokoomuksessa tule hyväksymään myöskään sitä, että Business Finlandin ja elykeskusten aiemmin antamat kehittämishankerahat voisivat olla leikkureina tälle menetetyn liikevaihdon korvaukselle, eli tämä kytkös pitää eduskunnassa poistaa. Emme hyväksy myöskään, että vertailuajankohtana pidetään ravintoloiden kahta heikointa kuukautta, tipantonta tammikuuta ja helmikuuta, kun pitää korvata kahta merkittävää, hyvää ravintolakuukautta, joista toinen, toukokuu, on erityisen merkittävä nimenomaan senkin takia, että siinä on useita pyhäpäiviä ja useita juhlapäiviä. — Nyt ei ole pyydettyjä puheenvuoroja listalla. Pyydänpö heti uuden perään, vai voinko jatkaa loppuun? [Puhemies: Voitte jatkaa.]

Arvoisa puhemies! Tämän vertailuajankohdan tulee siis meidän mielestämme olla joko edellinen tilinpäätös vuosi, 6 kuukautta ennen koronavirusta tai huhti-toukokuu edelliseltä vuodelta. Näin pystyttäisiin takaamaan ravintoloille apu ja silta yli tämän poikkeuksellisen tilanteen. Tuen pitää myös olla yksinkertainen yleistuki. Emme hyväksy sen sitomista henkilöstöön tai henkilöstön palkkaamiseen, vaan se on nimenomaan korvausta menetetyistä liikevaihdosta, eli tämä kaksiosainen tukimuoto pitää poistaa.

Kokoomus esittää lisätalousarvioaloitteessaan myös viinien ulosmyynnin mahdollistamista ravintoloille sekä ravintola-alvin laskemista 10 prosenttiin tämän vuoden osalta.

Olemme valmiita myös avaamaan ravintoloita ja kahviloita alueellisesti jo toukokuussa, ja olemme seuranneet erittäin huolestuneina tämän päivän uutisia, että näitä rajoitteita jatkettaisiin vielä kesäkuunkin puolella ravintoloissa. Pahin tilanne olisi se, että ravintolat voisivat avata ovensa, mutta ihmiset eivät sinne käytännössä voisi mennä, eli pitää olla nyt alueellista harkintaa näiden ravintoloiden avaamisessa.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

18.17 **Petri Huru ps:** Arvoisa puhemies! Täydentäisin edustaja Heinosen sinänsä hyvää esitystä tuen määräytymisen ajankohdan perusteesta siten, että hallitus huomioisi myös kausityöntekijät, siis kausiluonteiset, jos on sellainen ravintola, joka ei ole auki kyseisenä aikana. — Kiitos.

18.18 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Nimenomaan, ja silloin kun siinä ei olisi vain tammi—helmikuu, mikä on täysin kohtuutonta... Meillä on, niin kuin edellä puhuja esille toi, paljon ravintoloita, jotka toimivat vain esimerkiksi kesäaikana, tai sitten toisaalta ravintoloita ja toimijoita, jotka toimivat poikkeuksellisen vahvasti esimerkiksi talvisesonkina, ja sen takia olisi erittäin perusteltua, että siellä olisi kolme erilaista vertailuajankohdtaa. Uskon, että niistä löytyisi jokaiselle toimijalle oikeudenmukainen ja hyvä, kun kerran meillä on toimijoita, niin kuin edellä tuotiin esille, kuten vaikkapa jokilaivat taikka kesäterassit tai tämäntyyppiset, jotka eivät toimi lainkaan tammi—helmikuussa, ja sitten toisaalta tuo puolen vuoden aikajakso ennen korona-aikaa ei heitä auttaisi. Sen takia pitää olla vaihtoehtona koko edellinen tilikausi tai sitten toisaalta juuri kohdennetut huhti—toukokuu edelliseltä vuodelta eli vuodelta 2019. [Petri Hurun välihuuto]

Me löydämme tästä varmaan hyvän kokonaisuuden, ja voi hyvin käydä niin, että jos tänään hallitus päättää edelleen jatkaa rajoitteita kesäkuukausina, joudumme palaamaan tämän tuen tasoon vielä tämän 300 miljoonankin jälkeen, jonka kokoomus toivoo eduskunnan yksimielisesti hyväksyvän.

18.20 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen esitteli edellä hyvin ja kattavasti kokoomuksen ratkaisuehdotusta tähän ravintoloiden tukeen, ja kun asia on vahvasti eduskunnan käsissä, niin todella toivon sitä, että asia myös tältä pohjalta sitten valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä etenee ja ravintoloille saadaan sellainen ratkaisu, joka on oikeasti kohtuullinen. Tosiaan valitettavasti tämä hallituksen alkuperäinen esitys ei sellainen ole tasoltaan eikä myöskään sitten käytännön toimenpiteiden osalta.

On erittäin tärkeää tunnistaa, että ravintoloita on todella hyvin erilaisia. Yksi näkökulma on tietysti tämä, että ne toimivat eri sesonkeina, jolloin on tärkeää, että juuri edustaja Heinosen kuvaamalla tavalla ravintolat voivat löytää sen, mikä oikeudenmukaisesti heitä kohtelee.

Toinen näkökulma, jonka vielä haluan tuoda keskusteluun, joka ei ole noussut esiin, on se, että on myös asiakaskunnaltaan hyvin erilaisia ravintoloita. Suurin osa ravintoloista tietysti on sellaisia, jotka palvelevat lähinnä paikkakunnan asukkaita, mutta on myös erittäin merkittävä osa ravintoloita, jotka palvelevat maahan tulevia ulkomaalaisia matkailijoita. Nämä ravintolathan tekevät normaalioloissa valtavan tärkeää valuutan maahantuontia, kun ulkomaalaiset matkailijat sitten maassamme nauttivat palveluita, maksavat niistä ja maksavat myöskin veroa Suomeen sitä kautta, työllistävät täällä ja niin edelleen. Tämä on mielestäni myös tärkeää tunnistaa tässä koko matkailu- ja ravintola-alan tuessa, että tarvitaan myös nimenomaan tähän matkailupainotteiseen osaan erityistä huomiota ja tukea, koska siellä nämä käytännön rajoitustoimet astuivat voimaan kansainvälisen matkailun loppuessa jo ennen kuin poikkeuslainsäädäntö tuli voimaan, ja siellä käytännössä asiakaskunta tulee pysymään poissa myös paljon sen jälkeen kun Suomen kansallinen lainsäädäntö on päättynyt, koska kansainvälisen matkailun uudelleenkäynnistyminen ei ole tietenkään Suomen käsissä vaan niiden maiden käsissä, joista meille perinteisesti matkailijoita on tul-

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

lut. Elikkä toivon todella, että tämä näkökulma otetaan myöskin hyvin huomioon valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä.

18.22 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä edustajakollegat pitivät hyviä puheenvuoroja liittyen siihen, mitä kaikkea tässä ravintolakompensaatiopaketissa on otettava huomioon. Tätä keskustelua käytiin ansiokkaasti jo eilen useiden puheenvuorojen myötä niin hallitus- kuin oppositioedustajien toimesta. Minusta on tärkeää muistaa, että hallituksen edustajat, elinkeinoministeri ja moni muu ministeri ovat näitä samoja huomioita ja huolia jo esittäneet, ja sen johdosta tämä tukipaketti todellakin on täällä meidän eduskunnan käsittelyssä.

En mene tietenkään talousvaliokunnan käsittelyyn yksityiskohtaisesti, koska se ei ole tässä tilanteessa suotavaa, mutta näitä huolia nimenomaan siellä nyt käsitellään ja otetaan huomioon, jotta se tarkasteluajankohta olisi hiljaisten alkuvuoden kuukausien sijaan paremmin tätä alaa kuvaava, esimerkiksi viime vuoden vastaava ajankohta tai sitten joku muu malli. Meidänhän tulee huomioida myös sellaiset yritykset, jotka on perustettu vasta tänä vuonna tai jotka ovat sesonkiluontoisia, niin kuin täällä edustajatkin ovat hyvin sanoneet. Yhtä kaikki, minusta tärkeintä on, että huomioidaan tämä ala, jonka elinkeinovapautta on lailla estetty, ja toisekseen sitten, että huomioidaan myös muita yrityksiä tämän yleistuen kautta, joka toivottavasti ensi viikolla etenee.

Sitten ehkä yleisenä huomiona tähän siitä, mitä ne työkalut ovat, miten me voimme vaikapa maakuntakohtaisesti tai elinkeinokohtaisesti paremmin huomioida, voivatko tietyn tyyppiset ravintolat olla auki tai kiinni: tähän me tarvitsemme kyllä lisää lainsäädäntöä tältä talolta. Toivon, että siihen on valmiutta ennen kaikkea sen takia, että jos syksyllä tulee toinen aalto — mitä en tietenkään toivo, mutta mikä on mahdollista — niin meillä pitäisi silloin olla maakuntakohtaisia ja elinkeinokohtaisia mahdollisuuksia tehdä täsmätoimia paremmin kuin mitä tällä hetkellä lainsäädäntö mahdollistaa.

18.24 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Lyhyesti huomautan vain, että ravintoloiden osaltahan tällaiset lainsäädännölliset edellytykset ottaa huomioon eroja epidemiatilanteessa eri osissa Suomea ovat jo olemassa. Perustuslakivaliokunta nimenomaan tätä aspektia edellytti siihen lakiin, ja hallituksella on nämä työkalut käytössään. Ravintolat voidaan avata eri puolilla maata epidemiatilanne huomioon ottaen.

Keskustelu päättyi.

Lisätalousarvioaloitteet LTA 18-22/2020 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 14.5.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.20.

Pöytäkirja PTK 72/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen